

ŽELEZAR

JESENICE, DNE 31. JANUARJA 1985

ŠTEVILKA 4 • XXXIV

Nas kovinar, svobodno glasilo delavcev KID, je kot predhodnik Železarja začel izhajati 26. januarja 1937. Železar izhaja od 1. decembra 1951 kot mesečna revija, od 15. aprila 1959 kot štirinajst-dnevnik in od 1. januarja 1962 kot tednik. Glasilo je ob 25-letnici predsednik Tito odlikoval z redom zaslug za narod s srebrno zvezdo. Glavni in odgovorni urednik Joža Vohl - Naslov: Uredništvo Železarja, SZ - Železarna Jesenice. Številke internih telefonov: urednik 2618, administracija 2619 in 2621. Tisk: TK Gorenjski tisk, Kranj. Oproščen prometnega davka po pristojnem mnenju št. 421/172.

NEKAJ MISLI OB ROB RAZPRAVE O SMOTRNOSTI GRADNJE JEKLARNE 2 V ŽELEZARNI NA JESENICAH

V preteklem obdobju so se v javnih občilih večkrat pojavljale različne razprave o razvoju črne metalurgije v Sloveniji, pri čemer je bil dan poseben poudarek prav rekonstrukciji jeklarne v naši Železarni. Prispevka v prilogi DELA, objavljena 12. in 19. januarja, avtorja M. Kosa, sta me spodbudila k še bolj poglobljenemu razmišljanju o razvoju SR Slovenije in tudi o tem, kako smo se razvijali v preteklem obdobju in kakšna so hotenja za razvoj v prihodnje.

Med vsemi objavljenimi gradivi v zadnjem času na temo rekonstrukcije enega dela jeklarskih kapacitet na Jesenicah ne morem tudi mimo članka z naslovom »Pravica do lastnega kraja«. Tak članek namreč mo-

ra, spodbuditi k razmišljanju slehernega člana naše družbe, posebno še, ker spodbuja k določenim odločitvam dolgoročnega značaja. Reči moram, da si je med drugimi tudi avtor tega sestavka pridobil pravico do

svojega kraja, pa mu sedaj poleg razvoja, bolje rečeno obstoja Železarne na Jesenicah, ne gredo v račun niti razvoj železniškega prometa, cestnega prometa in vse ostale infrastrukture, ki je usmerjena tudi v enega izmed naših dolgoročnih ciljev, to je turizem. Grobo bi takemu razmišljanju na rob lahko zapisal, pokojnina mi je zagotovljena, za drugo mi ni mar, nihče naj me tudi ne moti!

Nekaj objavljenih prispevkov v preteklem obdobju zveni podobno. Temu bi lahko rekli, da vsak pač stavi na svojega konja, da za stavo želi pridobiti čim širši krog in poskuša na vse načine osvojiti tudi njegovo zmago, in to za vsako ceno. Vseka-

(Nadaljevanje na 6. strani)

Tik pred prebodom plavža (foto I. Kučina)

S SVOJO PRAVILNO ODLOČITVIJO SI BOMO USTVARILI REALNEJŠO IN PRAVIČNEJŠO OSNOVO ZA DELITEV OSEBNIH DOHODKOV

Ugotavljamo, da delavci Železarne Jesenice že vrsto let niso zadovoljni s samoupravnim sporazumom o delitvi sredstev za osebne dohodke, ki smo ga sprejeli 1978. leta. Mnoge samoupravne delovne skupine so izražale nezadovoljstvo in postavljale zahteve po novem sistemu nagrajevanja.

Sedaj je pred nami nov samoupravni sporazum o skupnih osnovah in merilih za delitev sredstev za osebne dohodke in dela sklada skupne porabe in o njem se bomo odločali na referendumu. Predlog, ki ga bomo sprejemali, je sad napornega dela delovne skupine strokovnih delavcev različnih področij, nešteti sestanek samoupravnih delovnih skupin, odbo-rov, delavskih svetov in družbenopolitičnih organizacij. Prav zato lahko govorimo o NAŠEM samoupravnem sporazumu, saj smo ga s svojimi pripombami pomagali oblikovati vsi delavci Železarne.

Vsi smo ga podrobno obravnavali v fazi osnutka, imeli nanj številne pripombe, te so bile v veliki meri upoštevane pri oblikovanju predloga, pa vendar nas potihem še muči nezaupanje do predloženega predloga — ali je to tisto pravo, najboljšo? Pravi odgovor bomo dobili šele, ko bomo samoupravni sporazum pričeli izvajati v praksi, le praksa bo potrdila pravilnost naših odločitev v samoupravnem sporazumu, kajti šele živo izvajanje bo pokazalo na možne nepravilnosti in napake, ki smo jih pri obravnavanju tega dokumenta prezrili. To pa ne sme biti vzrok za nezaupanje ob sprejemanju predloga samoupravnega sporazuma. Ta mora postati živ organizem, ki se lahko dopolnjuje in popravja v vseh tistih elementih, za katere bomo ugotovili, da so neživljenjski in nesprejemljivi. Tako je odločil tudi delavski svet Železarne Jesenice, ko je razpravljal o osnutku predloga.

Obstoječi sistem nagrajevanja, ki je v veljavi že dolgih osemnajst let, se je v vseh teh letih že tako izmaličil, da skoraj ne moremo več govoriti o nagrajevanju po delu in rezultatih dela, temveč nagrajujemo z raznimi dodatki, premijami, stimulacijami. S tem smo močno osiromašili osnovno vrednost lastnega dela, ki ima v nagrajevanju mnogo premajhen delež.

Ko odpravimo vse dodatke, ki ne izhajajo direktno iz dela in primerjamo nagrajevanje v drugih delovnih organizacijah naše in širše okolice, ugotovimo, kako malo je vrednoteno naše osnovno delo. Takrat nezadovoljstvo doseže višek, kritiziramo nagrajevanje, nizke pokojnine ... Prav na osnovi teh pripomb smo pričeli oblikovati nov samoupravni sporazum o nagrajevanju, ki te nepravilnosti odpravlja, pravičnejše ureja nagrajevanje po delu in postavlja na ustrezno mesto osnovno vrednost dela železarjev.

Prednosti novega sporazuma so jasne in so bile že večkrat razložene. Nezaupanje, ki še tli tu in tam, pa je v veliki meri posledica nepravilne informiranosti, zlonamernih parol posameznikov, predvsem pa dejstva, da posamezni delci predloga posameznikom ne ustrezajo najbolje. Tem se sploh ne zdi pomembno, da je sporazum kot celota dober, da pomeni korak naprej v razvijanju nagrajevanja in da nam ponuja mnogo boljše pogoje kot obstoječi.

Zavedati se moramo, da nam nesmotna odločitev oziroma nesprejete samoupravnega sporazuma lahko povzroči kup nevšečnosti, dodatnega dela, sestankov in za daljši čas zavre možnost dogovora in odločitve o naši nadaljnji delitvi sredstev za osebne dohodke. Vse to ima lahko boleče posledice, ker v obstoječem preživetem sistemu nagrajevanja nimamo več maneverskega prostora za oblikovanje takih osebnih dohodkov, ki bi ustrezali dejanski vrednosti vloženega dela in rezultatom dela. Lahko se nam zgodi, da bomo zaradi izpada proizvodnje, za katero ne bomo neposredno odgovorni (redukcije, nedobava surovin, pomanjkanje vagonov itd.), pri izplačilu osebnega dohodka prikrajšani za vrsto dodatnih stimulacij, s katerimi poizkušamo kolikor toliko obdržati nivo osebnih dohodkov na še sprejemljivi ravni (to pomeni neizplačilo premij, stimulacije za doseganje skupnega cilja, doseganje nižjih odstotkov učinkovitosti). Vsekakor moramo zagovarjati stalnice, da mora biti rezultat delitve neposredno povezan z ustvarjenimi rezultati dela, vendar nam prav prevelika soodvisnost vseh vrst sedanjih dodatkov ne nudi možnosti za oblikovanje še sprejemljivih nivojev osebnega dohodka (materialne in socialne varnosti).

V primeru, ko ne bi dosegli predvidenih rezultatov dela, bi bili osebni dohodki zaradi velikega deleža gibljivih dela močno osiromašeni in najbrž nesprejemljivi. To neskladnost in nerealnost pa v veliki meri odpravlja prav novi samoupravni sporazum, ki povečuje sedanjo osnovno vrednost našega dela kar za 67 %, s čimer nudi mnogo večjo stabilnost in sigurnost pri izplačilu osebnih dohodkov.

V tem kratkem času, ki nas še loči od referendumu, se moramo vsi skupaj tako organizirati, da bomo lahko pridobivali, dajali in sprejemali pravilne in kvalitetne informacije v zvezi s samoupravnim sporazumom. Le prava in tehtna razlaga, ki realno prikazuje vrednost in vsebino predloga — in ne zavaja z leporečjem, z nejasnostjo informacij, ustvarjanjem nezaupanja do predloženega dokumenta — bo delavca lahko prepričala, da novi samoupravni sporazum dejansko predstavlja boljše rešitev kot obstoječe stanje in je zato vreden zaupanja in našega »DA«. Odgovornost za pravilno razlago in ustvarjanje pozitivne klime morajo vsekakor prevzeti družbenopolitične organizacije, poslovodni in vodstveni delavci ter strokovne službe. V končni fazi odločanja moramo biti vsi prepričani, da sprejemo dokument, ki nam nudi boljše in SIGURNEJŠE osnove ter merila za delitev sredstev za osebne dohodke.

Ob tem pa se moramo zavedati, da nam sam sporazum še ne nudi boljših osebnih dohodkov, daje pa nam dobro osnovo, da vzporedno z dobrim delom in doseganjem ter preseganjem delovnih ciljev ustvarimo možnosti za mnogo solidnejše osebne dohodke. Prav to pa je tudi ena izmed prednosti predlaganega samoupravnega sporazuma, ki nudi ob dobrih rezultatih večjo materialno in socialno varnost ter pravičnejše nagrajevanje po delu in rezultatih dela.

Predsednik IO K OO sindikata Železarne Zvone MIKLIC

NEKAJ POJASNIL OB SPREJEMANJU SAMOUPRAVNEGA SPORAZUMA

Na referendumu se bomo 7. februarja 1985 odločali o sprejemanju samoupravnega sporazuma o skupnih osnovah in merilih za delitev sredstev za osebne dohodke in dela sklada skupne porabe v DO ŽJ. Sestavni del tega sporazuma je tudi metodologija vrednotenja zahtevnosti del in nalog.

Ko so se delavci v poprejšnji obravnavi seznanjali z besedilom predloga, jih je večina ugotovila, da se s predlogom samoupravnega sporazuma strinja, ker je boljši od sedanjega in odpravlja nekatere pomanjkljivosti. V sedanjem sistemu nagrajevanja imamo izredno nizko osnovno OD, zaradi česar so zelo prizadeti naši delavci, ko se upokojijo. Vsi ugotavljamo, da imamo preveč dodatkov. Z osebnim dohodkom sedaj preveč stimuliramo količino, premalo pa kvaliteto, programiranost proizvodnje in njeno sestavo.

Na te pomanjkljivosti so delavci naše železarne pogosto opozarjali in v novem samoupravnem sporazumu so v veliki meri odpravljene. Naj navedemo le nekaj prednosti novega samoupravnega sporazuma:

1. progresivna merila za spodbujanje dobrega dela,

2. večja osnova osebnega dohodka in s tem ugodnejša pokojninska osnova in možnost učinkovitejšega spodbujanja boljšega dela,

3. enaki dodatki za vrednotenje časovne razporeditve del in nalog,

4. večja možnost podeljevanja spodbudnejših nagrad za izjemne dosežke,

5. uveljavitev analitične ocene del in nalog in s tem primernejše vrednotenje proizvodnega dela v težkih pogojih in kreativnega dela,

6. vključitev nadomestil osebnega dohodka za inovacije v pokojninsko osnovo in posebno merila za delitev OD na osnovi prihrankov od inovacij,

7. večja socialna varnost delavcev:

- ob spremembi delovne zmožnosti delavca,
- ob slabših rezultatih zaradi objektivnih okoliščin,
- povečanje osnove za nadomestila bolezenske odsotnosti,
- zajamčeni osebni dohodek v Železarni višji od opredeljenega v SR Sloveniji.

Iz poprejšnje obravnave je tudi razvidno, da delavci preveč povezujejo sporazum z razvidom del in nalog (KATALOGOM). Mnogi imajo namreč pripombe na vrednotenje (točkovanje) konkretnih nalog. Ob tem bi radi še posebej opozorili vse delavce, da bomo na referendumu sprejemali le sporazum z metodologijo, razvid (katalog) in vrednotenje del in nalog pa bodo sprejemali delavski sveti temeljnih organizacij in delovnih skupnosti, če bo referendum uspel. Tudi pri sprejemanju razvida del in nalog bo delavcem dana možnost usklajevanja in demokratičnega odločanja.

Po sprejetju sporazuma bomo še tri mesece obračunavali osebni do-

(Nadaljevanje na 2. strani)

KONSTITUANTNA SEJA NOVEGA PROJEKTNEGA SVETA JEKLARNE 2

V torek, 29. januarja, se je na Jesenicah na prvi konstituantni seji sestel projektni svet jeklarne 2 v svoji novi sestavi.

Od leta 1980 je deloval projektni svet Železarne Jesenice, ki so ga sestavljali vodje sektorjev in nekaterih TOZD, predstavnik sindikata Železarne in predstavnik Skupščine občine Jesenice. Naloge sveta so bile določanje osnovne strategije izvajanja projekta in sprejemanje najpo-

membnejših odločitev, vezanih na izvrševanje ali spremembo projekta. Projektni svet je imel 11 sej. Njegovo delo in odločitve so bile na področjih zbiranja soglasij in ocen investicije, potrjevanje tujega in do-

(Nadaljevanje na 2. strani)

VODJE TOZD O REFERENDUMU

Aktivnosti v zvezi s samoupravnim sporazumom o skupnih osnovah in merilih za delitev sredstev za osebne dohodke in dela sklada skupne porabe v delovni organizaciji Železarna Jesenice, ki potekajo že dalj časa, so sedaj v zaključni fazi. Pred referendumom smo o vzdušju v TOZD povprašali nekatere vodje temeljnih organizacij.

Kako ste se v vaši TOZD pripravili na referendum? Kakšna je bila pri tem vloga družbenopolitičnih organizacij? Kako delavci iz TOZD sprejemajo predlog tega samoupravnega sporazuma?

VINKO ROTAR, vodja TOZD Remontne delavnice: Že v prvi fazi postopka smo sklicali zbor delavcev, kjer smo obravnavali osnutek nove-

ga samoupravnega sporazuma in razložili vse novosti, ki jih ponuja. Poudarili smo prednosti novega načina nagrajevanja, predvsem diferenciacijo dobrega dela od slabega, višje osnove osebnega dohodka, ki zagotavljajo večjo socialno varnost zaposlenih, pa tudi večje možnosti za nagrajevanje izjemnih dosežkov,

(Nadaljevanje na 7. strani)

PRED SINDIKATOM VELIKO NALOG

V ponedeljek, 28. januarja, se je predsednik občinskega sindikalnega sveta občine Jesenice Janez Jamar pogovarjal s predsedniki sindikata lesne, tekstilne, obutvene in kovinsko-predelovalne dejavnosti o pogojih gospodarjenja v letošnjem letu in nalogah sindikata pri uresničevanju zastavljenih ciljev. Na pogovoru sta sodelovala tudi predsednik republiškega sindikalnega sveta Marjan Orožen in predsednik medobčinskega sveta zveze sindikatov za Gorenjsko Ivan Torkar.

GOSPODARJENJE V LETU 1984

Analiza gospodarjenja v lanskem letu je pokazala, da se število delovnih organizacij brez izgube povečuje. Vendar pa so v gospodarjenju z družbenimi sredstvi še rezerve v zaglogah, gospodarjenju z denarjem in izkoristku delovnega časa. Določene premike bi prineslo tudi hitrejšo združevanje in poslovno sodelova-

nje, ki bistveno vpliva na učinkovitejšo investiranje. Nujna je povezava železarstva in kovinsko-predelovalne industrije ter gostinstva, turizma in trgovine.

V sistemu nagrajevanja in motivacije za delo je dosežen določen napredek, saj se sedaj sredstva za osebne dohodke oblikujejo na podlagi samoupravnih sporazumov dejav-

(Nadaljevanje na 2. strani)

NIČ KAJ OBETAVNI REZULTATI OB KONCU MESECA

Po podatkih statistične službe smo do 28. januarja izdelali 99.002 toni skupne proizvodnje, kar je 89,9 % družbenega plana in 93,6 % zmanjšane operativnega programa.

V 28 dneh januarja so delavci TOZD Plavž izdelali 11.924,8 ton groblja in tako izpolnili operativni program za 1,9 %.

V TOZD Jeklarne so vili 31.523 ton jekla, kar je 85 % družbenega plana in 88,2 % znižanega operativnega programa.

Do 28. januarja smo odpremlili 24.464,7 ton gotovih izdelkov in storitev in tako izpolnili operativni program 89,4 %. Plan odpreme so izpolnili le v TOZD Hladna valjarna Bela in Hladna valjarna Jesenice.

PRED SINDIKATOM VELIKO NALOG

(Nadaljevanje s 1. strani)

nosti (kjer so take samoupravne sporazume že naredili in podpisali). Žal pa so pri oblikovanju teh sporazumov premalo sodelovali poslovodni delavci.

V sindikatu dolgoročno podpirajo pobudo za skrajševanje delovnega časa, vendar se zavedajo, da to s seboj prinaša tudi probleme, predvsem zaradi pomanjkanja delavcev v nekaterih dejavnostih in velike izkoriščenosti proizvodnih naprav zaradi neprekinjenega oziroma izmenskega obratovanja. Ob uvajanju skrajšanega delovnega časa bodo zato potrebni organizacijski in kadrovske posegi.

SISTEM CEN

Pri oblikovanju cen imajo delovne organizacije sedaj več samostojnosti in odgovornosti, ker cene oblikujejo same s samoupravnimi sporazumi. V njih morajo poleg postopka za oblikovanje cen določiti tudi pristojnosti in načine za njihovo oblikovanje, načine obveščanja delavcev o kazalcih za oblikovanje cen ter odgovornosti posameznikov v sistemu oblikovanja cen.

Sindikat bi moral biti v sistemu cen pobudnik za njihovo samoupravno oblikovanje, predvsem v reprodukcijskih verigah.

EKONOMSKE STANARINE

Sindikat ne bo zaviral prehoda na ekonomske stanarine, ker je to pomemben vir sredstev za enostavno reprodukcijo stanovanj. Vendar bo poleg stanarin treba pregledati tudi druge stroške poprečne družine in se šele potem opredeliti do povečanja stroškov ogrevanja ali komunali. Pregledati je treba, kako drugje deluje sistem subvencioniranja stanarin, ker so o možnostih in pravicah do podpore delavci premalo obveščeni.

O stanovanjski problematiki bo občinski sindikalni svet organiziral javno razpravo, stališča in pripombe iz razprave pa bodo obravnavali tudi delegati zbora skupščine občine.

PLANIRANJE IN IZOBRAŽEVANJE

Pri planiranju mora sindikat bolj sodelovati in vplivati, da so vsebina plana tudi konkretne naloge in odgovornosti za zastavljene cilje. Sestavni del planov organizacij združene dela mora biti tudi izobraževanje, saj predvsem izobraževanje delavcev v zadnjem času stagnira. Bistvenega napredka pri dvigovanju izobrazbene strukture delavcev še vedno ni tudi zato, ker za izobraževanje niso dovolj stimulirani, ker v mnogih delovnih organizacijah še ni urejeno tako, da bi delavec ob dodatnem usposabljanju oziroma izobraževanju videl možnosti svojega napredovanja.

BITKA ZA ZMANJŠANJE INFLACIJE

Marjana Orožna je zanimalo, ali v občini in v osnovnih organizacijah razmišljamo o cenah in inflaciji in ali smo res vsi pripravljeni iti v bitko za zmanjšanje inflacije. V lanskem letu smo namreč inflacijo v primerjavi z letom 1983 zmanjšali za sedem odstotkov, letos pa bi jo morali za deset odstotkov. Ali smo to sposobni storiti sami, ne da bi pri tem kazali na federacijo in republiko?

Nov zakon o cenah prepušča merila za oblikovanje cen delovnim organizacijam. To po mnenju Marjana Orožna ni svoboda, temveč velika odgovornost, saj so prav cene največji izvor inflacije. Torej se moramo odločiti, ali bomo enostavno povečevali cene, ali bomo poskušali zmanjšati stroške proizvodnje in poslovanja.

POGOJI IN CILJI GOSPODARJENJA V LETOŠNJEM LETU

Letošnje leto ima za gospodarstvo in družbene dejavnosti nekaj negativnih in nekaj pozitivnih predznakov. Med pozitivnimi so predvsem sistem in politika cen ter usmerjanje in razporejanje dohodka in osebnega dohodka. Pri politiki cen je treba vztrajati, da se v skladu z zakonom v samoupravne sporazume vnesijo določila o merilih in postopkih za oblikovanje cen, pri tem pa je treba bolj uveljaviti vlogo delavskih svetov.

Pri usmerjanju in razporejanju dohodka in osebnega dohodka so delovne organizacije dobile večjo samostojnost, saj ju oblikujejo na podlagi samoupravnih sporazumov dejavnosti. Naloga sindikata pri tem je, da ugotovi, ali dohodek je ali ga ni in ali je dohodek rezultat dela ali samo višjih cen.

Med negativnimi pogoji gospodarjenja so tečajne razlike, pomanjka-

nje deviz, medsebojna zadolženost in izgube. Tečajnih razlik je že za 350 milijard dinarjev, zato je zvezni izvršni svet prejel nalogo, da pripravi zakon o sprotnem pokrivanju tečajnih razlik. Medsebojna zadolženost organizacij združenega dela in bank je dosegla 12 milijard dolarjev, zato bo treba razčistiti njihove medsebojne odnose. Pri izgubah gorenjsko gospodarstvo zelo izstopa, če ne upoštevamo Industrije motornih vozil iz Novega mesta in Gorenja Vele-nje. Izgube bomo lahko zmanjšali samo tako, da bomo njihove izvore zaprli tudi z zapiranjem oziroma likvidacijo nekaterih delovnih organizacij.

V letošnjem letu so naši cilji predvsem zaustaviti padanja realnih osebnih dohodkov, povečati izvoz in realno akumulacijo obdržati vsaj na isti ravni kot lani. Za doseganje teh ciljev bo treba vložiti veliko naporov, zato mora sindikat že sedaj vedeti, ali smo res vsi pripravljeni z vsemi napori doseči te cilje.

Opustiti bomo morali staro prakso, da smo preveč poudarjali samo probleme in slabosti, premalo pa pozitivne rezultate in dosežke, ki tudi niso majhni. Primer: lani smo uspeli zaostajanje osebnih dohodkov za življenjskim standardom bistveno zmanjšati, saj je sedaj razlika le še 0,6 odstotka, medtem ko je bila v letu 1983 še deset odstotkov.

Ali smo za boljše rezultate pripravljeni več delati, bo pokazal čas. Iz analize gospodarjenja je videti, da smo vsi za večje osebne dohodke, vendar ne tudi za večjo proizvodnjo, saj se je produktivnost v primerjavi z letom 1983 lani povečala le za en odstotek.

OSNOVNE NALOGE SINDIKATA

V letošnjem letu bodo morali člani sindikata razčistiti predvsem štiri

vprašanja: dograjevanje samoupravnega organiziranja, povečanje proizvodnje, sistem nagrajevanja in motivacije in obratovni čas. Pri dograjevanju samoupravnega organiziranja bo potrebna temeljita analiza delovanja delegatskega sistema in dela samoupravnih organov. Vse aktivnosti in spremembe na tem področju pa morajo težiti in voditi h krepitvi položaja delavcev.

Treba je uresničiti naloge glede nagrajevanja in motivacije. Pri tem je treba bolj uveljaviti povezovanje nagrajevanja z rezultati dela tistih delavcev, ki neposredno skrbijo za proizvodnjo ali vplivajo nanjo. Uveljaviti je treba boljše nagrajevanje proizvodnega dela in novih idej.

Pri odločanju o obratovnem času je treba izhajati iz tega, kako čim bolj izkoristiti delovna sredstva in kako delovni čas prilagoditi težkim delovnim pogojem, če se ti ne dajo spremeniti.

Ob razpravah zaključnih računov morajo izvršni odbori sindikatov voditi odprto razpravo o tem, zakaj nismo dosegli zastavljenih ciljev in zakaj se posamezni problemi še vedno pojavljajo. Treba je oceniti, kakšne so v danih pogojih naše perspektive in kako odpraviti vzroke za slabo poslovanje.

Sindikat bi moral s svojim delovanjem bolj vplivati na to, da o vprašanih gospodarjenja redneje in temeljiteje razpravljajo na delavskih svetih. Sindikat se še vedno premalo zaveda možnosti, ki jih ima pri oblikovanju temeljnih vprašanj družbeno-ekonomskega položaja delavca in pri izbiri vodstvenih in poslovnih delavcev. Seveda pa je za boljše delo in večjo moč sindikalne organizacije nujno potrebno sprotno obveščanje vseh njenih članov ter stalno izobraževanje in ne nazadnje tudi odgovornost sindikalnih funkcionarjev.

Lilijana Kos

NEKAJ POJASNIL OB SPREJEMANJU SAMOUPRAVNEGA SPORAZUMA

(Nadaljevanje s 1. strani)

hodek po doseganju sistema, vzporedno pa izvajali poskusni obračun po osnovah in merilih novega sporazuma. V tem času bomo opravili napake in pomanjkljivosti, ki se bodo pri vrednotenju posameznih nalog pojavile. Prav tako bomo morali v šestih mesecih po sprejemu sporazuma sprejeti v temeljnih organizacijah in delovnih skupnostih še pravilnike.

V primeru, da sporazuma ne bi sprejeli v vseh temeljnih organizacijah in delovnih skupnostih, tudi vrednotenja po novem sistemu ne bomo mogli izpeljati v nobeni temeljni organizaciji in delovni skupnosti. Tako bi spet ostali pri starem, vsi skupaj nezadovoljni in spet bi čakali novih pobud, predlogov, spet ponovili postopek obravnave in sprejema, le da bi pozitivnega rezultata tudi takrat ne bi mogli predvideti.

KONSTITUANTNA SEJA NOVEGA PROJEKTNEGA SVETA JEKLARNE 2

(Nadaljevanje s 1. strani)

mačih dobaviteljev ter izvajalcev, organiziranje projektov itd.

S pričetkom gradnje jeklarne 2 je nastala potreba po širši družbeni spremljavi projekta. Zato je delavski svet Železarne sprejel sklep, da se oblikuje nov projektni svet na nivoju slovenskih institucij.

Novi projektni svet sestavljajo predstavniki naslednjih institucij: Gospodarske zbornice Slovenije, republiškega komiteja za industrijo in energetiko, Ljubljanske banke — združene banke, Temeljne banke Gorenjske Kranj, Univerze Ljubljana, koordinacijskega sveta podpisnikov samoupravnega sporazuma o združevanju sredstev, poslovne skupnosti RUDIS Trbovlje, SOZD Slovenske železarnice in Železarne Jesenice. Za predsednika projektnega sveta je bil na prvi seji izvoljen mag. Peter Kunc.

S sprejetjem poslovnika o delu sveta so opredeljene njegove najpomembnejše naloge, da spremlja izvajanje projekta, sprejema osnovno strategijo izvajanja projekta, sodeluje pri širših ekonomsko-tehničnih odločitvah in podobno.

Prva seja je bila, kot že omenjeno, konstitutna. Poleg tega je bil ponovno predstavljen projekt in organizacija vodenja projekta v Železarni, poslovni skupnosti RUDIS, GIP Gradis in nemškem izvajalcu

Zavedamo se, da je nagrajevanje izredno občutljivo področje za vsakega posameznika, da novi sporazum ni popoln, vendar pa večini delavcev nova merila ustrezajo in prinašajo napredek, saj merila učinkovitosti vodijo k temu, da bi vsi zaposleni v Železarni dosegli boljše rezultate. Tega pa ne bomo dosegli, če nismo pripravljeni sprejeti novosti in jih v praksi uveljaviti.

Tudi naš sporazum bomo dopolnjevali, saj se zavedamo, da z njim še nismo rešili vseh vprašanj, da nam je sedaj še kakšna stvar nejasna in da bo tudi njegovo izvajanje v praksi pokazalo, kaj moramo izboljšati.

Ob sprejemanju tako pomembnega akta si moramo medsebojno zaupati in verjeti, da smo tudi neresena vprašanja sposobni rešiti.

Edo KAVČIČ,
preds. delavskega sveta ŽJ

Železarski globus

VELIKA BRITANIJA

Za prvo polovico leta 1985 napoveduje znani britanski železarski analitik James F. King znižanje proizvodnje surovega jekla v zahodnem svetu za približno 4%. To je okoli 218 milijon ton. To svojo napoved zagovarja z dejstvom, da je nastala nekoliko večja razlika med povpraševanjem in ponudbo. Poleg tega pravi, da so odločitve v lanskem tretjem četrtletju v železarnah zahodnega sveta s približno 64,8% svojih letnih proizvodnih zmogljivosti oziroma v višini okoli 656 milijon ton surovega jekla in v lahnem trendu povečanja v zadnjem tromesečju. Za obdobje do leta 1989 napoveduje povečanje proizvodnih zmogljivosti surovega jekla v zahodnem svetu za nekaj manj kot 200 milijon ton.

DOSEGANJE SKUPNEGA CILJA V JANUARJU

V šestnajstih delovnih dneh meseca januarja smo dosegli 2.641 milij. din realizacije, kar pomeni dnevno 165,1 milij. din ali 91,3% planirane realizacije.

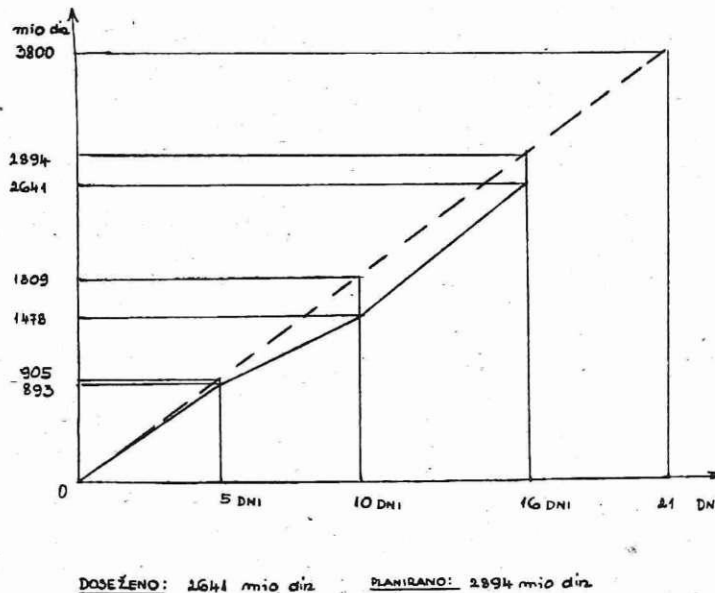
Rezultat je še vedno nezadovoljiv, vendar se kaže bistven napredek glede na doseganje planirane realizacije v prvih desetih dneh tega meseca.

Ko bodo ti podatki objavljeni, bo že zadnji dan meseca. Če bo široko organizirana akcija na področju odpreme v zadnjih dneh poteka la brez motenj, se bomo kljub številnim zimskim preprekam zelo približali postavljenemu cilju.

Odbor za gospodarstvo pri delavskem svetu Železarne bo ugotovil, kolikšen je bil neposredni vpliv nizke temperature, visokega snega in redukcij na manjšo odpremo. Če bo seštevek realizacije in neposrednega izpada zaradi navedenih vzrokov večji od 3,8 milijarde din, bo 15. februarja izplačana realizacija za doseganje skupnega cilja. Ocenjujemo, da bo ta seštevek ugoden.

Seveda pa bomo morali zaostanek odpreme nadoknaditi v naslednjih dveh mesecih.

Oddelek za nagrajevanje

Priprava mašinskega stroja na plavžu (foto I. Kučina)

REFERENDUM 7. FEBRUARJA

Delavke in delavce TOZD in delovnih skupnosti Železarne obveščamo, da bo glasovanje na referendumu prihodnji četrtek, 7. februarja, od 5. do 17. ure v vseh temeljnih organizacijah in delovnih skupnostih Železarne.

Glasovali bomo o predlogu samoupravnega sporazuma o osnovah in merilih za delitev sredstev za osebne dohodke in dela sklada skupne porabe v Železarni Jesenice.

V temeljnih organizacijah Valjarna bluming-štel in Vratni podboji bodo delavci hkrati ponovno glasovali o predlogu pravilnika o urejanju njihovih stanovanjskih zadev.

Glasovanje bo na glasovalnih mestih, ki jih bodo pripravili volilni odbori v temeljnih organizacijah in delovnih skupnostih.

Glasovalno pravico imajo vsi delavci, ki so v delovnem razmerju na dan referenduma. Vsak glasuje v tisti temeljni organizaciji oziroma delovni skupnosti, kjer opravlja delovne naloge, kar velja tudi za vse pripravnike.

Na dan referenduma si čas in delo razporedite tako, da boste lahko s pravico, ki jo imate, izrazili tudi svojo pripravljenost in voljo.

Volilna komisija Železarne Jesenice
Volilne komisije TOZD
in delovnih skupnosti

JUBILANTI 50-LETNIKI

V mesecu februarju bodo praznovali petdeset let svojega življenja naslednji sodelavci: Sidonija DŽUKIČ, Elektrode — 4. februarja; Geno KRŽIŠNIK, Valjarna bluming-štel — 5. februarja; Boris LAZAR, Valjarna bluming-štel — 10. februarja; Franc KADUNC, Vratni podboji — 11. februarja; Milan ŠPOLJAR, Hladna valjarna Bela — 13. februarja; Albina DOLENC, Vratni podboji — 16. februarja; Fuad KURBEGOVIČ, Žičarna — 18. februarja; Metod LIČOF, Vzdrževanje — 20. februarja; Marija Bernarda KORBAR, KO-FL, komercialni sektor — 23. februarja; Ljubo STANOJEVIČ, KSI — SVS — 23. februarja; Drago KOLENC, Transport — 24. februarja; Albin BUKOVNIK, Energetika — 25. februarja in Franc TAVČAR, Transport — 26. februarja. Vsem sodelavcem iskreno čestitamo!

TEMELJNE AKTIVNOSTI KOMUNISTOV V LETOŠNJEM LETU

V redni mesečni informaciji občinskega komiteja Zveze komunistov Slovenije Jesenice o aktivnostih občinske organizacije v mesecu decembru 1984 so predvsem poudarjene temeljne aktivnosti članov zveze komunistov v letošnjem letu, ki bodo potekale v pripravah na naslednje kongrese Zveze komunistov Slovenije in Zveze komunistov Jugoslavije.

Med najpomembnejše naloge v letošnjem letu sodijo priprave in izvedba letnih sej organizacij in organov zveze komunistov v občini, obravnava gradiv za plenarne seje centralnega komiteja Zveze komunistov Slovenije in uresničevanje sklepov 13. seje centralnega komiteja Zveze komunistov Jugoslavije. V tem času je bilo v javno razpravo že posredovano gradivo za sejo CK ZKS o kulturi, o katerem bodo potekale organizirane razprave v osnovnih organizacijah in organih zveze komunistov, centralni komitej ZKS pa bo o tem spregovoril na plenarni seji predvidoma maja letos.

V informaciji je poudarjeno, da so lanskoletne razprave, o predlogu sklepov 13. seje CK ZKJ o uresničevanju vodilne vloge ZKJ v družbi in krepitev njene idejne in akcijske enotnosti in sklepi sami čvrsta osnova za delo in aktivnosti zveze komunistov in da zato ni potrebno kopirati novih sklepov, temveč se energično zavzemati za dosledno uresničevanje sprejetih stališč in dogovorov v zvezi z navedenimi razpravami. Ob tem občinsko vodstvo ugotavlja, da se v praksi ne uporabljajo različne oblike dela, ki jih opredeljuje statut ZKS, za reševanje določenih družbenih problemov (problemske in akcijske konference).

V letu 1984 smo v občini z velikimi naporii uresničevali program gospodarske stabilizacije, ugotavlja informacija. Ni bilo malo organizacij združenega dela, ki so bile prisiljene sprejemati sanacijske ukrepe in ukrepa za odpravo motenj v proizvodnji. Prisotni so bili problemi »izgubašev«, nekateri delovni kolektivi pa so se srečevali z velikimi likvidnostnimi problemi.

Ugodni rezultati pokrivanja izvoza z uvozom so po oceni občinskega vodstva zveze komunistov le zaradi zmanjšanja uvoza. Zato, poudarjajo, je nujno potrebna mobilizacija komunistov znotraj političnega in samoupravnega sistema za večjo kvaliteto dela, zmanjšanje stroškov, uvažanje inovacij in drugo. Kajti zavedati se moramo, nadaljuje informacija, da brez angažiranja delavcev, ne samo na področju ustvarjanja, ampak tudi delitve, ne bo motivacije za večjo produktivnost. V občini so

bile načete tudi nekatere aktivnosti za preverjanje rezultatov minulega dela, ker je položaj upokojujencev na nekaterih področjih kritičen. Komunisti morajo zato bolj tankočutno prisluhniti tem problemom in preverjati možnosti vzajemnosti in solidarnosti.

Na posamezna konkretna vprašanja, ki se pojavljajo v vsakdanjem življenju, je potrebno dati tudi konkretne odgovore, ne pa da se dogaja, da člani zveze komunistov prikrmavajo tudi negativnim informacijam, navaja mesečna informacija občinskega komiteja zveze komunistov. Ob tem informacija poudarja pomen znanja in pripravljenosti iskanja izhoda iz posameznih težav oziroma problemov, pri čemer bi morali bolj ustvarjalno vključevati tudi mlade.

Informacija navaja tudi problem plačevanja članarine v zvezi komunistov od nadurnega dela, kar je v postopku reševanja.

V letošnjem letu, je navedeno v informaciji, bodo v organizacijah in organih zveze komunistov potekale priprave na volitve v letu 1986. Člani zveze komunistov se morajo z vso odgovornostjo vključiti v priprave in evidentiranje kadrov ter predlagati kandidate za prevzem najodgovornejših funkcij in se v okviru opredeljene kadrovske politike boriti za kontinuiteto kadrovske rešitve.

Informacija opozarja tudi na nezadostno aktivnost osnovnih organizacij zveze komunistov v zvezi s pomlajevanjem oziroma sprejemanjem novih članov, za katere občinsko vodstvo organizira uvajalne seminarje.

Informacija omenja tudi dve veliki naložbi v občini v naslednjih letih, in sicer gradnjo jeklarne 2 in karavanškega predora ter v zvezi s tem perspektivo razvoja občine, kar je izrednega pomena predvsem za mlado generacijo, ki se mora aktivno vključevati v oblikovanje dolgoročnega razvoja občine.

Poudarjena je tudi stalna aktivnost organov in organizacij na področju ljudskega odpora in družbene samozaščite.

PRIPOMBE JAVNE RAZPRAVE V ŽELEZARNI O OSNUTKU OBČINSKE RESOLUCIJE

Konec decembra 1984 je v Železarni Jesenice potekala javna razprava o osnutku resolucije o politiki izvajanja družbenega plana občine Jesenice za obdobje 1981—1985 v letu 1985 (na sejah delavskih svetov temeljnih organizacij in delovnih skupnosti). Javna razprava je pokazala, da podpiramo predvidene usmeritve družbenoekonomskega razvoja v jeseniški občini, saj v dvanajstih temeljnih organizacijah in delovnih skupnostih niso imeli nobenih pripomb in predlogov. V ostalih temeljnih organizacijah in delovnih skupnostih pa so imeli predvsem take pripombe in predloge, ki po eni strani podpirajo pripombe delegacij in zbora združenega dela skupščine občine Jesenice (pripombe v zvezi z zaposlovanjem in jeklarne 2 so bile upoštevane), po drugi strani pa je nekaj konkretnih predlogov, kako uresničiti posamezna resolucijska določila. Polne podpore ni doživel le določilo o realnem znižanju osebnega dohodka.

O predlogu resolucije (oblikoval ga je Izvršni svet Skupščine občine Jesenice že 26. decembra 1984) so sklepali vsi trije zbori občinske skupščine v torek, 29. januarja 1985). Delavski sveti temeljnih organizacij in delovnih skupnosti v Železarni so sprejeli naslednje pripombe, predloge in ugotovitve:

Stopnja rasti zaposlovanja ni realna v primerjavi z naravnim prirastom (tako ugotavljajo v TOZD Valjarna žice in profilov ter v TOZD Žebljarna). Morala pa bi biti usklajena z naravnim prirastkom, povečana stopnja pa strogo namenska, sprejemljiva le za čas gradnje jeklarne 2, karavanškega predora ter cest (delovna skupnost za kadrovske in splošne zadeve ter informiranje). V TOZD Jeklarne menijo, da načrtovana visoka rast zaposlovanja ni realna v primerjavi z naravnim prirastom, vendar bodo rast družbenega proizvoda dosegli le, če bodo dobili ustrezno število delavcev. V TOZD Strojne delavnice podpirajo usmeritev resolucije, da je treba izboljšati kvalifikacijsko strukturo zaposlenih in poiskati ekonomsko upravičene možnosti za zaposlovanje žensk (npr. NC stroji).

Treba je zagotoviti pogoje za intenzivnejši in bolj usklajen razvoj kovinsko-predelovalne dejavnosti v Železarni in v jeseniški občini (TOZD Strojne delavnice). To je potrebno zato, ker zaradi pomanjkanja delavcev ni možen razvoj v obeh smereh (delovna skupnost za ekonomiko, TKR in novogradnje).

Zaradi lažje primerjave s prejšnjim obdobjem bi morali pri investicijah prikazati poleg skupnega pregleda tudi posebej jeklarne 2, karavanški predor in uvoz opreme (TOZD Vrači podboji).

Indeksi niso v skladu z republiško in zvezno resolucijo, kar ni argumentirano (stopnja rasti zaposlovanja, uvoza). V planu investicij je izpuščen aglomerirni prašek. To so ugotovili v TOZD Valjarna žice in profilov in v TOZD Žebljarna.

S predvidenim realnim znižanjem osebnega dohodka se ne strinjajo v TOZD Remontne delavnice in v delovni skupnosti za ekonomiko, TKR in novogradnje. V TOZD Remontne delavnice še predlagajo, da bi morali biti cilji taki, da realno osebni dohodki ne bi več padali, saj je standard delavca že resno ogrožen.

V delovni skupnosti za kadrovske in splošne zadeve ter informiranje poudarjajo, da si morajo vsi izvajalci prizadevati, da se namenska sredstva dejansko realizirajo in porabijo v občini Jesenice. Stanovanjska in komunalna dejavnost naj pri izvajanju nalog nastopata usklajeno.

Zaradi dotrajanosti ogrevalnih naprav, bolj ekonomične proizvodnje toplote in rezerve v Železarni je potrebno na Jesenicah že letos pričeti s pripravami na načrtovanje in zbiranje sredstev za sofinanciranje teh naprav (TOZD Energetika).

V TOZD Strojne delavnice podpirajo osnovne usmeritve resolucije: naslonitev na lastne sile (druga faza Strojnih delavnic) ter pospešeno uvajanje sodobnih tehnologij v proizvodnjo in upravljalne procese (NC stroji).

V TOZD Plavž opozarjajo na problem brezposelnih. Fizično zdrave brezposelne je treba zaposliti ali pa jim ukiniti »podporo«. Ne podpiramo nedela!

Center za proučevanje samoupravljanja in informiranje

OBVESTILA KOLEKTIVU – OBVESTILA KOLEK

RAZPORED DEŽURNIH ŽELEZARNE OD 4. DO 10. FEBRUARJA

4. februarja, Jože KRAMAR, vodja TOZD Energetika, Mojstrana, Dovje 112.
5. februarja, Oskar KÜRNER, vodja TKR, Jesenice, Tavčarjeva 9, tel. št. 81-214.
6. februarja, Sašo MANDELJC, vodja TOZD Valjarna bluming-štel, Jesenice, Tomšičeva 88, tel. št. 82-054.
7. februarja, Tina MARKEŽ, vodja TOZD Vzdrževanje, Jesenice, Cesta talcev 4/a, tel. št. 83-345.
8. februarja, Jakob MEDJA, vodja OTK, Jesenice, Titova 1/a; tel. št. 81-117.
9. februarja, Leon MESARIČ, vodja TOZD Žebljarna, Jesenice, Titova 3, tel. št. 81-216.
10. februarja, Franc GASSER, vodja TOZD Profilarna, Žirovnica, Moste 22/b.

Dežurstvo je vsak delovni dan od 14. do 6. ure zjutraj naslednjega dne, in sicer tako, da je dežurni v tem času dosegljiv doma. Ob sobotah, nedeljah in praznikih traja dežurstvo od 6. ure do 6. ure naslednjega dne.

V času dežurstva mora dežurni opraviti en obhod po Železarni, svoja opažanja vpisati v dežurno knjigo ter o tem poročati ob predaji dežurstva podpredsedniku poslovnega odbora.

DEŽURNI ZA VZDRŽEVANJE V ŽELEZARNI

DATUM:	DNEVNI:	NOČNI:
PONEDELJEK — 4. 2.	BRANE CEPIČ	MITJA BENEDIČIČ
TOREK — 5. 2.	FRANC NEČIMER	STANE MENCINGER
SREDA — 6. 2.	MARJAN TRONTELJ	DUŠAN POLAJNAR
ČETRTEK — 7. 2.	PAVEL ZUPAN	BRANKO GERČAR
PETEK — 8. 2.	IGOR MEŽEK	SAŠO DOLŽAN
SOBOTA — 9. 2.	RADO LEGAT	ZDENKO CUND
NEDELJA — 10. 2.	ALOJZ LEBAR	ALOJZ VARL

Telefon dežurnega za vzdrževanje v železarni je: 3551
vezni telefon je: 2317

Na redne delovne dni dela dnevni dežurni od 14. do 18. ure
nočni pa od 18. do 06. ure

Na proste sobote, nedelje in praznike dela:
dnevni dežurni od 16. do 18. ure
nočni pa od 18. do 06. ure

Prodaja poslov se izvede na vodstvu TOZD Vzdrževanje, oziroma v sobi dežurnega vzdrževanja.

SLUŽBA OBRATNE AMBULANTE

Od 4. do 9. februarja bodo delale naslednje obratne ambulante:
DOPOLDNE: I. obratna ambulanta — dr. Metod Rešek in IV. obratna ambulanta — dr. Ivica Vreš. Dispanzer za borce — dr. Ivica Vreš.

POPOLDNE: II. obratna ambulanta — dr. Janez Zaletel in III. obratna ambulanta — nadomeščanje.

V soboto, 9. februarja, samo dopoldne: II. obratna ambulanta — dr. Janez Zaletel.

ZOBNE AMBULANTE:

DOPOLDNE: I. zobna ambulanta — v. dent. Viktor Stražišar in III. zobna ambulanta — mag. dr. Bela Gazafi. Za Vatrostalno od 9,30 do 10,30.

POPOLDNE: II. zobna ambulanta — dr. Alojz Smolej, za borce od 11,30 do 12,30.

V soboto, 9. februarja, samo dopoldne: II. zobna ambulanta — dr. Alojz Smolej.

Na osnovi sklepa odbora za delovna razmerja delovne skupnosti ETN in v skladu s pravilnikom o delovnih razmerjih

OBJAVLJAMO DELA IN NALOGE NA OTK

— KONTROLOR ZA SPECIALNE PREIZKUSE
šifra 5719, U-3, 11. ktg.

2 oseb.

POGOJI:

— srednje tehnična šola metalurške smeri,
— eno leto delovnih izkušenj.

Kandidati naj pošljejo prijave z dokazili o izpolnjevanju pogojev v roku osmih dni po objavi na kadrovske sektorje Železarne Jesenice, C. železarjev 8 z oznako »za delovno skupnost ETN«.

Posebne prijavnice dobite v sprejemni pisarni kadrovskega sektorja.

DECEMBER 1984

LETO 1984

	bol.	red.	ost.	skupaj	bol.	red.	ost.	skupaj
PLAVŽ	5,94	11,86	0,44	18,24	7,86	9,67	1,03	18,56
JEKLARNA	4,06	8,89	1,82	14,77	6,54	9,66	1,11	17,31
LIVARNA	2,67	8,81	0,80	12,28	6,43	10,03	0,85	17,31
VALJ.BL.ŠT.	6,15	10,32	0,63	17,11	7,49	10,05	0,76	18,30
VALJ.ŽICE	7,09	12,6	1,23	20,97	6,96	10,17	1,02	18,15
VALJ.D.PL.	5,13	9,54	0,58	15,25	6,82	9,79	0,63	17,24
HL.VALJ.BELA	3,77	10,79	1,66	16,22	4,63	9,87	1,34	15,84
HL.V.JES.	6,10	9,80	0,72	16,62	7,15	10,22	0,82	18,19
ŽICAARNA	5,15	9,98	1,50	16,63	7,41	10,40	1,23	19,04
PROFILARNA	6,19	7,38	1,36	14,93	6,79	9,17	0,92	16,88
VRAČ.PODE.	6,08	10,67	0,45	17,20	7,57	9,15	0,51	17,23
JEKLOVLEK	6,97	8,96	1,34	17,27	7,36	9,98	0,94	18,28
ELEKTRODE	8,37	11,19	0,72	20,28	10,34	9,67	0,89	20,90
ŽEBLJARNA	6,15	12,02	0,82	18,99	8,05	9,86	0,90	18,81
STROJ.DELAV.	7,06	11,0	0,94	19,00	7,07	9,83	1,00	18,00
REMONT.DEL.	6,10	11,89	1,31	19,30	6,21	9,72	0,72	16,65
VZDRŽEVANJE	6,09	12,68	1,13	18,90	7,07	9,56	0,79	17,42
ENERGETIKA	4,27	13,08	0,86	18,21	3,95	10,14	0,73	14,82
TRANSPORT	5,28	11,56	0,55	17,39	8,25	9,75	0,89	18,89
DS KO-PI	5,23	9,17	0,59	14,99	4,87	10,32	0,56	15,75
DS KSI	4,47	9,19	1,97	15,63	6,76	9,30	1,47	17,53
DS ETN	4,82	8,85	0,96	14,63	4,45	9,82	0,91	15,18
DRUŽ.PREN.	10,14	11,22	0,54	21,90	10,84	8,70	0,64	20,27
ŽELEZARNA	5,53	10,58	1,09	17,20	6,76	9,79	0,93	17,48

IZVOZ ŽELEZARNE ŠTORE V LETU 1984 IN PLANIRAN ZA LETO 1985

V zadnjih dveh ali treh letih je Železarna Štore dosegla zgornji nivo možnega količinskega izvoza na konvertibilno področje. Večinoma so izvažali valjane in brušene profile, predvsem vzmetnega jekla. Na drugi strani pa na področju izvoza traktorjev ugotavljajo določeno zmanjševanje, ker je manjši odvoz traktorjev s strani poslovnega partnerja Fiata iz Italije, drugič pa je to tudi rezultat večjega dela vgrajevanja jugoslovanskih komponent, ki zmanjšujejo potreben uvoz.

V letu 1984 je izvoz na konvertibilno področje Železarne Štore znašal 19.694.039 dolarjev. Izvozili so za 3,5 % manj kot v letu 1984 in 5,8 % manj, kar je načrtovali. Večji del izpada se nanaša na izvoz traktorjev, ki je bil resnično zmanjšan zaradi težjega plasmena v zahodno Evropo, kjer je Fiat naletel na precejšnje težave pri prodaji.

V letu 1985 bo Železarna Štore le malenkostno povečala konvertibilni izvoz, in sicer za 3,3 %; skupen konvertibilni izvoz v letu 1985 načrtujejo v višini 20.336.500 dolarjev.

V poslovni politiki bodo iskali več možnih kombinacij izvoza na zahodno tržišče s svojimi poslovnimi partnerji. Ugotavljajo namreč, da je v širšem družbenem interesu smotrnejše izvažati izdelke višje stopnje izdelave, ki imajo tudi višjo devizno vrednost. Ugotavljajo pa, da se s svojimi poslovnimi partnerji težje sporazumevajo za takšne skupne nastope, zato bo v pretežnem delu ostal izvoz tudi v letu 1985 v smislu direktnega izvoza oz. določenih blagovnih

kompenzacij, ki jim omogočajo tudi uvoz surovin in repro materiala.

V letu 1984 so dosegli 1.123.566 dolarjev izvoza na klirinško področje, kar je skromno glede na to, da so leto poprej izvozili za več kot 4 milijone dolarjev.

Poudarjajo pa, da je bil v letu 1984 občuten izpad izvoza valjev v Sovjetsko zvezo in ČSSR. V letu 1985 bi radi povečali izvoz na klirinško področje in zanj dobili 1.826.000 dolarjev.

Zaradi predvidenega izvoza predvsem kvalitetnih vzmetnih jekel pa ne bodo zanemarili pokrivanja domačih potreb, ker predvidevajo izvoz predvsem tržnih viškov, ki jih dobro plasirajo tudi v države zahodne Evrope.

Kot splošno problematiko navajajo, da združevanje potrebnih deviznih sredstev s poslovnimi partnerji v državi ne teče tako, kot moralo, zato je njihova prva skrb, da si zagotovijo potrebne repro materiale iz uvoza s svojim lastnim izvozom.

DELOVNA KONFERENCA OSNOVNE ORGANIZACIJE SINDIKATA DELOVNE SKUPNOSTI KSI

V petek, 18. januarja, je v prostorih Kazine potekala delovna konferenca osnovne organizacije sindikata delovne skupnosti za kadrovske in splošne zadeve ter informiranje. V sestavku bom poskušal prikazati osnovne misli iz dokaj bogate razprave (posebej, če se spomnimo volilne konference pred letom dni) na podana poročila, zlasti pa na poročilo predsednika izvršnega odbora Zorana Krejčiča.

Predsednik izvršnega odbora se je v uvodu poročila najprej ustavil ob težkih gospodarskih razmerah, v katerih se je v preteklem letu znašla naša delovna organizacija in z njo tudi naša delovna skupnost. V nadaljevanju pa je podrobneje prikazal delo osnovne organizacije in njenega izvršnega odbora, posebej pa je opozoril na naloge (tudi neizpolnjene), ki čakajo delavce delovne skupnosti.

»Na zadnjih dveh konferencah, delovni in volilni,« je dejal predsednik, »smo dosti kritično ocenjevali delo v naši delovni skupnosti. Zdi se mi, da danes lahko delo na raznih ravneh ocenimo nekoliko drugače.

Naš izvršni odbor je spremljal dogajanje v delovni skupnosti, jih na svojih sejah obravnaval in se pogosto z zahtevami, predlogi, mnenji in stališči pojavljal na sejah delavskega sveta. Delo samega izvršnega odbora pa bo konkretno vidno iz poročil komisij. Samoupravni organi so se redno sestajali in obravnavali po programu samoupravnih aktivnosti pripravljena gradiva. Pri tem pa moramo ponovno ugotoviti, da so seje delavskega sveta skoraj vedno na meji sklepčnosti in da se nekateri sklepi prepočasno uresničujejo. Tukaj mislim preveč na nagajanje in reorganizacijo (tekačice, čistilke, splošno-varnostna služba, rešilne postaje). Na osnovi razprave na naši lanskoli konferenci smo reorganizirali SDS splošno-varnostne službe v SDS po izmenah, da bi se lažje in bolj pogosto sestajali in obravnavali predvideno gradivo.

Reorganizacija je prinesla določene pozitivne premike, vendar analize, s katerimi razpolagam, kažejo, da še nismo dosegli želenega. Na lanske letni volilni konferenci smo ugotavljali, da nekatere delegacije SIS ne delujejo dobro. Sedaj lahko ugotovimo, da so se razmere nekoliko popravile, predvsem po dopolnilnih volitvah. Še vedno pa je zelo kritično delo delegacije za telesno kulturo. Pričakujem, da bodo vodje delegacij o teh problemih na konferenci razpravljali.

Glede kadrovske politike in problematike moramo priznati, da je bilo leto 1984 zelo pestro. Pri razpisih in objavah prostih volilnih del in opravil se je ponovno pokazalo, da imamo v naših samoupravnih splošnih aktivnih velikih prazninah, oziroma določila, ki se jih da na različne načine uporabljati in zagovarjati.

To, na žalost ustvarja nezaupanje v vodenje in izvajanje kadrovske politike in povzroča pri posameznikih nezainteresiranost za kreativno delo

na tem področju. Izvršni odbor osnovne organizacije je na te probleme opozarjal, vendar naše pripombe niso bile vedno pri nekaterih ljudeh sprejete kot dobroamerne. Menim, da neurejenost na tem področju naši delovni skupnosti, njenim strokovnim službam, kakor tudi družbenopolitičnim organizacijam in samoupravnim organom ne more biti v ponos.

Izvršni odbor je v preteklem letu bil dosti aktiven na naslednjih področjih: oddihi, sport in rekreacija, izleti, pikniki, pomoč pri nabavi oziroma, socialne podpore in podobno.

Na žalost ugotavljamo, da bo sindikat v času, ko življenjski stroški naraščajo, oziroma standard ljudi pada, moral vedno bolj skrbeti za navedene dejavnosti, posebno pa za tiste delavce, ki imajo tako nizek dohodek na družinskega člana, da ogroža socialno varnost družine. Kajti dosedanjí rezultati gospodarjenja in poslovanja so nedvomno negativno vplivali na življenjski standard delavcev oziroma občanov. Prišli smo do meje, prek katere bi se nadaljnje prenašanje bremena stabilizacije na osebne dohodke in življenjski standard pripeljalo do resnejših socialnih motenj.

Kljub vsemu navedenemu pa mora bitka za ohranitev realnih osebnih dohodkov biti in ostati eden najpomembnejših ciljev ekonomske politike v letu 1985. Zato nas na področju nagajevanja čakajo še odgovorne naloge. Končno imamo že objavljen predlog samoupravnega sporazuma o skupnih osnovah in merilih za delitev sredstev za osebne dohodke in dela sklada skupne porabe in metodologijo vrednotenja zahtevnosti del in nalog, ki jih bomo morali na referendumu sprejeti, na podlagi teh dokumentov pa dolgo pričakovani katalog oziroma razvid del in opravil.

Kljub temu, da je na te dokumente mnogo pripomb, se moramo na tem področju uskladiti in storiti vse na vseh ravneh, da se dokumenti sprejmejo in med uporabo še dopolnjujejo,« je poudaril Zoran Krejčič.

Prva se je prigrasila k razpravi predsednica delavskega sveta Simona Ferjan. Ni se v celoti strinjala z oceno v poročilu, da so seje delavskih svetov skoraj vedno na meji sklepčnosti. Problem sklepčnosti je bil prisoten le na zadnjih dveh sejah, še vedno veliko odsotnost pa lahko pripišemo večjimenskem delu.

Delavski svet, je nadaljevala njegova predsednica, je spodbujal in spremljal reorganizacijo splošne

varnostne službe v štiri samoupravne delovne skupine. V tem oddelku smo uvedli tudi nov delovni čas in s tem pomembno zmanjšali število nadur. Priznala je, da je problem tekaške službe ostal nerešen. Sklep o reorganizaciji rešilnih postaj pa je delavski svet verjetno sprejel brez zadržkov.

Ignac Tomšič — delegat splošno varnostne službe — je opozoril na neustrezno kadrovanje v njihov oddelk. Menil je, da si morajo delavci že s svojim delom zagotoviti socialno varnost, ne pa da jim moramo dajati socialno pomoč.

Božo Pančur — vodja oddelka za družbeni standard, je prikazal počitniške kapacitete Železarn, ki so polno izkoriščene le v vrhuncu sezone. Opozoril je, da je letos upadlo zanimanje za zimsko letovanje v ČSSR in za letno v Biogradu, zato bi bilo potrebno razmisliti, katere kapacitete bomo širili, katere pa bi morda kazalo ukiniti. V letošnjem letu smo dali prioriteto obnovi počitniškega doma na Crikvenici, zato je obnova doma na Mežakli zastala.

Vehid Džamastagić — vodja oddelka splošne administracije, je razpravljal o rešitvi problema tekaške službe. V prid rešitve tega problema smo v naši delovni skupnosti že veliko sklenili, vendar pa smo se ga morda lotili preobširno. Ni dovolj samo reorganizacija tekaške službe, treba je rešiti najprej problem nagajevanja in kadrovanja delavcev (kvev tekaške službe).

Janko Kavalarić — kot vodja delegacije za zbor združenega dela izpostavil probleme, s katerimi se srečuje delegati. Splošna ocena delovanja delegacij je v primerjavi z delom delegacij v prejšnjih mandatih še slabša. Delegate moti zlasti to, da so sklepi za večino odločitev že vnaprej pripravljeni, tako da skoraj ni mogoče kakršnokoli usklajevanje stališč. Ne upoštevajo se pripombe delegacij, temu pa sledi njihova nezainteresiranost. Opozoril je tudi na vlogo sindikata v delegatskem sistemu.

Albina Tušar — vodja delovne skupnosti KSI, je menila, da strokovne službe v delovni skupnosti ne naredijo tistega, za kar smo se v samoupravnih aktih obvezali. Naš pripevek ni takšen, kakršnega pričakujemo od nas temeljne organizacije. V delovni skupnosti strokovne službe po nekem navdihu izdelujejo razne analize, ki pa morda sploh niso več aktualne. Treba bo pretestiti upravičenost in učinkovitost vsake delovne naloge in delavca in prenesti delavce na ustrezne naloge, če je to potrebno. Še bolj moramo zmanjšati število zaposlenih v naši delovni skupnosti.

Glede rešitve problema tekaške službe je menila, da je predpogoj pripravljen strokovni predlog reorganizacije.

Konec šarže na Lectromelt električni peči (foto I. Kučina)

Vehid Džamastagić je pojasnil, da je predlog reorganizacije delavski svet že obravnaval.

Joža Kobentar — vodja kadrovskega sektorja, je razpravljal o tem, kako aktivirati oziroma sprostiti v človeku — delavcu željo po razvoju in napredku. V zvezi s tem je tudi menil, da smo v Železarni vse preveč usmerjeni k enakosti delitve in ne toliko k enakosti meril, ki bi omogočila nagajevanje po delu.

Zvone Miklič — predsednik konference osnovnih organizacij sindikata Železarn se je tudi dotaknil odnosa med temeljnimi organizacijami in delovno skupnostjo. Funkcija, ki jo opravlja delovna skupnost KSI, je izredno izpostavljena. Od tod tudi številne kritike (dostikrat neupravičene) na njen račun. V razpra-

vi se je dotaknil tudi osebnih dohodkov v Železarni in ugotovil, da osebnih dohodkov, ki bi ne zadoščali socialnemu minimumu, v Železarni skoraj ni več.

Mimica Koman — vodja CPSI je v razpravi opozorila na slabo delo delegacij in konferenc delegacij. Menila je, da sindikat področju delovanja delegacij posveča premalo pozornosti. Tudi strokovne službe nudijo delegacijam premalo strokovne pomoči. Nevzdržno je, da delegacije iz Železarn na seji zbora združenega dela občinske skupščine nimajo usklajenih stališč.

Na koncu razprave je delovno konferenco pozdravil predstavnik občinskega sindikalnega sveta Janez Knific.

Železarski globus

ZVEZNA REPUBLIKA NEMČIJA

Prva naprava za proizvodnjo s kositrom prevlečene bele pločevine je pričela obratovati pred 50 leti v zahtodnem podjetju Rasselstein. Prevlečenje s kositrom je bilo elektrolitično. Belo pločevino, to je s kositrom prevlečeno jekleno pločevino, so poznali že v začetku novega veka, in sicer so jo izdelovali tako, da so očistočo pločevino potapljali v raztaljeni kositer. Pri tem vročem

postopku izdelave bele pločevine je bila prevleka neenakomerna in sorazmerno debela, poleg tega pa je bila tudi zaradi potapljanja posameznih kosov proizvodnja nizka. V drugi polovici 19. stol. so pričeli z razvijanjem elektrolitskega postopka za izdelavo bele pločevine. Vendar ti poskusi niso uspeli predvsem zato, ker prevleka ni bila trdna in tudi površina ni bila zadosti bleščeča. Šele leta 1934 je po daljših poskusih zahodnonemško podjetje Rasselstein uspelo uvesti elektrolitsko pocinkanje bele pločevine, katerega osnove so ostale enake do danes.

PREGLED SESTANKOV SDS

V današnjem pregledu povzemamo zapisnike s sestankov SDS, ki smo jih prejeli do torka (29. januarja) in se nanašajo predvsem na program samoupravnih aktivnosti za januar (referendum, informiranje v ŽJ, finančni načrti SIS). Ker je bilo bolj malo pripomb v zvezi z ožjo obratno problematiko, bomo tokrat povzeli tudi nekatere pripombe iz programa samoupravnih aktivnosti. V zvezi s sporazumom o skupnih osnovah in merilih za delitev sredstev za osebne dohodke in metodologijo vrednotenja bi lahko rekli, da izstopa zahteva, da naj bi delavci seznanili z izračunom osebnega dohodka po starih in po novih merilih že pred referendumom.

Iz TOZD PLAVŽ smo prejeli zapisnike SDS vodstvo TOZD ter plavž 2 in 4. SDS vodstvo TOZD Plavž meni, da bi bilo treba skladno z zahtevo delavskega sveta TOZD uskladiti sistem nagajevanja z Jeklarno. Informacijske tokove ocenjuje kot neelastične in prepočasne, stremeti pa bi bilo treba tudi k vsebinsko bogatejšim in kvalitetnejšim informacijam. Več pripomb je imela tudi k finančnim načrtom SIS.

Iz TOZD VALJARNA BLUMING-ŠTEKEL smo prejeli zapisnike SDS bluming 2 in 4, adjustaža bluming 2 in 4, adjustaža štekel 1 in 2 ter adjustaža in lužilnica Javornik. SDS bluming 2 pod razno opozarja, da želijo valjavci štekel dobiti informacijo o kvaliteti valjanja MD travov po sedanjih kriterijih v primerjavi s prejšnjimi. Nežadovoljni so s sedanjim programom valjanja, ker je preveč zastojev. Zanima jih tudi, zakaj je občasno toliko šarž, ki morajo iti na skladišče in ki jim povzročajo »samo zastoj« ter porabo energije za ogrevanje. Zanimiva (premisleka vredna) je pripomba SDS bluming 4 v zvezi z informiranjem in finančnimi načrti SIS: »Mislimo, da je gradivo in osnutek že narejen in bistvenega popravka ne bodo delali, pa čeprav bi imeli kaj pripomniti. Zato se strinjajo s takim, kot je.« SDS adjustaža bluming 4 meni, da so informacije, ki pridejo do delavcev, preveč »strokovno« napisane. »Oglasne deske pri nas nimamo, ker je nimamo kam postaviti«, pravi, »pa tudi, ko je bila, vse informacije, ki se obesimo, izginejo v prvih urah.« Večkrat se jim zde nerazumljive tudi informacije v Žele-

zarju: »Včasih piše, da je proizvodnja boljša in da so OD v Železarni boljši, mi pa dobimo na izplačilu dan manj.« Kako take informacije razumeti, vprašujejo. Na vodstvo TOZD pa naslavljajo naslednje vprašanje: »Do kdaj bomo v tretji-hali zatrpali z materialom in kdaj bomo lahko delali v kolikor toliko normalnih pogojih?«

SDS prog 2400-2 (TOZD VALJARNA DEBELE PLOČEVINE) je na sestanku 18. januarja razpravljala o okvari črpalke za mazanje ležajev valjev pri valjčnem ogrodju. Ocenila je, da so zastoji zaradi te okvare preveč pogosti. Črpalka ima po njihovem mnenju premajhno moč. Okvaro bi lahko odpravili, če bi uredili mazanje iz 200-litrskega sode (mazilni ključavničarji sedaj nosijo mast v črpalke v posodah po dvakrat ali trikrat na izmeno, s tem pa tudi smeti). Vodja SDS meni, da se mora o tem posvetovati še vodstvo TOZD in vzdrževanje Javornik. Vsekakor pa bi kazalo poiskati denar za nakup nove močnejše črpalke, za mazanje ležajev valjev.

Iz TOZD ŽEJLJARNA smo prejeli zapisnika SDS zavijalnice žejljarne in orodjarna. Obravnavali sta samoupravne aktivnosti iz januarskega programa.

Iz TOZD STROJNE DELAVNICE smo prejeli zapisnike SDS težka obdelava Javornik, strugarna 1 in 2, orodjarna 1 in 2, strugarna valjev Javornik in Bela, ključavničarji strojev ter kovačnica-kalilnica. SDS strugarna 1 vprašuje, zakaj niso izenačene ugodnosti med letnim oddihom v Biogradu in Crikvenici ter zimskim v ČSSR. »Misli namreč, da bi se stroški bivanja tudi lahko odrgovali od osebnega dohodka v več mesečnih obrokih.« SDS orodjarna 1 ponovno opozarja na probleme z vodo v garderobah (eden od sodelavcev je to vprašanje sprožil že pred dvema mesecema, pa ni še nič narejenega). Delovodji sami ne morejo pomagati, inštalaterji pa ne pridejo, ker so vedno zasedeni. Na isti problem opozarja tudi SDS orodjarna 2. SDS strugarna valjev Javornik in Bela sta bili seznanjeni z informacijo o ponudbi za nabavo kaloriferjev za ogrevanje delavnice Bela. SDS kovačnica in kalilnica se v zvezi s SIS pritožuje nad predlogo čakalno dobo v zobozdravstvu.

Iz TOZD REMONTNE DELAVNICE smo prejeli zapisnike SDS ključavničarji 1 in 2 ter RTA 6. Obravnavale so zadeve iz programa samoupravnih aktivnosti.

Iz TOZD VZDRŽEVANJE smo prejeli zapisnike SDS vzdrževanje plavž 1, 2 in 3, vzdrževanje Jeklarn 1 in 2, vzdrževanje HVZ 1 in 2, vzdrževanje Jesenice 1 in 2, vzdrževanje Javornik 1 in 2 ter vzdrževanje HVB 1 in 2. SDS vzdrževanje Jeklarn 1 in 2 se pritožuje nad poslovanjem z orodjem in zaščitnimi sredstvi v skladišču. SDS vzdrževanje Javornik 1 in 2 v zvezi s SIS opozarja na dolgo čakalno dobo pri zobozdravstvih, pod razno pa tudi na nekatera druga vprašanja. Tako, na

primer, da so prevozi na delo na relaciji Hrušica—Koroška Bela »nenormalni« ter da je treba urediti pot od vratarja do avtobusne postaje na Beli (asfaltirati, odstranjevati sneg — še zlasti na mostu, kjer voda ne odteka). Zanima jih tudi, kdo je kriv za slabo projektiranje in za slabo izvedbo novih garderob (ob sanaciji je treba poskrbeti tudi za to, da v kopalnicah ne bo prepiha). Predlagali so, naj se tudi njim, tako kot drugim oddelkom, enkrat na leto dodeli nova delovna srajca. SDS vzdrževanje HVB 1 in 2 ponovno opozarja na problem delavnice: »Dogovorjeni rok za določitev lokacije — 15. januar — je zopet nedopustno preložen (za vzdrževalce HVB).«

Iz TOZD ENERGETIKA smo prejeli zapisnike SDS vodstvo TOZD, delavnica elektroenergije ter delavnica PIV energije. Nekam nenavadna je pripomba SDS vodstvo TOZD Energetika glede informiranja, zato jo povzemamo v celoti: »SDS nima posebnih pripomb na gradivo o informiranju in komuniciranju v ŽJ, razen na gradiva SIS, ki so zelo obširna in onemogočajo ustrezno povratno informiranje delegatov. Nujni so krajši izvlečki strokovnih služb.« Pripombo imajo tudi k času uveljavitve finančnih načrtov SIS: »Iz decembrskih plačilnih listkov so razvidne že drugačne stopnje prispevkov, ki še niso sprejeti.« SDS delavnica elektroenergije v zvezi z nabavo (odločitvijo o nabavi) visokonapetostne stikalne opreme od Minela (za novo RTP Jeklarna) opozarja, da je treba misliti tudi na pravočasno usposabljanje kadra za vzdrževanje te naprave (naloge vodstva elektroenergije).

Tudi iz DELOVNIH SKUPNOSTI smo prejeli nekaj zapisnikov SDS in sicer SDS špedicija (KO-FI), PGRČ (KSI) ter mehanika delavnica OTK in mehanika preskuševalnica OTK (EK-TKR-NGR). SDS špedicija glede finančnih načrtov SIS nima pripomb, sicer pa pravijo takole: »Vsekakor pa nas bo zanimalo poročilo o lanske letni dejavnosti SIS.« Na sestanku PGRČ je bilo izpostavljeno vprašanje parkirišča pred objekti nove kinodvorane in gledališča. SDS opozarja tudi, da novi objekt trenutno zapira normalen dostop do gledališča ob morebitnih potrebah oziroma intervencijah, (požar, oz. druge nesreče). SDS meni, da še vedno preveč trošimo za telesno kulturo in premalo za kulturo ter da bi »moralo biti obratno«. SDS mehanika preskuševalnica pa v zvezi s povečano namensko proizvodnjo opozarja na kadrovske probleme pri merjenju trdote: »Ker smo v preskuševalnicah v zadnjih letih zmanjševali število zaposlenih, smo prišli predvsem zaradi večje potrebe merjenja trdote v valjarni 2400 do nevzdržnega stanja. V kolikor ne bo merjenja trdote za namensko proizvodnjo prevzela kvalitetna kontrola, moramo v preizkuševalnici povečati, stalež najmanj za enega sodelavca.«

Center za proučevanje samoupravljanja in informiranje — Božidar Lakota

MLADI KRITIČNO TUDI O SEBI

V soboto, 26. januarja, je koordinacijski svet ZSMS Železarn organiziral seminar za vodstva osnovnih organizacij ZSMS. Na programu sta bili dve temi, ki sta v tem trenutku še kako aktualni med mladimi v Železarni, in sicer:

- samoupravni sporazum o skupnih osnovah in merilih za delitev sredstev za osebne dohodke in dela sklada skupne porabe in
- aktualne naloge ZSMS v Železarni.

Član delovne skupine, ki je pripravljala samoupravni sporazum, Rafael Penič je v uvodu predstavil temeljne značilnosti samoupravnega sporazuma in vsebinske spremembe med osnutkom in predlogom. Mlade je najbolj zanimalo, kaj ta dokument prinaša prav mladim delavcem. Na samo vsebino samoupravnega sporazuma mladi niso imeli večjih pripomb, zanimalo jih je le, kdaj bo predstavljen primerjalni mesečni izračun po starem in novem načinu nagajevanja in kakšne bodo posledice v primeru sprejetja predloga TOZD Jeklarna o dodatni stimulaciji?

V drugi temi so bile izpostavljene najbolj aktualne naloge mladim v Železarni v prihodnjem obdobju, in sicer ob že omenjenem samoupravnem sporazumu, stanovanjski problematiki s samskimi domovi, zaključnem računu in pripravah za volitve v prihodnjem letu ter naloge

komisij (MDA, družbenoekonomski odnosi, šport, kultura, sodelovanja, mladinska samopomoč ...).

Se posebej so mladi kritično ocenili aktivnosti posameznih predsednikov osnovnih organizacij ZSMS, ki so s svojo neodgovornostjo prispevali k slabi udeležbi na seminarju, čeprav sta bili temi aktualni. Čeprav je vprašanje nagajevanja med mladimi aktualna tema in je bilo večkrat sročeno na raznih sejah in konferencah in čeprav znamo za vsakim vogalom, »šankom« ... vedno kritizirati, pa v organiziranih razpravah nismo pripravljeni sodelovati.

Iz enajstih osnovnih organizacij se je sicer udeležilo seminarja osemnajst mladim, vendar so bili tudi takšni, ki so se sicer za seminar prijavili (Pivar, Mencinger — Energetika,

Hlebanja — HVJ, Hostnik — Vratni podboji, B. Bizjak — Elektrode), pa potem niso prišli, pa takšni predsedniki OO ZSMS, ki se niso prijavili niti opravičili niti prišli (Vasič — Plavž, Grintov — Valjarna žice, Hribljan — SD, Robič — Vzdrževanje, Mesarič — Livarna, Droč — HVB, Gregorič — OTK, Anastasov — DP). Bili pa so tudi takšni, ki so kljub temu, da jih predsedniki OO ZSMS niso zadolžili, da se seminarja udeležijo, prišli, kot je to primer dveh mladink iz TOZD Družbena prehrana. Upam, da bodo temu primerno ukrepale tudi ostale družbenopolitične organizacije po posameznih TOZD, čeprav moram reči, da na samem posvetu ni bilo o drugih družbenopolitičnih organizacijah nič kaj spodbudnega spregovorjenega, predvsem kar se tiče aktivnosti ob samoupravnem sporazumu o skupnih osnovah in merilih za delitev sredstev OD in dela sklada skupne porabe.

Za konec samo to: ALI SMO RES TAKO NEZAJINTERESIRANI ZA VSE OKROG NAS?

Z. K.

S seminarja vodstev OO ZSMS Železarn (foto Milan Lango)

REPUBLIŠKO PRIZNANJE STALNI MDB »ŽELEZAR«

V četrtek, 24. januarja, je bila v Ljubljani problemska konferenca o mladinskem prostovoljnem delu, podelili pa so tudi priznanja najboljšim lanskim brigadam, ki so sodelovale na zveznih in republiških mladinskih delovnih akcijah v Sloveniji. Posebno priznanje za svoje petletno delovanje in veliko vlogo pri razvijanju prostovoljnega dela in dosežene rezultate na tem področju je prejela stalna MDB Železar iz naše delovne organizacije.

Na problemski konferenci o mladinskem prostovoljnem delu so mladi iz različnih krajev Slovenije govorili o težavah, ki jih imajo v posameznih okoljih tako iz zapolnitve brigad, financiranjem, neudeležbo na skupščinah akcij ter z načrtovanjem MDA. Prav tako pa smo lahko slišali, da je dosednji način dela že zastarel in se je največ govornikov ogrevalo za takšno usmeritev, kot so tabori, ki so se lansko leto dobro obnesli.

Mladi neradi opravljajo dela (ki jih ponekod močno propagirajo), ki bi jih lahko stroji opravili hitreje, bolj in lažje, vendar jih še zmeraj opravljajo brigadirji. Mladi si želijo zahtevnejših del, kjer bi lahko pokazali tudi svoje znanje. Tako je zelo zanimiva pobuda Litostroja za postavitev male hidroelektrarne, prav tako pa tudi pobude DO Pionir in Krke. Organizirani bodo tudi raziskovalni tabori.

Danih je bilo nekaj dobrih pobud za prilagajanje mladinskih delovnih akcij sedanjemu času, vendar vse te zamisli sedaj še niso uresničljive, kajti zavedati se moramo, da ima mladinska organizacija v tem srednjeročnem obdobju tudi obveznosti do podpisnikov družbenega dogovora o financiranju mladinskega prostovoljnega dela in da mora vsako leto v klasičnih MDA opraviti določena dela. Ker pa interes mladim za odhode na MDA ni tako velik, verjetno ne bo možno izpeljati vseh zamisli in pobud.

Z. K.

Železarski globus

JAPONSKA

Po letu 1973, ko je pričela japonska železarska industrija intenzivno zniževati stroške za energijo, so do konca gospodarskega leta 1983/84 (1. april 1983 — 31. marec 1984) znižali porabo energije za 19 % na tono surovega jekla. Poraba nafte se je znižala na samo 6,7 % v primerjavi z 21,3 % v letu 1973, medtem ko se je poraba premoga povečala v istem obdobju z 61,1 % na 76,2 %. K temu so pripomogli razni ukrepi, med drugimi tudi nadomestitev nafte z električno energijo in vedno boljše izkoriščanje odpadne toplote.

JAPONSKA

Največja japonska železarska družba Nippon Steel Co. je vlagala mnogo naporov za znižanje porabe energije v svojih železarnah. Sedaj je dosežen cilj njenega drugega načrta za znižanje porabe energije, ki je predvidel 10 % znižanja za preteklih pet let. Energija, ki so jo prihranili v teh petih letih, ustreza letni količini 2 milij. ton črnega premoga. Teče že tretji načrt za znižanje porabe energije, ki predvideva manjšo porabo za 8 %. Poraba nafte se je v letih 1978—1983 znižala s 14 % na 4 %, predvsem ker so ustavili dodajanje mazuta v plavže in zmanjšali porabo mazuta v valjarskih pečeh.

PRIPRAVLJENOST JE VEDNO BOLJŠA KAKOR GOLO PRIČAKOVANJE

TITO

VRSTE RBK DEKONTAMINACIJE

Z radiološkim razkuževanjem odstranimo radioaktivni prah z nekaterih površin delno oziroma popolnoma. Pomembno je, da dosežemo zmanjšanje sevanja na dovoljeno (tolerantno) mero. Večinoma izvedemo radiološko razkuževanje hitro in uspešno. Uspešnost razkuževanja je odvisna od vrste in velikosti okužene površine. Neravne, hrapave in porozne površine dobro vpijajo radioaktivne žarke. Prav zato se s takimi površinami pri razkuževanju zamudimo dlje časa. Materiali z gladko površino (steklo, plastika, lakirane in polirane površine) so manj okužene in zahtevajo tudi manj truda za razkuževanje. Delce radioaktivnega prahu speremo s podobnih površin z mešanico vode in detergenta.

Da bo razkuževanje uspelo, je potrebno prekiniti vez med radioaktivnimi delci in okuženo površino. Uporabiti moramo taka sredstva in postopke, ki zagotavljajo stabilnost razkužila v raztopini, s katero razkužujemo. V ta namen uporabljamo različne fizikalne, kemične in kombinirane metode.

Med fizikalnimi metodami so najbolj znani suhi in mokri načini odstranjevanja radioaktivnih delcev. S suho metodo odstranjujemo delce z mehanskimi postopki: s stresanjem, krtačenjem, otepanjem, brisanjem in sesanjem. S tem zmanjšamo radioaktivnost pet do deset krat s pogojem, da so površine suhe in ravne. Celoten postopek izvajamo s priročnimi (zasilnimi) sredstvi. Ob zaključku z radiološkim dektorjem ugotovimo uspešnost razkuževanja.

Mokro razkuževanje je uspešnejše. To je spiranje radioaktivnih delcev z mešanico vode in detergenta, vode in kisline in vode ali baze. Uspešnost se poveča, če so te raztopine segrete vsaj na 40° C.

Kemične metode pri radiološkem razkuževanju uporabimo takrat, kadar so radioaktivni delci trdno vezani na porozne in neravne površine. Bistvo postopka je v tem, da se ob kemični reakciji med razkužilom in okuženo površino ustvarjajo kompleksni sistemi. Te nato s spiranjem zlahka odstranimo. Sredstva, ki jih uporabljamo v te namene, so kompleksni in ionski izmenjevalci.

Kombinirana metoda je ravno tako uspešna, prihaja pa v poštev pri odstranjevanju radioaktivnih delcev na predmetih, v katere so že globlje prodrli.

Stopnja radiološke okuženosti ljudi in življenjskega okolja je odvisna od moči in vrste jedrske eksplozije, smeri in hitrosti vetra, razgibanosti (reliefa) zemljišča in vrste poraščenosti (iglavci-listavci) na ogroženem terenu.

Ljudje so obsevani z delci iz radioaktivnega oblaka ali se okužijo pri prehodu čez okuženo zemljišče. Usodna nevarnost za človeka je, če pride radioaktivni prah v neposredni dotik s kožo, hrano ali z zaužito okuženo vodo. S tem prodre v organizem in govorimo o notranji okužbi, ob stiku s kožo pa govorimo o zunanji okužbi.

V takih primerih izvajamo delno in popolno dekontaminacijo (razkuževanje). Pri delnem razkuževanju odstranimo radioaktivni prah z obleke (uniforme). Hkrati z navadno vodo spiramo usta in nos ter umijemo vse odkrite dele telesa.

Popolno dekontaminacijo izvedemo s tuširanjem, kopanjem s toplo vodo in detergenti. Pozornost posvetimo poraščenim delom telesa (podpaduha, prsi, mednožje), ker se tam radioaktivni prah trdovratno zadržuje. Kopanje oziroma tuširanje nujno ponovimo, da dosežemo znosno (tolerantno) dozo. To dozo potrdi preglednik (kontrolor) z radiološkim detektorjem.

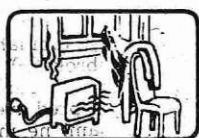
Poleg razkuževanja oseb pa teče na razkuževalni postaji še popolno razkuževanje obleke in osebne opreme. Osebe postaje uporabljajo kemične raztopine in razkužila. Razkuževanje poteka v posebnih sodih z uporabo 1 odstotne raztopine detergenta. Sodovi imajo urejen odtok v zbirno jamo. V bistvu nekajkrat spirajo obleko in opremo v vroči vodi z dodatkom detergenta. Če izvajamo razkuževanje v naravni tekoči vodi, morajo osebe, ki perejo okuženo opremo, stati izven vode.

OGENJ JE TUDI SOVRAŽNIK ČLOVEKA

če ga ne znamo pravočasno preprečiti in obvladati.

Vedite, da požar lahko nastane zaradi:

- nepredvidnega in nestrokovnega ravnanja pri upravljanju s plinskimi in električnimi napravami ter pripomočki pri kuhi in ogrevanju;
- nepravilne hrambe kurilnega olja in plinskih jeklenk. Mešanica hlapov ene ali druge mešanice z zrakom lahko povzroči ob eksploziji strašno razdejanje. Zato moramo te posode hraniti v požarno varnih prostorih, kjer ni drugega toplotnega vira, in v zračnih prostorih;
- nepravilno postavljenih in pokvarjenih kurilnih naprav, poškodovanih dimnikov in dimovodov;
- slabo vzdrževanih in zakrpanih električnih elementov, električnih kablov, varovalk, kar vedno povzroči kratek stik;
- kajenja na požarno nevarnih mestih, kjer so gorljive snovi vseh nevarnostnih stopenj in zaradi odmetavanja se, zarečnih cigaretnih ogorkov po tleh in v posode, kjer je odvržen odpadni material, kajenja v postelji itd.;
- varjenja na ogroženih in nezavarovanih mestih;
- požiganja suhe trave brez izdanih dovoljenj in brez nadzorstva, ne upoštevaje vremenskih razmer, zaradi katerih pogostokrat zajame požar velike gozdne površine;
- tega, ker smo opustili nadzor nad napravami, ki lahko povzročijo požar, pa smo vse skupaj prepustili naključju in odšli po svojih opravkih, ne da bi izključili elemente, ki lahko povzročijo požar.

HUMANITARNA POMOČ STRADAJOČIM V AFRIKI

Vemo, kako ogroženo je prebivalstvo Afrike zaradi večletne katastrofalne suše, zato so vse organizacije Rdečega križa sklenile poživiti akcijo zbiranja prostovoljnih prispevkov občanov in delovnih ljudi, ki želijo darovati za stradajoče v Afriki.

Suša v Afriki pustila je v 34 državah oziroma ogroža 200 milijonov ljudi — v Maliju, Etiopiji, Čadu, Mavretaniji, Mozambiku. V Afriki že 20 let ni bilo tako malo dežja.

MLADI IN OSTALI OBČANI LAHKO SREDSTVA ZA POMOČ STRADAJOČIM V AFRIKI NAKAŽETE NA ŽIRO RAČUN: RDEČI KRIŽ SLOVENIJE — ŽIRO RAČUN 50101-678-51579, S PRIPISOM »ZA POMOČ AFRIKI«.

POZIVAMO OO ZSMS, DA ORGANIZIRAJO AKCijo ZBIRANJA SREDSTEV ZA POMOČ OGROŽENEMU PREBIVALSTVU AFRIKE!

Če bo vsak dal vsaj skromen prispevek za pomoč lačnim v Afriki, bo lahko tudi Rdeči križ Jugoslavije pomagal pri preživetju Afričanov, predvsem otrok.

OK ZSMS JESENICE

RAZPIS PRIZNANJ OK ZSMS

Predsedstvo občinske konference ZSMS Jesenice na osnovi 14. člena pravilnika o podeljevanju priznanj občinske konference ZSMS Jesenice

RAZPISUJE

priznanja občinske konference ZSMS Jesenice:

1. PRIZNANJE »MESECA MLADOSTI«
2. SREBRNI ZNAK ZSMS

1. Priznanje »meseca mladosti« kot najvišje priznanje OK ZSMS Jesenice se podeljuje:

- mladim družbenopolitičnim aktivistom, ki s svojim večletnim delom v ZSMS prispevajo pomemben delež k idejni in akcijski krepitvi;
- mentorjem, ki s svojim večletnim družbenopolitičnim in vzgojnem delom dosegajo izrazite uspehe pri vključevanju mladim v aktivno družbenopolitično delo in delo na interesnih področjih;
- osnovnim organizacijam ZSMS, ki so v preteklem obdobju z dobro organiziranostjo mladim v svojem okolju najuspešnejše prispevale k izvajanju aktivnosti ZSMS in izrazito izstopale po svojih uspehih;
- družbenim organizacijam in društvom v občini, ki so v preteklem obdobju dosegala pomembne uspehe pri organiziranju in vključevanju mladim v oblike interesnega delovanja in s tem prispevala k krepitvi ZSMS kot najširše demokratične fronte mlade generacije.

Predlog za podelitev priznanja »meseca mladosti« lahko predloži vsaka OO ZSMS v jesenjski občini, organi OK ZSMS ter druge družbenopolitične organizacije in društva.

Predlogi morajo biti predloženi predsedstvu OK ZSMS Jesenice s konkretnimi obrazložitvami in utemeljitvami najkasneje do 30. aprila 1985.

Praviloma OK ZSMS Jesenice podeli letno največ naslednje število priznanj »meseca mladosti«:

- tri priznanja za mlade aktiviste člane ZSMS,
- eno priznanje za mentorja,
- eno priznanje OO ZSMS ali družbenim organizacijam in društvom.

2. priznanje »srebrni znak ZSMS« se podeljuje na osnovi enakih kriterijev kot priznanje »mesec mladosti«.

Predlog za podelitev »srebrnega znaka ZSMS« lahko predloži vsaka OO ZSMS v občini Jesenice, organi OK ZSMS ter druge družbenopolitične organizacije in društva.

Predloge je potrebno s konkretnimi obrazložitvami in utemeljitvami predložiti predsedstvu OK ZSMS Jesenice najkasneje do 10. aprila 1985.

OK ZSMS Jesenice podeli vsako leto največ naslednje število »srebrnih znakov ZSMS«:

- pet srebrnih znakov za mlade družbenopolitične aktiviste,
- tri srebrne znake za mentorje,
- tri srebrne znake za OO ZSMS,
- en srebrni znak za družbene organizacije in društva.

NEKAJ MISLI OB ROB RAZPRAVE O SMOTRNOSTI GRADNJE JEKLARNE 2 V ŽELEZARNI NA JESENICAH

(Nadaljevanje s 1. strani)

kor veljajo taka razmišljanja tudi za slovensko črno metalurgijo, čeprav je ta v preteklem obdobju dokazala svoj delež pri razvoju slovenskega in jugoslovanskega gospodarstva.

Vrnimo se k vsebini objavljenega gradiva M. Kosa z naslovom »Proizvodnja jekla je priložnost le za nerazvite«. Med drugim je v članku glede izgradnje jeklarne na Jesenicah tudi zapisano: »Na podobne projekte v SR Hrvaški je znanstveni svet Instituta Rudjer Bošković v Zagrebu, ki ga sestavlja 315 članov, vsi z znanstvenimi nazivi, ogorčeno reagiral z javnim pismom na vse republiške forume. Med drugim svet instituta opozarja na konceptijske napake, na razvoj v smeri industrializacije, ki jo razvite zemlje že zapuščajo, in zahtevajo alternativno rešitev potreb po jeklu z uvozom jekla in predelave v visokokvalitetni proizvod strojništva«.

Premalo poznam delo omenjenega instituta. Nisem zasledil v našem tisku podatkov o prispevku tega instituta k direktnemu izvozu našega gospodarstva, k izboljšanju naše devizne plačilne bilance, zmanjšanju izgub v gospodarstvu. Predpostavljam, da so rezultati raziskovalnega dela take armade raziskovalcev tudi vgrajeni v reševanje gospodarskih problemov in prispevajo k boljšemu delu posameznih vej gospodarstva. Menim pa, da bi bila veliko bolj objektivna ocena razvoja črne metalurgije Hrvaške s strani gospodarstva SR Hrvaške, to je potrošnikov jekla in katerega rezultati izvoza so nam vsem tudi poznani. Mislim, da bi bila taka ocena oziroma stališče o izgradnji jeklarne z zmogljivostjo 300.000 ton mnogo bolj objektivna. Na drugi strani bi bila lahko od te strani posredovana tudi ocena, kako ustvariti devize za uvoz 300.000 ton jekla, kar je eden izmed alternativnih predlogov znanstvenikov.

Ob vsem tem ne podcenjujem razvoja znanosti in dela znanstveno raziskovalnih institucij, ampak le na glas razmišljam, koliko tega znanja vgrajujejo danes v naš nacionalni dohodek, prestrukturiranje gospodarstva in predvsem v izvoz.

V Železarni sem tehnično usmerjen ozko na področje metalurgije in to na fiziko kovin. Premalo poznam ekonomske vede, računalništvo in elektroniko, strojništvo in podobno, zato lahko po dolgoletnih izkušnjah in delu z znanstvenimi institucijami ter gospodarstvom razmišljam samo tehnično, predvsem pa logično. Mnenja sem namreč, da je vsaj logika pri vseh vedah lahko osnova za razprave in razmišljanja.

Taka gledanja na razvoj črne metalurgije v Sloveniji, kakor jih razvija avtor članka M. Kos, so bila prisotna tudi v preteklem obdobju v naši republiki. Tudi posledice so tu.

Neprijetno mi je ob spoznanju, da so nas v razvoju kovinsko predelovalne industrije ostale republike prehiteli. Razvoj v izdelke, kjer je vgrajenega več znanja in moderna tehnologija, je v ostalih republikah dosežen v mnogo večjem obsegu, kakor je v naši republiki Sloveniji. Še več, iz prakse ugotavljam, da je bil pretežni del razvoja slovenske črne metalurgije, ki ni bil majhen, v preteklem obdobju, osnovan prav na znanju in dejavnosti kovinsko predelovalnega kompleksa predvsem izven naših republiških meja. Prav tem organizacijam gre priznanje za vse dosežke, katere je tudi Železarna Jesenice dosegla pri razvoju plemenitih vrst jekel in ki so postavili Železarno Jesenice oziroma vse slovenske železarne v širši svet najbolj razvitim metalurškim tehnologijam v svetu, žal ob zastarelih metalurških agregatih. Zato ni naključje, da je bilo prav Slovenskim železarnam podeljeno mednarodno priznanje za razvoj tehnologije novembra 1984 v Frankfurtu.

Ne morem se strinjati z mnenjem M. Kosa, ko pravi: »Na mesto jeklarne bi sodila tovarna za računalnike za numerično upravljane sisteme in vse druge aplikacije. Vendar je tako tovarno odprlo strojno podjetje Ivo Lola Ribar oktobra v Beogradu. Slovenija se tu ni znašla. Ta ideja je visela pri nas v zraku že osem let...«

Ali taka ugotovitev ne kaže tudi dejanskega stanja pri nas? Da mi vsi o vsem na široko razpravljamo, drugi pa delajo in ustvarjajo? Ali to ne pomeni, da so nas drugi zopet na tem področju prehiteli in da je naša zaverovanost v največje znanje na področju tehnologije, strojništva, elektronike in drugo precenjeno? Ali niso znanstveniki in ekonomisti v drugih republikah bolj stvarni, konkretni in gradijo na tem, kar so že dosegli, oziroma kar jim je dosegljivo?

V eni izmed verzij razvoja raziskovalne dejavnosti do leta 2000 je bilo med drugim zapisano, da bi v primeru, da na Jesenicah ne gradimo jeklarne, lahko odprli 30.000 delovnih mest. Do danes še nisem videl predloga, kakšna bi naj bila ta delovna mesta, kaj bi proizvajali in komu prodajali.

Sedanje odločitve v rekonstrukciji jeklarne ocenjuje M. Kos kot »zihraštvo«. Osebnost pa ocenjujem to kot stvarnost, ki temelji na preteklih izkušnjah. Na dejstvu, da je prestrukturiranje gospodarstva dolgotrajno delo in da je potrebno tudi to obdobje preživeti.

Na drugi strani pa dvomim, da bi ta nova proizvodnja slonela le na nekovinskih materialih, oziroma da bi lahko potrebne kovinske materiale kupovali v istih kvalitetenih asortimentih iz drugih manj razvitih republik ali dežel po bagatelni ceni. Ob vsem tem pozabljamo, čeprav v gospodarstvu to vsakodnevno občutimo, da se tudi nerazviti svet razvija. Predpostavljam, da bo tudi tu prišlo do nekega ravnotežja in takih tržnih zakonitosti, ki lahko postavijo proizvajalce baznih materialov tudi v prioritetni položaj. Kakor sem že omenil, danes te procese tudi v Sloveniji krepko občutimo.

V planih razvoja SR Slovenije dajemo posebno prioriteto računalništvu, elektroniki, beli tehniki itd. Na teh področjih smo gradili tudi v preteklih letih. Ob vsem tem pa ne morem mimo dejstev, ki so bila objavljena v našem tisku. Tako v deveti številki Dela 12. januarja 1985 na drugi strani zasledimo tudi članek z naslovom »Tudi Jugobanka — Temeljna banka Ljubljana bo pomagala pri sanaciji Gorenja in IMV«. Ta pomoč je napisana v naslednjih tezah:

— od 6.103 milijonov din Gorenje izgube za leto 1983 bo Temeljna banka v Ljubljani pokrila z 88,8 milijona din dolgoročne posojila z vračanjem v petih letih in moratorijem treh let;

— v letu 1984 je napovedana izguba Gorenja 6.890 milijonov dinarjev. Jugobanka bo pomagala tovarni tako, da ji bo zagotovila 11,2 milijona dolarjev; 4,2 milijona dolarjev bo banka prodala Gorenju po tečaju iz let 1980 do 1982, vendar bo banka kupnino 437 milijonov dinarjev odpisala v breme svojih prihodkov za lansko leto. S tem v zvezi bo Jugobanka prevzela tudi vse tečajne razlike do konca leta v znesku 1.803 milijona dinarjev, katere bi naj Gorenje v obliki deviz banki v bodočih letih tudi prodalo.

Podobno smo brali v Delu v preteklem obdobju, da bo tudi Iskra Telematika zaključila poslovno leto z izgubo prek 2.500 milijonov dinarjev. Za sanacijo bo potrebna preorientacija v proizvodnji, za kar je potrebno zagotoviti prek 20 milijonov dolarjev za nakup opreme in tehnologije.

Omenil sem ta dva primera samo zato, ker je bila tudi v preteklem obdobju ta industrija priznana kot edino propulzivna veja, svetovno naravnana, pa je kljub temu danes v doloženi krizi.

V Železarni sem dnevno soočen s stvarnostjo na področju znanosti in proizvodnje, pa me zato tudi stanje omenjenih propulzivnih vej ne preseneča. Zato tudi menim, da so vsaki predlogi za sanacijo teh dejavnosti vedno dobrodošli. Kljub temu pa se sprašujem, kdaj je bila slovenskemu železarstvu dana taka podpora pri reševanju njegovih težav, izgub, problemov proizvodnje itd.? Danes se železarstvo prvič pojavlja pred slovensko javnostjo z neko potrebo, pa tak vik in krik, malodane da ne razpišemo referendum! Ob taki podpori širše družbe bi brez dvoma odpadli tudi vse polemike okoli cen železarskih izdelkov, ki so večkrat predmet kritike, v nasprotju s cenami predelovalne industrije, katere sprejemamo pač kot golo dejstvo.

Ob vsem tem se nehoti postavlja vprašanje, ali smo v preteklem obdobju res stavili na prave konje? Ali je res slovenska črna metalurgija »upešani konj« brez perspektive, ki ga je potrebno odpisati in mu ne dovoliti niti sedanjega obstoja, da ne rečem nadaljnjega razvoja? Ali ni samoupravi sporazum o sofinanciranju razvoja Slovenskih železarn, ki so ga podpisale delovne organizacije širom po državi, le priznanje za dosedanje delo in zaupanje v kovinske materiale, ki zagotavljajo podpisnikom sporazuma razvoj tudi v prihodnje, tako na domačem tržišču kot v tujini?

Pisec M. Kos navaja, da VÖEST ALPINE opušta proizvodnjo jekla; to trditev utemeljuje z vlaganjem tega koncerna v proizvodnjo elektrone.

Moram reči, da v razgovorih v letošnjem letu z vodstvom koncerna v Linzu takega stanja nisem ugotovil. Resnica pa je, da gre VÖEST ALPINE v vse večjo avtomatiko na področju metalurgije in vse višjo stopnjo finalizacije lastnih izdelkov. Sicer pa na to temo samo majhna primerjava: Unior v Zrečah investira v turistične zmogljivosti na Rogli; ali to že pomeni, da je sedanja proizvodnja odkovkov in orodja že odpisana? Menim, da je tako sklepanje le preuranjeno! In če že delamo take primerjave, ne pozabimo, da so šle v stečaj tudi priznane firme elektrone in bele tehnike. Del bremena nismo tudi mi!

Iz istih virov, iz katerih so različni avtorji, med ostalim, črpali informacije o kritičnem položaju na področju metalurgije v svetu in na osnovi teh informacij pisali usodo jeklarne na Jesenicah (Dela: Iz poslovnega sveta), lahko v 16. številki Dela z dne 21. januarja 1985 na strani osem zasledimo tudi naslednjo notico: »Industrija bodočnosti na dopustu«. Med drugim je v sestavku napisano: »Večtedenska ustavitve proizvodnje, prisilni dopusti in odpustitve zaposlenih v ameriški jeklarški, strojni in tekstilni industriji niso nič nenavadnega; če pa se to dogaja v elektronski industriji, v tovarnah, ki izdelujejo polprevodnike, tiskana in mikroelektronska vezja, v tako imenovani industriji bodočnosti, potem to preseneti in vznemirja ne le gospodarstvenike, temveč tudi širšo javnost. Zlasti še, ker je bila lani še v tretjem četrtletju v tej proizvodnji velika konjunktura...«. Med drugim so v članku omenjeni tudi odpusti delavcev v svetovno znanih industrijah elektrone.

Ali naj tako pisanje pomeni preplah za nas vse, da tudi ta usmeritev ni prava? Ali naj na osnovi takih vesti odstopimo od načrtovanih ciljev na tem področju? Menim, da ne, nasprotno, take vesti naj bodo le opomin k našim dosedanjim razmišljanjem o razvoju naše republike, da smo si izbrali specifično pot razvoja na vseh področjih, tudi na gospodarstvom.

V Sloveniji smo se torej opredelili za elektroniko in računalništvo kot najbolj perspektivno dejavnost. Predpostavljam, da je taka usmeritev vsestransko utemeljena. Kljub sedanji računalniški mrzlici nam je že tudi jasno, da od samega računalništva ne moremo ali bomo težko živeli, kakor tudi, da je to pripomoček k izboljšanju ekonomike tudi proizvodnih procesov v različnih industrijskih panogah. In če pogledamo na metalurgijo v razvitem svetu, vidimo, da je tako na področju rudarstva, plavžarstva in jeklarstva, kakor tudi vroče in hladne predelave, prisotna visoka stopnja avtomatizacije. Vse to prispeva k humanizaciji dela in metalurgija že dolgo ni več takšen onesnaževalec okolja, kakor je bila pred nekaj leti.

Ob tem se postavlja vprašanje, za kaj našega sedanjega znanja na področju elektrone, avtomatike in računalništva ne vgrajujemo tudi v naše sedanje metalurške proizvodne agregate. Vsem tem strokovnjakom so v železarnah vrata odprta, na razpolago so tudi finančna sredstva; železarji pa pričakujemo rezultate na področju povečanja produktivnosti, kvalitete itd.

Prvi robot je bil predstavljen javnosti pred okrog sedmimi leti. Danes ustanovljamo posebno skupino za robotizacijo na ravni republike. S takim tempom razvoja pa res ne bomo preživeli. Kakor mi je znano, dela v metalurgiji le en robot, pa še ta je »švedske narodnosti«.

Nehote se postavlja vprašanje, ali ni tudi slovenska črna metalurgija eno izmed prizorišč, kjer bi se lahko uveljavljalo naše znanstveno, računalniško in elektronsko znanje, in bi tudi ta dejavnost oziroma rezultati lahko bili eno izmed sredstev za prodajo našega znanja nerazvitim? Ali ne bo tudi na tem področju presenečenja, ko bo enkrat prikorakal iz manj razvite republike robot med naše vrste v Slovenijo; pa bomo zopet razmišljali, kaj smo zamudili? Ogled železarn v zahodnih deželah kaže, da fizičnih delavcev v proizvodnji, predvsem pa v predelavi, skoraj ni več, da postaja železarstvo vabljivo tudi za delavce različnih strok in nacionalnosti. Sedanja železarska kriza v svetu, predvsem pa kriza zaposlovanja, ne pomeni stagnacije železarstva, kakor se marsikdaj razlaga, ampak je to v veliki meri odraz njegove avtomatizacije in izboljšanja tehnoloških procesov. Dvomim, da bomo v kratkem času zamenjali spojne elemente z elementi iz drugih nekovinskih materialov, da bomo gradili velike kon-

strukcije namesto iz jekla iz plastike in podobno, oziroma da bomo prišli v »jedrsko ero« brez predhodnih faz.

Če prav razumem obrazložitve naših odgovornih političnih delavcev in ekonomistov, je naše sedanje kritično stanje predvsem posledica neskladnega razvoja, da smo porabljali več, kot smo ustvarjali. Torej smo živeli v hlastanju za nečem, kar ni bilo naše.

Ali to ne pomeni, da moramo tudi naš sedanji razvoj graditi na preteklih izkušnjah, oziroma se iz njih nekaj naučiti? Preteklost nas mora strezniti! Ali to ne pomeni, da moramo imeti najprej »dobro obutev«, pa šele kasneje »cilinder« na glavi? Ali nam primerjava z razvitim svetom ni pokazala, da so šli vsi po isti poti, po vseh stopnjah razvoja, tudi na področju metalurgije in šele v naslednji fazi prešli v nadaljnjo prestrukturiranje? Ali naj naša sedanja razmišljanja o perspektivnem razvoju pomenijo, da smo Slovenci neka izjema, ki bo zaradi zaverovanosti v samega sebe nekatere stopnje razvoja preskočila in to kljub vsem preteklim grenkim izkušnjam, katere občutimo danes prav vsi?

V preteklem obdobju smo bili priča tudi zapiranju premogovnikov, na pohodu je bila cena nafta. V mislih, da se pravilno odločamo, smo šli celo tako daleč, da smo gradili stanovanjske bloke in cela naselja brez možnosti za individualno ogrevanje. In danes, ob občasnih omejitvah elektrike, zemeljskega plina in kurilnega olja, ostajajo mrzla stanovanja in grenka razmišljanja, ali so bile naše odločitve v preteklosti pravilne.

Odločitve na področju premogovništva rešujemo danes s sovlaganjem v širjenje rudarskih kapacitet v drugih republikah. Trenutno so rezultati taki, da individualni potrošnik čaka na kurivo eno leto in ga prejme v omejeni količini in usmerjeni kvaliteti.

Predpostavljam lahko, da se bodo razmere v prihodnje izboljšale. Kje pa je zagotovilo, da ne bo podobno tudi pri oskrbi z ostalimi surovinami? Kljub vsem razmišljanjem menim, da se razviti svet ne bo odrekel niti premogu niti jeklu niti drugim osnovnim surovinam in se postavil v odvisnost od nerazvitih, kjer bi naj bila skoncentrirana proizvodnja baznih surovin. Vprašanje je, če bomo lahko Slovenci s prodajo našega programiranega znanja (izražene v izdelkih) na svetovno tržišče, ki je na področju elektrone, računalništva itd. krepko pred nami in večkrat tudi zasičeno, ustvarili toliko dohodka (deviz), da bomo pokrili vse potrebe za nabavo nekaterih osnovnih surovin v nerazvitem ali pa tudi razvitem svetu.

Mimogrede, VÖEST ALPINE je v letih 1982—1984 postavil šestnajst naprav za kontinuirno vlivanje jekla s 73 žilami. Te naprave so med drugim postavljene tudi v Belgiji, Zahodni in Vzhodni Nemčiji itd. In ker

se vlija jeklo v tekočem stanju, to pomeni, da bo tudi ta razviti svet zadržal primarni del proizvodnje jekla. In ker se take naprave ne amortizirajo v letu dni, to pomeni, da se jim ne mudi preveč z ustavljanjem črne metalurgije. Pri nas pa bi radi preprečili celo obstoj v sedanjem obsegu.

Slovenska črna metalurgija, tudi Železarna Jesenice, se je že prestrukturirala v kvalitetni proizvodni program in to v visoko kvalitetna jekla, ki so strateškega pomena za razvoj vsake kovinsko predelovalne industrije v svetu, pa tudi pri nas. Tak program proizvodnje kvalitetnih jekel bo zadržal tudi najbolj razviti svet.

Proizvodni program slovenskih železarn je torej usmerjen v proizvodnjo kvalitetnih materialov, v katere je vloženo dosti znanja in rezultatov raziskovalnega dela, podobno kot je to tudi na ostalih tehničnih področjih. To pa pomeni, da prodajamo železarji izdelke, v katere je vgrajeno znanje in ne le fizično delo. Priznati pa moram, da nam to znanje doma večkrat ni priznано, tudi zaradi različnih razmišljanj posameznih piscev v dnevnem tisku na temo rekonstrukcije dela jeklarne na Jesenicah.

M. Kos primerja tudi produktivnost v našem železarstvu s svetovno. Že uvodoma sem omenil, da sem tehnično enostransko usmerjen, poznam pač svoje področje. Moram pa javno priznati, da nisem vedel, niti še danes ne poznam železarne, ki bi izdelovala 8 do 12 milijonov ton jekla v okrog 600 kvalitetah, kakor je to proizvodni program slovenskih železarn in ki je tudi posledica ekstenzivnega in včasih premalo premišljenega razvoja v kovinsko predelovalni industriji.

To naj bo nekaj razmišljanj ob različnih polemikah na temo rekonstrukcije jeklarne na Jesenicah. Nisem ekonomist, zato naj pomen te naložbe za razvoj slovenskega gospodarstva razloži strokovnjak za ekonomijo. Nekateri podatki, ki so mi na razpolago, pa le kažejo, da so ocene večkrat prenapete. Res je, da lahko privede naložba Železarno v dokaj kritično stanje in bo potrebno razumevanje širše družbe za reševanje težav. Sedanje znanje, vgrajeno v naše izdelke pa le pove, da je tveganje pri vlaganju v jeklarno mnogo manjše kakor v druge propulzivne veje. Če dobro razumem nekatere razprave v našem tisku, bi naj namreč na nekaterih področjih danes že prehiteli razviti svet. Želel bi, da bi se take vizije uresničile, čeprav nam sedanost kaže, da v preteklem obdobju nismo povsem uspeli.

Ne izključujem ocene bralcev, da živim pač v gozdu, iz katerega ne vidim posameznih dreves. Res je. Vendar pa vsakodnevno občutim, da so prognoze in ocene eno, stvarnost pa drugo. Trenutno pa živimo in še dolgo bomo v in od stvarnosti.

Marin Gabrovšek

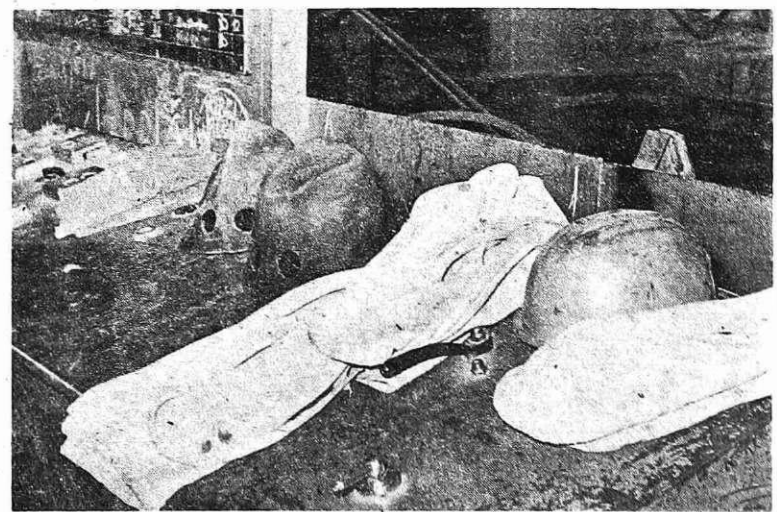
Železarski globus

sta na svetu vodilni po zalozah nekaterih kovin, pomembnih za železarsko industrijo:

ZDRUŽENE DRŽAVE AMERIKE

V razpredelnici sta po ameriških podatkih navedeni po dve deželi, ki

kovina	1. mesto	2. mesto
volfam	LR Kitajska	Kanada
kobalt	Zaire	Zambija
molibden	ZDA	Cile
vanadij	Juž. afriš. repub.	Sovjetska zveza
nikelj	Nova Kaledonija	Kanada
titan	Brazilijska	Avstralija
krom	Juž. afriš. repub.	Zimbabve
mangan	Sovjetska zveza	Juž. afriš. republika
železo	Sovjetska zveza	Brazilijska

»Odmor v martinarni« (foto I. Kučina)

VODJE TOZD O REFERENDUMU

(Nadaljevanje s 1. strani)

o katerih odloča delavski svet in novosti v zvezi z inovacijskim dohodkom.

Tisto, kar nas v TOZD Remontne delavnice najbolj moti v novem sporazumu, je ukinitve dodatkov za oteženo delo oziroma za delo v izjemno težkih pogojih. To skušamo uskladiti znotraj vzdrževalnih temeljnih organizacij s posebnim pravilnikom, ki ga še pripravljamo.

Mislím, da večina težav izhaja iz tega, ker hkrati s sporazumom obravnavamo tudi metodologijo vrednotenja zahtevnosti del in nalog, na kar je bistveno več pripomb kot na sam sporazum. Splošno mnenje je, da so delavci s poklici premalo vrednoteni, kar vzbuja nezadovoljstvo in hkrati bojazni, da se mladi za te poklice ne bodo odločali. Ljudje pravijo, da je metodologija zasnovana tako, da kvalificiranemu delavcu ne omogoča dobrega izhodišnega položaja. Delavci tudi niso prepričani, da bodo imeli kakršenkoli vpliv na vrednotenje dela po sprejetju sporazuma, oziroma da potem ne bo več razprav na delavskih svetih, kot to sedaj obljublamo. Naše pripombe v zvezi z vrednotenjem del in nalog so posredovane posebni strokovni skupini, vendar jih ta zaradi preoblike dela še ni uspela pregledati. Osnovna organizacija ZKS v TOZD opozarja, da sporazum prinaša toliko kvalitativnih sprememb, da bi bilo škoda, če ga na referendumu ne bi sprejeli. Tako menim tudi sam.

Kot vedno pred javno razpravo smo tudi tokrat organizirali razlago samoupravnega sporazuma in metodologije vrednotenja del in nalog za vodje SDS, da bodo lahko na sestankih natančno pojasnjevali vsebino predloga. Če bodo imele SDS še kaj bistvenih pripomb na ta sporazum, bomo pred referendumom organizirali zbor delavcev, na katerem bomo o tem razpravljali in skušali oblikovati skupno stališče.

JOŽE OSVALD, vodja TOZD Livarna: Čutimo, da ljudje ne zaupajo v spremembe, ki jih prinaša novi samoupravni sporazum. Ne vem, ali je to nezaupnica samemu sporazumu, ali nam, ki ga razlagamo. Menim, da ljudje ne zaupajo zato, ker so že bili izigrani. Tu mislim konkretno na limitiranje premij, ki so se kljub izrednim proizvodnim dosežkom nekatere v Železnari zdale previsoke. Naši vodilni politiki pravilno govorijo, ko se zavzemajo za nagrajevanje po delu, vendar to ne pride do delavca. Načelno smo za nagrajevanje po delu, vendar le do določene meje.

Tudi jaz menim, da bi sporazum morali sprejeti. Delavci se zanimajo zanj in ga tudi dobro poznajo, kar se vidi iz vprašanj, ki jih postavljajo. Pri nas smo osnutek obravnavali po SDS, še prej pa z delovodji. Obravnavala ga je tudi delegacija za ZZB v TOZD. Danes (25. januarja) pa bomo obravnavali še predlog tega sporazuma.

VALENTIN MARKEŽ, vodja TOZD Vzdrževanje: Zaradi pomembnosti dokumenta smo se dogovorili, da bomo že po osnutku zagotovili čim boljše razpravo. Naša temeljna organizacija ima 19 SDS, kar je veliko že zaradi razlage gradiva. Zato smo sklicali sedem delnih zborov delavcev, na katerih je posebna skupina razlagala samoupravni sporazum in metodologijo vrednotenja del in nalog. V skupini so bili predsednik delavskega sveta, sekretar osnovne organizacije ZKS, predsednik sindikalne organizacije v TOZD, vodja področnega vzdrževanja HVZ (sodeloval je pri pripravi osnutka), vodja centralne priprave dela (primerjalni izračuni) in vodja TOZD. Poskušali smo poudariti bistvo osnutka sporazuma. Trudili smo se, da ne bi prišlo do nerazumevanja v zvezi z metodologijo vrednotenja del in nalog. Poudarjali smo osnovne pridobitve sporazuma: manj dodatkov — večje osnove, nujnost vzpostavitev večjega reda na področju nagrajevanja. Poleg tega pa smo zbirali tudi pripombe. Ista skupina je gradivo razlagala tudi na sestankih DPO v TOZD.

JOŽE KRAMAR, vodja TOZD Energetika: V zvezi z osnutkom tega samoupravnega sporazuma so pri nas potekale dogovorjene aktivnosti po SDS. Gradivo smo obravnavali tudi na zboru delavcev, kjer smo razpravljali o svojih zahtevah. Te smo na delavskem svetu še uskladjali in jih posredovali strokovni skupini za pripravo samoupravnega sporazuma.

Izračun osebnega dohodka po novih kriterijih ne zadovoljuje delavcev, pri najnižjih kategorijah bo OD celo nekoliko znižan. Ker je metodologija vrednotenja del in nalog del samoupravnega sporazuma, je tudi odnos do sporazuma odklonilen. Delavce zlasti moti, da se ne morejo primerjati z drugimi. Sam menim,

da je sporazum v redu, boljši od prejšnjega predvsem zaradi povečanja osnov osebnega dohodka.

ALEKSANDER MANDELJC, vodja TOZD Valjarna bluming-stekel: Vse aktivnosti smo opravili tako, kot je bilo dogovorjeno, tako pri obravnavi osnutka sporazuma kot sedaj pri obravnavi predloga. Akcija je bila dovolj široka, saj so aktivnosti potekale na delavskem svetu, SDS, odborih. Ob obravnavi osnutka smo sestavili tudi seznam pripomb, od katerih so nekatere upoštevane, druge pa ne. Sedaj, ko obravnavamo predlog sporazuma, ni več dosti konkretnih pripomb, kajti te so v večini upoštevane, ima jih le ena SDS. Nesoglasja bomo skušali uskladiti na sestanku te delovne skupine. Mnogo pa je splošnih pripomb, s katerimi delavci izražajo nezaupanje v novi način nagrajevanja. Tako je vedno, ko gre za osebni dohodek, ker imajo slabe izkušnje.

Ljudje hočejo primerjavo med novim in starim načinom nagrajevanja. Vedeti hočejo, kakšen bo njihov osebni dohodek v primerjavi s sodelavci in z drugimi temeljnimi organizacijami, zato bi bilo mnogo bolje, če bi imeli prikazane vzporedne izračune osebnega dohodka po novem in starem načinu na plačilnih listkih že pred referendumom.

Pri oblikovanju pripomb je bil vpliv družbenopolitičnih organizacij dovolj velik. Sedaj, ko se je treba odločiti, pa njihovega vpliva ni čutiti. Prav bi bilo, da pred referendumom pove svoje tudi sindikalna organizacija v Železnari.

Katere bistvene pripombe so imeli v TOZD na osnutek tega sporazuma? Ali so te pripombe v predlogu sporazuma upoštevane?

VINKO ROTAR: V TOZD Remontne delavnice smo sestavili posebno komisijo za pregled pripomb na osnutek tega samoupravnega sporazuma. Komisija je ugotovila, da je večina pripomb upoštevanih, zlasti tistih, ki zadevajo sporazum, da pa vprašanje boljše nagrajevanja poklicnih delavcev ni rešeno tako, kot smo želeli. Komisija tudi meni, da bi referendum zagotovo uspel, če bi glasovali samo o sporazumu, kajti v metodologiji vrednotenja del in nalog je nakopičeno toliko problemov pri vrednotenju dela kvalificiranih delavcev, da je ljudi težko prepričati, da se bo samo vrednotenje del in nalog na delavskem svetu TOZD posebej reševalo po referendumu.

JOŽE OSVALD: TOZD Livarna je ena prvih temeljnih organizacij, kjer so uvedene premije za višjo proizvodnjo. Te so bile regulirane tako, da so predstavljale res individualno nagrado za opravljeno delo. Te premije so bile zaradi visokega presegevanja limitirane. Leta 1983 smo imeli kljub temu še vedno sorazmerno visoke osebne dohodke, lani pa že ne. Sorazmerno z dohodki je upadla tudi produktivnost dela. Novi samoupravni sporazum pa predvideva ukinitve vseh premij in dodatkov, ki se prenesejo v osnovo. Prav je, da se dviguje osnova, vendar z ukinitvijo premij livarni ne smejo biti prikrajšani. Če bo TOZD Livarna v naši železnari imela tisto vlogo, ki ji pripada po osnutku samoupravnega sporazuma črne in barvaste metalurgije in livarn Slovenije o skupnih izhodiščih in nekaterih osnovah za razporejanje dohodka ..., potem bo livarski poklic, ročno izdelovanje pečeni kalupov, dobil tisto veljavo, ki mu tudi po našem mnenju pripada.

Pri drugi tehtnejši pripombi gre za upoštevanje otežčenih pogojev dela. Menimo, da pogoji dela v novi metodologiji vrednotenja del in nalog niso dovolj upoštevani, vsaj ne za našo temeljno organizacijo. Ker imamo v Livarni izvedene meritve ekoloških pogojev, menim, da se bodo pogoji dela pri novem vrednotenju tudi upoštevali.

VALENTIN MARKEŽ: Pripombe, ki smo jih dobili na posameznih zborskih delavcev, smo najprej uskladjali na vodstvu TOZD, potem pa smo jih posredovali naprej. Mislím, da je bilo pri obravnavah tega gradiva dano preveč poudarka katalogu in točkam, premalo pa samoupravnemu sporazumu, vendar smo s primerno razlago uspeli obrniti razpravo v pravo smer. Pri pripombah smo se zavedali, da na vsa vprašanja ne moremo sami odgovoriti, da ne poznamo vseh določil, zlasti ne tistih na republiškem nivoju in da zato najbrž ne bodo mogle biti upoštevane vse naše pripombe. Od pripomb, ki smo jih imeli na osnutek sporazuma, jih je bila polovica tudi upoštevana. Pomembnejše pripombe smo imeli v TOZD na dodatke za izjemne časovne pogoje in nadomestila za bolniško odsotnost, pa tudi druge.

V sedanjí obravnavi predloga predvsem ugotavljamo, katere pri-

pombe so bile sprejete in katere ne in zakaj. Dodatno pojasnjujemo nejasnosti in skušamo pridobiti zaupanje ljudi v pravilnost tega sporazuma.

Menim, da bistvo nezaupanja ni v katalogu, ampak je to normalen pojav, ki spremlja vse spremembe, povezane z osebnim dohodkom.

JOŽE KRAMAR: Pripombe, ki jih imajo delavci v naši temeljni organizaciji, se nanašajo predvsem na vrednotenje težkih pogojev dela, nočnega in prazničnega dela, pa tudi specialnega dodatnega izobraževanja, ki je za našo TOZD značilno. Po novem zakonu o energetskem gospodarstvu so še bolj zaostrene zahteve po specialnih znanjih za strojnike parnih kotlov, turbin, črpalk, kompresorjev ... Sedaj morajo te strokovne izpite opravljati tudi delavci na delovnih mestih, kjer to prej ni bilo potrebno. Samoupravni sporazum tudi premalo upošteva osebno ogroženost delavca.

Pripombe imamo tudi na minimalne osebne dohodke za poln delovni čas in učinek. Ta bi polkvalificiranemu delavcu na Jesenicah moral zagotavljati, da lahko s svojo družino normalno živi. Vsota 17.250 dinarjev tega ne zagotavlja.

ALEKSANDER MANDELJC: Naše osnovne pripombe so v predlogu sporazuma upoštevane. Nekaj je sicer takih, ki niso bile upoštevane, vendar smo dobili tudi pojasnilo, zakaj ne, tako da smo s tem zadovoljni. Sam samoupravni sporazum ni problematičen in so ga pripombe, tako naše kot tiste iz drugih temeljnih organizacij, kvalitetno še izboljšale. Bolj problematična je metodologija vrednotenja del in nalog.

Novi samoupravni sporazum o skupnih osnovah in merilih za delitev sredstev za osebne dohodke in dela sklada skupne porabe v delovni organizaciji Železnara Jesenice prinaša nekatere bistvene spremembe pri načinu vrednotenja del in nalog. Zlasti je pomembno to, da so ukinitve mnogi dodatki in premije, ki so po novem vključeni v osnovo osebnega dohodka, kar zagotavlja večjo socialno varnost zaposlenim. Večja osnova pa je zelo pomembna tudi pri odmeri pokojnin. Ali so delavci v TOZD s spremembami seznanjeni in kako sprejemajo novost?

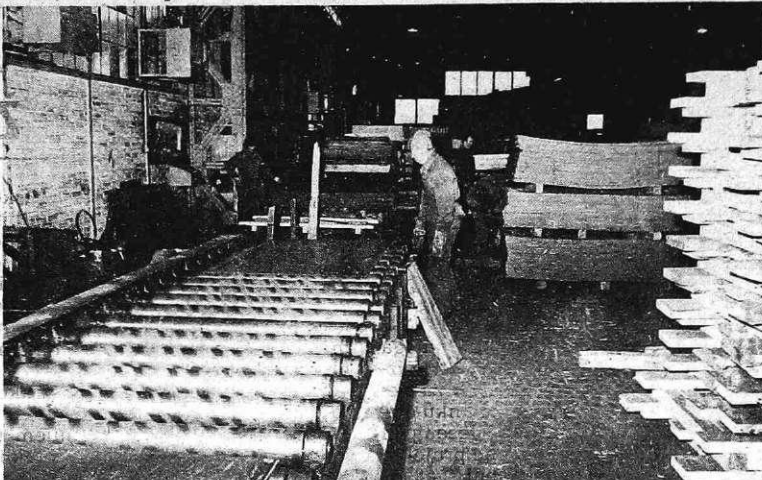
VINKO ROTAR: Novi samoupravni sporazum prinaša toliko izboljšav na področju vrednotenja dela v primerjavi s sedaj veljavnim načinom, da bi ga morali sprejeti. Predvsem zagotavlja večjo socialno varnost bolnim delavcem, ki so že tako prizadeti, in povečuje pokojninske osnove, kar je tudi zelo pomembno, saj smo po višini pokojnin zadnji v Sloveniji. Težava pa je v tem, da se nezaupanje v metodologijo vrednotenja del in nalog prenaša tudi na sporazum. Izkoriščam priložnost, da tudi po tej poti zagotovim delavcem kolektiva, da na obračun po novem ne bomo prešli, dokler vrednosti nalog ne bodo potrjene na delavskem svetu TOZD, čeprav bo sporazum na referendumu sprejet.

V prehodnem obdobju, ko se bo osebni dohodek obračunaval po dosedanjem sistemu, vzporedno pa se bo izvajal tudi poskusni obračun po kriterijih novega sporazuma, se bodo pokazale vse prednosti in morebitne slabosti novega načina vrednotenja del in nalog, ki jih bomo potem tudi lažje odpravili.

JOŽE OSVALD: Vsak delavec hoče vedeti za svoje mesto v primerjavi z ostalimi delavci Železnare pri novem načinu vrednotenja dela. Vedeti pa hoče tudi za razliko med starim in novim načinom vrednotenja. To pa je težko že sedaj prikazati. Prednosti novega načina nam bodo bolj jasne v prehodnem obdobju, ko bodo zaradi primerjave obračunavali OD tudi po novem načinu. Menim, da bo od sprejetja sporazuma pa do sprejetja vrednotenja del in nalog na delavskih svetih TOZD potrebno še veliko dela. Uskladiti bomo namreč morali vrednotenje posameznih nalog znotraj TOZD in v primerjavi z drugimi v Železnari.

Menim, da je ta samoupravni sporazum zares dober, ker upošteva vse potrebne elemente za pravilno vrednotenje dela od kvalitete do težkih pogojev dela in ekonomskih učinkov. Osebo bi mi bilo zelo žal, če ga ne bi sprejeli. Ob upoštevanju samoupravnega sporazuma črne in barvaste metalurgije in livarn Slovenije ... livarjem daje zelo ugoden izhodiščni položaj za osebne dohodke, ki jim pripadajo. Tudi to, da se povečajo osnove osebnih dohodkov, smo zahtevali že dolgo časa, da se pokojnine našim delavcem povečajo, kajti te so v sedanjem času res bedne.

VALENTIN MARKEŽ: Vzdušje v zvezi z referendumom ni odklonilno in se delavci zavedajo nujnosti uvedbe novega akta. Po razpravah sodeč

V adjustaži štekla na Javorniku (foto I. Kučina)

je odmev na povečanje osnove osebnega dohodka zelo ugoden. To so dolgoletne želje delavcev naše železarne.

Ta samoupravni sporazum bo omogočil vsaj tako nagrajevanje za normalne delovne dosežke kot sedanjí, ima pa to veliko prednost, da bo omogočil boljše nagrajevanje za boljše delo in zlasti za izjemne dosežke. Pri obstoječem sistemu nagrajevanja to ni mogoče.

JOŽE KRAMAR: Zvišanje osnove osebnega dohodka je vsekakor pozitivna sprememba, ki jo prinaša novi samoupravni sporazum. Sedanja pokojnina prav zaradi nizkih osnov znaša le 44,5 % OD, kar je zelo malo. O predlogu samoupravnega sporazuma bomo v TOZD že razpravljali in SDS so se že začele sestajati.

ALEKSANDER MANDELJC: Povečanje osnove osebnega dohodka na račun dodatkov in premij je prav go-

tovo koristno. O tem smo razpravljali pri obravnavi osnutka sporazuma. Menili smo, da je ta sprememba pravzaprav prišla zelo pozno, prinaša pa večjo socialno varnost zaposlenim in večjo pokojninsko osnovo, manjša pa bodo tudi nihanja po mesecih glede višine osebnega dohodka.

Z novim samoupravnim sporazumom bi morali začeti čisto na novo vrednotiti dela in naloge. Izhajati bi morali iz bolj zdravih osnov, kajti sedanjí način nagrajevanja se je marsikje že zelo izmalčil. Še pred tem bi morali tudi metodologijo vrednotenja del in nalog kvalitetno dvigniti na isto raven kot sporazum. Če bi bili vsi zaposleni prepričani, da tako bo, bi referendum zagotovo uspel.

Večina delavcev meni, da je sporazum dober, vendar je vseskozi prisotna tudi skrb, da se z novim načinom nagrajevanja ne bo nič spremenilo razen zunanje oblike, vse ostalo pa bo ostalo isto kot doslej.

POPRAVEK IN DOPOLNILO

PROIZVODNJA JANUAR—DECEMBER 1984

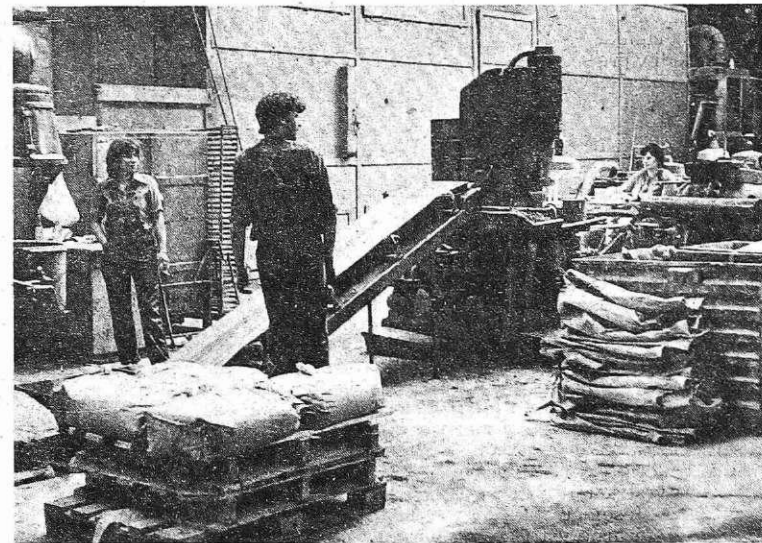
V zadnji številki Železarja je v sestavku pod gornjim naslovom izpadla TOZD ŽEBLJARNA, TOZD ELEKTRODE pa smo pripisali kar deset odstotkov manjšo izvršitev gospodarskega načrta skupne proizvodnje, kot ga je dejansko dosegla. Ta del sestavka zato še enkrat objavljam oziroma dopolnjujemo.

TOZD ELEKTRODE

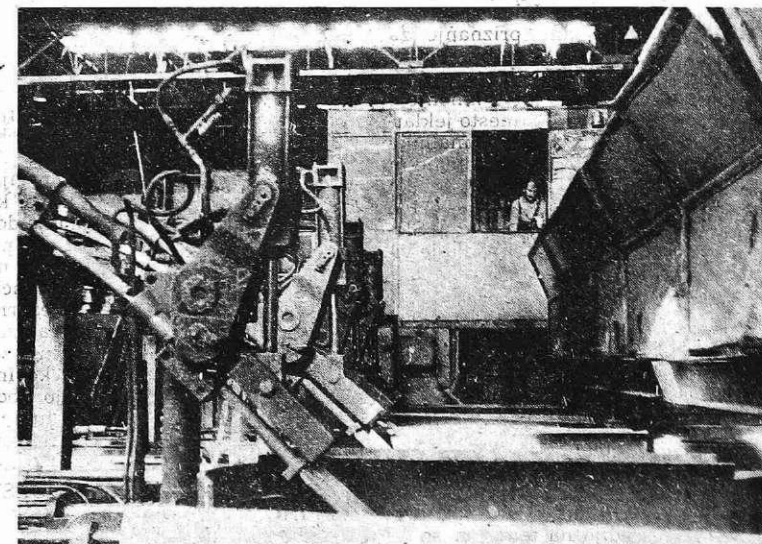
Bilo je nekaj težav zaradi občnih okvar naprav, pomanjkanja vodnega stekla in tudi premajhnih količin valjane in vlečene žice. Zato je tudi zaostanek za načrtovano količino pri varilni žici, medtem ko je v celoti gospodarski načrt skupne proizvodnje dosežen s 105,0 %.

TOZD ŽEBLJARNA

V letošnjem letu je bilo v tej temeljni organizaciji precej težav zaradi mehanskih okvar žebljarskih strojev in premajhnega števila delavcev. Zato je tudi gospodarski načrt skupne proizvodnje dosežen samo 94,3 %.

V TOZD Elektrode (foto I. Kučina)

V Valjarni žice in profilov na Beli (foto I. Kučina)

UVELJAVLJANJE SAMOUPRAVNEGA POLOŽAJA DELOVNIH LJUDI IN OBČANOV V KULTURI IN KULTURNI POLITIKI

V drugi številki Železarja smo 17. januarja že opozorili na gradivo za razpravo na plenarni seji centralnega komiteja Zveze komunistov Slovenije o kulturi, ki bo predvidoma maja letos, ta čas pa bo v organih in organizacijah zveze komunistov in ostalih družbenopolitičnih organizacijah potekala javna razprava. Gradivo za razpravo je bilo objavljeno v prilogi Komunista 11. januarja, v že omenjeni številki našega glasila pa smo predvsem opozorili na gradivo, ki obravnava izhodišča razprave.

V drugem delu gradivo obravnava uveljavljanje samoupravnega položaja delovnih ljudi in občanov v kulturi in kulturni politiki ter razvoj kulturne tvornosti z vidika celovitega družbenega razvoja. Pri tem v uvodu gradivo opozarja na sklepe devetega kongresa zveze komunistov Slovenije, ki zadevajo kulturo, in sicer predvsem na uresničevanje vloge kulturne interesne skupnosti. Kulturne skupnosti, navaja gradivo, morajo postati mesta, kjer delovni ljudje in občani v odnosih svobodne menjave dela in združevanja dela odločajo o vseh pomembnih vprašanjih svojega kulturnega razvoja, o zadovoljevanju in načrtovanju svojih kulturnih potreb in interesov, o programih kulture in umetniške tvornosti in materialne podlage za njo, o organizacijskih in drugih pomembnih vprašanjih. Pri tem mora imeti zveza komunistov nenehno pred očmi in na skrbi celoto samoupravnega socialističnega razvoja in v njem tudi celoto kulturnega razvoja kot njegovega smisla in vsebine.

Pri tem gre za uresničevanje enega temeljnih načel naše ustave, ki govori o kulturi kot enem bistvenih dejavnikov razvoja socialistične družbe, večje produktivnosti dela, razvoja ustvarjalnih sil ljudi in vsestranskega razvoja osebnosti, humaniziranja socialističnih samoupravnih odnosov in splošnega napredka družbe. Gradivo sicer navaja, da vidno povečevanje kulturnih potreb in interesov zahteva v družbenopolitičnih organizacijah, še posebej v zvezi komunistov, celovitost in tankočutnejšo opredelitev odnosa do kulture in njene problematike, premalo pa poudarja, da se mora zveza komunistov skupaj z vsemi naprednimi silami nenehno bojevati za uveljavitev takega položaja kulture v družbi, kot ga opredeljuje naša ustava.

Če izhajamo iz tako ustavno opredeljene vloge kulture v socialistični samoupravni družbi, potem je tudi naloga komunistov, da bo pri oblikovanju planov in programov v delovnih organizacijah, krajevnih skupnostih in družbenopolitičnih organizacijah kulturno delovanje, to je ustvarjalne možnosti in kulturno življenje delovnih ljudi in občanov, postalo sestavina teh planov in programov, ne pa samo, kot navaja gradivo, »da moramo ob teh priložnostih (oblikovanju planov in programov) tudi kulturi in kulturni problematiki nameniti ustrezno pozornost«.

V nadaljevanju gradivo podrobno opredeljuje **kulturno dela** in navaja, da »v tem kontekstu pojmuje mo kulturno s tistimi pomeni, odnosi in vsebinami, ki so neposredno ali posredno povezane z delovnim procesom, bivanjskim okoljem in delovno organizacijo in so nepogrešljiva sestavina samoosvobajanja ljudi in dela, demokratizacije kulture ter njene uveljavljanja kot načina življenja«. Ob tem gradivo navaja, da si je predvsem zveza sindikatov ta prizadevanja zapisala med svoje naloge, in da, čeprav počasi, vztrajno raste število delovnih organizacij, ki organizirano namenijo pozornost kulturi dela in da tudi število organizatorjev kulturnega življenja narašča. Nasprotno pa gradivo tudi ugotavlja:

»V največ delovnih organizacijah ostajajo zaenkrat prizadevanja za kulturo dela zunaj planskih in splošnih samoupravnih aktov, in tudi na dnevnih redih samoupravnih in drugih organov v delovnih organizacijah so te vrste vprašanja redka. Tudi vodstva, bodisi poslovalna ali družbenopolitičnih organizacij, v delovnih organizacijah ta prizadevanja še česče zanemarljajo, podcenjujejo ali kar zavračajo. Redke so delovne organizacije, ki imajo organizatorje kulturnega življenja na sistemiziranih delovnih mestih in v rednem delovnem razmerju. Tudi visoke šole se doslej skoraj niso vključevale v proces usposabljanja in izpopolnjevanja za to poslanstvo.

... Če v združenem delu ni kulturne volje, kulturnega življenja, prebujenega interesa za kulturo, manjka pomemben element kulturne zgradbe; s tem tudi poglavitno načelo samoupravnega interesnega

združevanja — usklajevanje interesov med porabniki in izvajalci — ne more zaživeti.«

Kultura dela, poudarja gradivo, je celovit družbeni proces, ki terja trajno, vztrajno in usklajeno delovanje in prizadevanje tako poklicnih kakor ljubiteljskih kulturnih delavcev, osnovnih organizacij zveze komunistov, družbenopolitičnih organizacij, poslovalnih in samoupravnih organov v delovnih organizacijah, predvsem zveze sindikatov in zveze socialistične mladine, zahteva kulturno vzgojno poslanstvo šole in že po tradiciji zveze kulturnih organizacij. Na vseh teh mestih si morajo člani zveze komunistov poiskati svoje mesto za trajno sodelovanje in podporo tem prizadevanjem, kar mora veljati za vse člane zveze komunistov, ne le za tiste, ki jih okolje že pozna ali priznava kot kulturne delavce.

Naslednje področje, ki ga opredeljuje gradivo, so **kulturni interesi**. Ugotavljajo, da kulturni interes in potrebe občanov — pojmuje mo jih kot težnjo po spoznavanju, doživljanju in (so)ustvarjanju kulturnih vrednot — opazno raste. Ta ugotovitev pa seveda ne daje nobenega razloga za pasivno samozadovoljstvo, temveč lahko tam, kjer je rast očitna, le spodbuja, drugod, kjer zanimanje še ni prebujeno, pa opozarja in priganja. Poglavitne možnosti in trajne naloge za nadaljnjo rast kulturnega interesa gradivo opredeljuje v naslednjih smereh:

— materialne, zlasti prostorske možnosti za posredovanje kulturnih vrednot, ki smo jih v zadnjem času v marsikaterem okolju, zlasti pa na nacionalni ravni (Cankarjev dom, SNG Maribor), močno okrepili; bo potrebno v polni meri uporabljati za kar najbolj vsestransko zadovoljevanje kulturnih potreb;

— v celotno osnovno in srednje usmerjeno izobraževanje smo vgradili ali v njem okrepili kulturno-vzgojne cilje, vsebine in oblike; potrebni pa bodo veliki naporji šolstva, kulturnega področja in vse družbe, da bomo te cilje postopoma tudi dosegli;

— kulturna zakonodaja uveljavlja kulturno-vzgojne in kulturno animacijske naloge kulturnih organizacij združenega dela kot bistveno vsebino ustvarjanja, varovanja in posredovanja kulturnih vrednot; kulturne organizacije se bodo morale zanje usposabljanje, jih načrtovati in izpopolnjevati v vse večji meri;

— šolstvo imamo za potrebe kulturne dejavnosti posebej organizirano; naloga tega šolstva je, da usposablja (to je vzgaja in izobražuje) umetniške ustvarjalce in kulturne delavce tudi za kulturno-vzgojne in kulturno animacijske naloge;

— vzbujanje in zadovoljevanje kulturnih potreb je za družbenopolitične organizacije trajna politična naloga, za njihove osnovne organizacije pa bistvena sestavina delovanja.

Gradivo za javno razpravo o kulturi za tem obravnava vprašanje **dostopnosti kulturnih dobrin in vrednot**, kar zaostreno postavljajo v ospredje rastoče kulturne potrebe. Pri tem je omenjena izredno razširjena možnost občanov, da s pomočjo radijskega in televizijskega programa lahko spremljajo tudi umetniški program, številna organizacijsko povezana kulturna društva v občinah, mreža kulturnih organizacij, knjižnic, novih kulturnih objektov, ki dajejo možnost za novo kvaliteto in kvantiteto posredovanja kulturnih vrednot, sorazmerno bogato in raznovrstno naravno in kulturno dediščino; gosto zunajinstitucionalno mrežo razstavnih dejavnosti in podobno, kar vse povečuje možnosti oziroma dostopnost kulturnih dobrin in vrednot. Ob vsem te gradivo ugotavlja:

— da ostajajo še neizkoriščene možnosti za radijske, zlasti pa televizijske prenose umetniških in kulturnih dogodkov in dosežkov;

— da je med posameznimi vrstami kulturnih organizacij premalo strokovnega, organizacijskega, poslovnega in splošnega sodelovanja, ki bi povečalo raznovrstnost in moč ponudbe, obenem pa dostopnost kulturnih vrednot, in da (tudi zato) še zdaleč ne uspevamo posredovati vsega, kar bi z ustvarjalnimi in postvarjalnimi možnostmi zmogli;

— da je, za praktično dostopnost

naravne in kulturne dediščine storjenega mnogo premalo;

— da gostovanjska dejavnost gledaliških in drugih organizacij nikakor ne zadovoljuje;

— da na nekaterih področjih nepotrebno podvajamo posredovalne zmogljivosti ali pa jih usmerjamo zelo enostransko;

— da še zmeraj niso odpravljeni vsi pomisleki proti obema velikima investicijama in strah, da bosta obstoječo kulturno produkcijo in ponudbo prej utesnjevali kakor povečevali in da bo potrebno še mnogo skupnih naporov in kritičnosti, če naj obe tako pomembno in vsestransko posegata v slovensko kulturno življenje, kakor objektivno moreta in kakor od njih pričakujemo (mišljena sta Cankarjev dom v Ljubljani in zgradba SNG Maribor).

Večino teh pomanjkljivosti, je poudarjeno, je mogoče odpravljati tudi v danih gmohtnih razmerah, predvsem z načrtnim delom, sodelovanjem in sporazumevanjem, z zavestnim delovanjem in tudi s preusmerjanjem dela in zmogljivosti.

Gradivo omenja kot očitno napako preteklosti tudi omejitve uvoza knjig in drugih kulturnih dobrin in s tem izgubljanje stika s kulturnim svetom, kar zahteva zanesljivo, hitro in trajno rešitev in uvrstitev tovrstnega uvoza med prednostne potrebe.

Glede **organiziranosti kulturne produkcije** gradivo ugotavlja, da čeprav številčno majhen narod, imamo in razvijamo vse vrste kulturnih dejavnosti in skoraj vse vrste in žanre sodobne umetnosti, poleg razvitega šolstva za domala vse vrste kulturnih in umetniških delavcev. Danes imamo v Sloveniji 300 samostojnih slikarjev, katerim je to poklic; v celam pa je samostojno delujočih 750 kulturnih delavcev, njihovo število pa še stalno narašča. Še več je takih, ki se ustvarjalnemu delu posvečajo v prostem času, precej ustvarjalnega dela pa nastane tudi v neinstitucionalnih, tudi neformalnih združbah. V nekaterih vrsteh, zlasti v reproduktivni dejavnosti, je pomemben ljubiteljski delež. Umetniške vrste, ki zahtevajo večje izvajalske ansamble (simfonična orkestra, opere in drame, filmska produkcija idr.) z zahtevnejšo tehnično opremo in organizacijo, se uresničujejo predvsem v kulturnih organizacijah združenega dela.

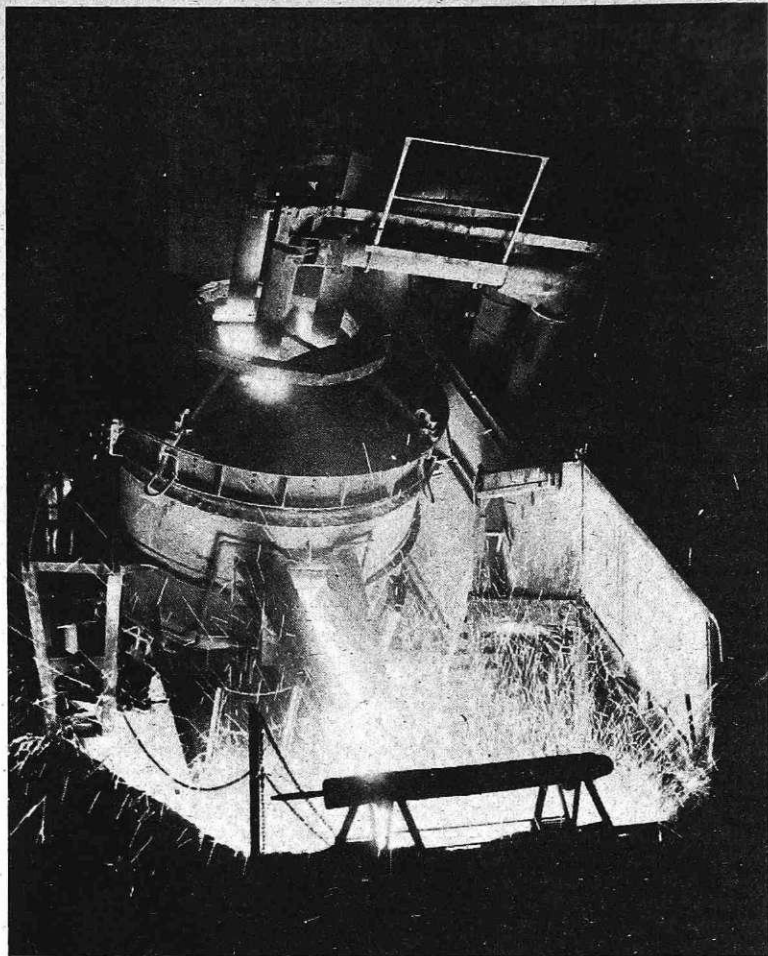
»V svobodni menjavi dela,« navaja gradivo, »torej pri družbenem zagotavljanju gmohtnih možnosti — imajo za sedaj, v največji meri zaradi podedovanih razmerij, očitno prednost kulturne organizacije. To je seveda bolj opravičljivo s stališča enakosti v teh organizacijah z drugimi v združenem delu, manj pa s stališča, da je poglavitna kvaliteta umetniške stvaritve in ne okoliščine njene nastajanja.

Gradivo omenja problem boljšega in skladnejšega programiranja in pri tem pomembno vlogo na novo uzakonjenih programskih svetov kot svetovalnih teles v kulturnih organizacij, za katere se morajo prizadevati tako kulturne organizacije, kakor družbenopolitične organizacije, da v praksi zaživijo.

»Najočitnejša in hkrati tudi značilna pomanjkljivost na območju kulturne produkcije,« ugotavlja gradivo, »je nepovezanost med institucijami, ki je toliko bolj nepojmljiva, kadar je ena kulturna organizacija bistveno ali kar v celoti odvisna od ustvarjalnih kadrov druge.« (Ljubljanski operni orkester od simfoničnega orkestra idr., kakor smo brali v časnikih). To je seveda posledica razdrobljenosti, nepovezanega načrtovanja in poslovanja pri izrabljanju zmogljivosti, kar povzroča škodo kulturni organizaciji, njenim delavcem, kulturnim dejavnostim, navsezadnje pa najbolj uporabnikom in družbi kot celoti, čeprav zakon izrecno nalaga kulturnim organizacijam medsebojno usklajevanje in delovanje.

Sicer pa, navaja gradivo, je s tem vprašanjem v marsičem tesno povezano družbeno ali gmohtno vrednotenje kulturnega dela sploh in ustvarjalnega še posebej. »Potrebno bo odločno družbenopolitično vztrajanje, da se dokopljemo do ustreznega vrednotenja na tem občutljivem področju družbenega dela in da se torej v okviru Kulturne skupnosti Slovenije uredi razmerja med ustvarjalci in kulturnimi organizacijami z ustreznimi samoupravnimi sporazumi.«

V naslednji številki Železarja bomo predstavili ostalo gradivo, ki govori o samoupravni organiziranosti, materialnem položaju in idejnih gibanjih v kulturi.

Šarža na BBC električni peči (foto I. Kučina)

NOVICE IZ SINDIKALNIH ORGANIZACIJ

TOZD REMONTNE DELAVNICE

Tretja seja izvršnega odbora osnovne organizacije sindikata TOZD Remontne delavnice je bila sklicana 7. januarja.

Dogovorili so se, da morajo biti najkasneje do 18. januarja izvedene letne sindikalne konference obratov TOZD Remontne delavnice, da bodo lahko pripravili sindikalno konferenco osnovne organizacije do 21. januarja. Opozorili so, naj posamezni zbori dovolj kritično ocenijo delo sindikata v preteklem letu.

Več bodo morali narediti tudi za boljšo povezanost sindikalnih skupin v TOZD, kar bo mogoče le z enotnimi akcijami na nivoju temeljne organizacije.

Seznani so se z razpisom referenduma za sprejetje samoupravnega sporazuma o skupnih merilih in osnovah za delitev sredstev za osebne dohodeke in dela sklada skupne porabe. Člani izvršnega odbora menijo, da bi moral vsak delavec že pred referendumom natančno vedeti, koliko točk bo imel in kolikšen bo njegov osebni dohodek. Menijo tudi, da so bili kot organizacija pri obravnavanju te problematike preveč potisnjeni v ozadje, saj je bilo sklenjeno, da pripravi predlog strokovna skupina in je bil v tej fazi sindikat bolj opazovalec. Čeprav je referendum že zelo blizu, delavcem še vedno ni v celoti jasen nov sistem nagrajevanja.

TOZD VRATNI PODBOJI

Na deseti seji izvršnega odbora osnovne organizacije sindikata TOZD Vratni podboji, ki je bila 8. januarja, so se člani najprej seznanili s sklepi in stališči letne konference osnovne organizacije. Z vsemi zastavljenimi cilji so se strinjali in niso imeli nobenih pripomb.

Strinjali so se z informacijo občinskega sindikalnega sveta, da osnovne organizacije oblikujejo blagajne vzajemne pomoči. Predlagajo pa iz-

vršnemu odboru konference sindikata Železarne, da bi se taka blagajna organizirala na nivoju Železarne, saj v majhnih temeljnih organizacijah ne bi mogla služiti svojemu namenu. Strinjali so se tudi s predlogom, da bi višino regresa prilagajali višini osebnih dohodkov delavca in podprli pobudo koordinacijskega odbora društev upokojencev o formiranju sklada solidarnostne posmrtninske pomoči.

Referenta za šport so zadalžili, da popiše vse športne revizite in poročilo odda blagajniku.

TOZD ŽEBLJARNA

Osnovna organizacija sindikata TOZD Žebljarna je pripravila letno konferenco v soboto, 12. januarja.

Izvolitvi organov konference so sledila poročila predsednika osnovne organizacije, blagajnika, referenta za šport in oddihe, nadzornega odbora in vodja TOZD.

Predsednik izvršnega odbora je v poročilo opozoril na premajhno aktivnost sindikata v preteklem letu zaradi majhne udeležbe članov na sestankih zaradi troizmenskega dela, bolezenske odsotnosti in dopustov. Največji problem, ki so ga skušali reševati celo lansko leto, je slaba kvaliteta proizvodnje, nedoseganje zastavljenih ciljev in zato tudi nizki osebni dohodki. Na te probleme je v svojem poročilu opozoril tudi vodja TOZD. Z novim letom so prešli na dvoimensko delo, da bi okrepili skupine na strojih, ker jim primanjkuje delavcev. V Žebljarni bo stalno navzoč tudi kontrolor kvalitete, ki bo skušal pomagati odpravljati napake; zaradi katerih so lani dobili zavrnjenih več ton železjev. Napredek in obstoj Žebljarne vidijo le v prizadevanjih za izboljšanje kvalitete in v pričetku izdelovanja kvalitetnih navojnih žičnikov. Neodgovornost in nedisciplinovitost med delavci je potrebno odpraviti in okrepiti medsebojne tovariške odnose.

Železarski globus

INDONEZIJA

V letu 1984 so indonezijske železarne izdelale okoli 1,4 milij. ton surovega jekla, kar je za približno 800.000 ton manj, kot dovoljujejo proizvodne zmogljivosti. Glavni vzrok za to so različne obratovalne težave in prepozen pričetek obratovanja nekaterih proizvodnih zmogljivosti. Poleg tega je indonezijski minister za domačo proizvodnjo apeliral na domača gradbena podjetja, naj uporabljajo več jekla iz lastnih železarn, ki je seveda dražje in zato za podjetnike manj atraktivno. Poleg tega se pritožujejo tudi nad slabo kvaliteto domačega jekla.

LR KITAJSKA

LR Kitajska je v letu 1984 izdelala okoli 43 milij. ton surovega jekla,

kar je približno 3 milijone ton več kot v preteklem letu. Danes ima LR Kitajska 13 velikih integralnih železarn z letno proizvodno zmogljivostjo preko milijon ton vsaka, poleg tega pa še več kot 38 manjših železarn z letno proizvodno zmogljivostjo med 100.000 in milijon ton.

VENEZUELA

Venezuelska državna rudarska družba Ferrominera je v letu 1984 izvozila približno 13 milijonov ton železove rude, kar je za 38 % več kot leta 1983, ko je izvozila le 9,45 milijona ton. Ferrominera upa, da bo do leta 1989 povečala svoj izvoz železove rude na 15 milijonov ton, saj jo približno 5 milijonov ton porabi za domačo proizvodnjo.

DELOVNA ORGANIZACIJA SOZD SŽ — PLAMEN KROPA PRAZNUJE 90-LETNICO

V Kropi je 16. novembra 1894. leta 15 kovačev sklenilo ustanoviti »prvo zadrugo za žebeljsko obrt in druge izdelke iz železa«. Po vseh pripravah, ki jih je izvedel pripravljalni odbor, je bil 1. maja 1895. leta prvi občni zbor. Drugega maja 1895 je že začelo delati v zadrugi 47 delavcev. Navadno ob vsaki spominski svečanosti obudimo spomine in pregledamo prehojeno pot.

Začetki železarstva v Kropi in okolici segajo v prva stoletja srednjega veka. Rudo in oglje so pridobivali na Jelovici, na Vrečah pri Kamni gorici in na Pečeh pri Čejnici. Rudo so topili v talilnih pečeh na vester v neposredni bližini rudnikov. V začetku 14. stoletja pa so začeli postavljati fužine ob vodi. V pečeh, ki so jih imenovali slovenske peči, so pridobivali železo. V fužinah so v 24 urah izdelali do 750 kilogramov kovane železa za izdelavo raznih žebeljev. Iz zgodovine železarstva vemo, da do leta 1500 ni bilo večjega razvoja fužinarstva.

Po letu 1500 se je povečalo povpraševanje po železarskih izdelkih. Naraslo je tudi število prebivalcev v Kropi. Cesar Ferdinand je 3. januarja 1550. leta izdal rudarsko postavbo na Kropo, Kamno gorico in Kolnico. Fužinarji so dobili samoupravo s predpisi posameznih ustanov: fužinarjev, rudarjev, drvarjev, oglarjev, kovačev in žebeljarjev. Fužine so bile skupna last fužinarjev. Oproščene so bile plačevanja nekaterih davkov in mitnin. Pravica uporabe plavža in velikega klavida je bila razdeljena na dneve. Mogoče jo je bilo prodati in podedovati.

Sredi 18. stoletja je pričelo fužinarstvo nazadovati, ker je začelo primanjkovati rude in oglja zaradi izčrpanosti gozdov in zastarelosti proizvodnih naprav ter nezainteresiranosti takratnih fužinarjev. Le baron Žiga Zois je leta 1780 na Javorniku pri Jesenicah postavil nove plavže. Fužine v Kropi in Kamni gorici so prenehale obratovati leta 1880. Le spodnja fužina na Kropi je obratovala z nekaj leti prej postavljeno valjarno za paličasto železo do leta 1895.

Propadanje železarstva in žebeljarstva je najbolj prizadelo delavski razred v Kropi in Kamni gorici. Možje, žene in otroci od desetega leta starosti dalje so delali po 14 do 16 ur dnevno. Na trgu so se pojavili strojno izdelani žebelji, ki so v kratkem času izpodrinili nekatere vrste ročno izdelanih žebeljev. Obenem pa se je pojavilo na trgu cenejše rusko in švedsko železo.

Fužinarji — delodajalci so kljub krizi, ki je nastopila, obdržali svoje dohodke in živeli na račun bede žebeljarjev. Delodajalci so bili obenem trgovci in gostilničarji. Zato so bili delavci od njih popolnoma odvisni in so jim lahko po mili volji krojili plačo, obenem pa se je v trgovini večala zadolženost za življenjske potrebe.

Delavci so bili razdeljeni v tri kategorije. Prva je delala na račun fužinarjev, v drugo so spadali »tavžentarji«, ki so delali pod vodstvom kovaških mojstrov in so bili plačani od tisoč žebeljev, v tretjo vrsto pomagalec pa so spadali otroci od 8. do 14. leta starosti. Njihov zaslužek je šel na račun staršev.

Fužinarji so delavcem vsiljevali pijačo in jih pri tem goljufali ter zapeljevali v dolgove, katerih se niso mogli nikoli rešiti. Delavci so tako živeli vse življenje v suženjstvu. Dokler delavec ni odslužil dolga, ni smel zapustiti delovnega mesta. Vse to izkoriščanje in ponižanje človeka je strahotno vplivalo na delavski razred, obenem pa je netilo pri kroparskih delavcih odpor.

Ob primitivnem načinu proizvodnje je kroparski delavec skozi dolga stoletja služil izkoriščevalskemu razredu kot suženj. Nemški imperializem, ki je bil za tiste čase zelo napreden, je začel osvajati tudi druge dežele in se je bohotno razširil sredi 19. stoletja s svojim kapitalom proti jugu. V tistem času je bila ustanovljena Kranjska industrijska družba (KID) na Jesenicah, ki je z avstrijskim meščanskim kapitalom odkupila v 19. stoletju vse gorenjske fužine razen kroparskih, ki so imele premo- lo zaledja v rudnem bogastvu in vodnih silah, poleg tega pa so bile odmaknjene od železnice, ki je že tekla po gorenjski ravlini. Takrat so pod Kroparsko goro ostali delodajalci in delavci sami. Delodajalec ni več vzdržal tekme z nastalo industrijo, ki je strojno izdelovala svoje izdelke. Trg sam pa je bil prenasičen z inozemskimi izdelki.

Položaj delavcev se je v drugi polovici 19. stoletja stalno slabšal. Število brezposelnih je naraščalo in revščina se je stopnjevala. Žene, otroci in tudi delavci so v trumah hodili po okolišnih vaseh in prinašali zvečer skromne darove od kmetov, s katerimi so za silo prehranjevali in obdržali pri življenju svoje družine. Mladina, sposobna za delo, se je začela izseljevati iz Kroke v Tržič, na Jesenice in na Koroško. Povečala se je tudi umrljivost onemoglih delavcev, žena in otrok, kar nam povedo številke, ki so zapisane v kroniki Pla-

mena. Leta 1850 je bilo v Kropi 1240 prebivalcev, leta 1880 še 1100, leta 1900 pa le še 780 prebivalcev.

O težkem socialnem položaju v Kropi in Kamni gorici je bilo od leta 1880 do 1890 več člankov v Slovenskem narodu in Slovencu, v katerih sta Ivan Murnik, tajnik Trgovinske zbornice, in njegov nečak dr. Viktor Murnik pisala o bedi in prikazala težko stanje delavcev zaradi pomanjkanja dela ter opozarjala, da je revščina v teh krajih dosegla vrhunec.

Skoraj polovica sposobnih za delo je bila brez dela in so vsak dan s solznimi očmi prosili za delo. Preživljali so se s prosjačenjem. Tudi do osemdeset jih je dnevno obiskalo eno vas. Zvečer so se v trumah vračali domov s koščkom kruha ali nekaj krompirja. Zaradi obupnega položaja delavcev v Kropi in Kamni gorici je deželni predsednik baron Vincler marca 1880. leta poslal Trgovinski zbornici pismo, v katerem je razložil stanje in pozval na anketo, kako rešiti vprašanje revščine v teh krajih. Do ankete ni prišlo in socialno vprašanje ni bilo rešeno. Le občina je razdelila delavcem 1700 kilogramov moke in 500 goldinarjev kot pomoč okrajnega glavarstva iz Radovljice.

Ker je delavcem in družinam grozila prisilna izselitev, so finančno pomoč porabili predvsem za najemnine. Delavstvo se je počasi tudi začelo zavestati svojega položaja. Stavkovni val, ki je pod vplivom delavskega izobraževalnega društva v Ljubljani zajel ljubljansko delavstvo, se je leta 1883 razširil tudi v Kropo. Četrtega junija so začeli stavkati žebeljarji v Kropi.

V tem težkem obdobju za obstoj in napredek fužin so kroparski žebeljarji ustanovili odbor, ki so ga imenovali Zveza kovaških mojstrov. Ta je 26. julija 1883. leta poslal Trgovinski zbornici v Ljubljano prošnjo za ustanovitev zadruge. V prošnji so prikazali, koliko dobička imajo prekupevalci od zaslužka delavcev, s katerim bi lahko zadruga delala. Delavcem in žebeljarjem so namreč v navedenem času znižali plače s 4 na 3 goldinarje. Prvi člen pravil je predvideval, da lahko postane član zadruge vsak državljan. Pa tudi ostali osnutki pravil je bil za takratne čase in zavest delavcev zelo demokratičen, kar je bilo verjetno vzrok, da Trgovinska zbornica na vlogo sploh ni odgovorila in zato zadruga ni bila ustanovljena.

Razvoj v 19. stoletju, posebno v drugi polovici, jasno kaže tudi na območju kroparske občine, da je razvoj nove liberalno kapitalistične družbe šel od zrušitve fevdalnega sistema v določeno obliko razredne družbe izkoriščevalcev na eni strani ter izkoriščanih na drugi strani. Vse časopisne ugotovitve o bedi, trpljenju in umiranju delavcev, žena, mater, posebno pa otrok in razpisi o anketah in predlogih so bili le tolažba za pomirjenje. Rešitev vprašanja zaposlenih delavcev v Kropi in Kamni gorici ter obstoj samih krajev pa je obvisel na ramah delovnih ljudi.

Leta 1894 so se spet začeli resno pripravljati na ustanovitev zadruge. Glavni organizatorji so bili takratni župnik Franc Hönigman, Karel Pištrovec, Franc Šolar in kroparski rojak dr. Viktor Supan, ki je izdelal pravila zadruge in so bila sprejeta na ustanovnem sestanku 16. novembra 1894. leta. Po vseh pripravah pripravljalnega odbora je bil 1. maja 1895. leta prvi občni zbor. Drugega maja 1895 je začelo delati v zadrugi 47 kovačev, žebeljarjev. Ravnatelj zadruge je bil. trgovsko izobražen Franc Šolar.

Obratovanje zadruge se je začelo v vigencih, torej samo z ročnim delom. Delovni red v vigencih ni bil napisan, veljal pa je nepisan red. Kovači so začeli z delom ob štirih zjutraj in delali do 18. in 19. ure. Premoroma zjutraj in opoldne so rekli »med jedjo«. Na ustanovnem sestanku je 16. novembra 1894. leta od 18 prisotnih podpisalo zapisnik le 15 kovačev, trije pa se na sestanku še niso mogli odločiti za število deležev, zato zapisnika niso podpisali, čeprav so bili organizatorji sklica. To so bili Franc Župan, dr. Viktor Supan, ki je izdelal pravila zadruge in Valentin Šolar, pozneje dolgoletni načelnik zadruge. Vsi trije so podpisali zapisnik prvega občnega zbora kasneje. Zato lahko sklepamo, da je 16. novembra 1894 osemnajst mož sklenilo ustanoviti zadrugo.

Razumljivo je, da so že v samem začetku nastopile finančne težave. Kranjska industrijska družba Jesenice je kreditirala zadrugi 20.000 ki-

logramov železa, do konca leta pa je dolg narasel na sto tisoč kilogramov. Vodstvo zadruge je zaprosilo pri deželni vladi in trgovinski zbornici za pomoč, toda brez uspeha. Kljub težavam pa je zadruga prvo poslovno leto zaključila z uspehom. Imela je 64.643 goldinarjev prometa in 365 goldinarjev dobička. Ob koncu poslovnega leta je imela zadruga že 86 delavcev. Privatnih podjetnikov je bilo še šest. Med najmočnejšimi je bil Jurij Magušar s 44 delavci.

Združni pisar je 1902. leta kritiziral predsednika nadzornega odbora Franca Hönigmana. Hönigman je na občnem zboru 25. junija 1902 predlagal, ker je zvedel za kritiko, da se od treh uradnikov enega odpusti. Ker načelstvo ni upoštevalo njegovega predloga, je župnik Franc Hönigman 24. julija 1902. leta izstopil iz zadruge. Za izstop je pregovoril tudi ustanovitelja, tedanjega načelnika zadruge Valentina Klinarja in župana Luka Hafnerja. Od Valentina Klinarja je prevzel dolžnost načelnika Luka Kenda, 25. septembra 1904. leta pa Valentin Šolar, ki je bil potem načelnik do 26. januarja 1919. leta. Zanimivo je, da je bil župnik Hönigman najbolj vnet spodbujevalec ustanovitve zadruge, po izstopu pa je preprečeval združnike, naj izstopijo iz zadruge, vendar je uspel le pri nekaterih. Z raznimi grožnjami je nagovarjal za izstop tudi Valentina Šolarja, kar pa mu ni uspelo.

V prvih letih razvoja je privatni sektor skušal konkurirati zadrugi z namenom, da bi onemogočil njen nadaljnji razvoj. Slovenski narod je leta 1903 priobčil članek o ponarejenem letnem obračunu. Revizija pa je dokazala, da je bila zadruga aktivna in da je imela poleg rezervnega sklada še nekaj čistega dobička. Podobnih napadov je zadruga doživela še več in vse z namenom, da onemogoči delavcem delo v zadrugi. Prvega maja leta 1904 so kamnogoriški kovači pod vplivom stavkajočih železarjev na Javorniku in Stari Savi na Jesenicah pričeli s stavko, v katero so pritegnili še kovače iz Kroke. Stavka je bila meznega značaja in se je končala z uspehom za delavce 4. maja. Privatni podjetniki so bili prisiljeni s pogodbo plačevati delavce enotno. Največji uspeh stavke pa je bil v tem, da je večje število delavcev iz Kroke in Kamne gorice pristopilo k zadrugi. Število delavcev se je povečalo na 215 in do prve svetovne vojne na 240.

Poslovno leto 1905 je zadruga zaključila zelo uspešno s precejšnjim zneskom čistega dobička.

Že z ustanovitvijo zadruge je bil namen, da se postopoma preide z ročnega na strojno izdelavo izdelkov. Leta 1911 je bilo nabavljenih nekaj strojev, do prve svetovne vojne pa so bili kupljeni še stroji za gradbene, odrske in čevljarke žebelje. Vzporedno z nabavo strojev so gradili oddelke. Delovni čas je bil pri strojih 12 ur v dveh izmenah, za ročno kovane žebelje pa še vedno do 16 ur dnevno. Ob ustanovitvi zadruge je bilo v Kropi 18 vigencev, v katerih je bilo 57 ognjev s 342 delovnimi mesti. Delavci so dobivali plačo redno v gotovini in so postali popolnoma neodvisni od bivših delodajalcev-trgovcev.

Z uvajanjem strojnega dela je bila 1912. leta ustanovljena v Kropi obrtno nadaljevalna šola v prostorih ljudske šole, katero je vodil takratni učitelj Josip Pleničar. Ta zasluži vse priznanje za teoretično vzgojo takratnih mladih kovinarjev, še posebej pa priznanje za organizacijo in vodstvo dramskega odseka in pevskega društva, ki sta bila znana daleč naokoli, kar je veliko pripomoglo k utrjevanju zavesti delavskega razreda v Kropi in Kamni gorici.

Zgodovina železarstva in njen razvoj nam dokazuje, da je imel delavski razred največ zaslug in končno tudi življenjski interes za čimvečji gospodarski uspeh zadruge. Razredno zavedni delavci niso bili preganjani zato, ker so bili nevarni sebi, sodelavcem, še manj pa zadrugi, temveč so morali biti žrtve preganjanja zato, ker je bila zadruga pod pritiskom finančnega kapitala, ki si je na ta način ustvarjal položaje, da je obdržal oblast. Za doseg teh namenov pa je uporabljal različna sredstva in tudi verska čustva, kar so predstavniki kapitala še posebno jasno kazali med narodnoosvobodilno borbo.

Kljub oviram za nadaljnji razvoj, pomanjkanjem kredita itd., se je zadruga leta 1926 resno lotila proizvodnje vijakov in matic, kakor tudi gradnje oddelkov. Da si je zadruga povečala in zagotovila lastni kapital, so člani nenehno dvigali deleže. V letu 1934 so jih soglasno dvignili od osem tisoč na trideset tisoč za moške in od pet tisoč na petnajst tisoč za ženske. To je bila za takratne člane zadruge velika žrtev in le železna volja jo je premagala, saj je bila za napredek zadruge res potrebna. Pred prvo svetovno vojno, ko so si delavci v drugih industrijskih središčih gradili stanovanjske hiše, so delavci kroparske zadruge gradili tovarno, za katero so morali v mesečnih obrokih od svoje plače vplačati delež: ženske petnajst in moški trideset tisoč dinarjev. Za trideset tisoč dinarjev je bilo v letu 1934 moč zgraditi enostanovanjsko hišo.

Pomembno leto za zadrugo je bilo 1928. leto, ko so dobili elektriko s priključkom na Završnico. Prvi motor za 20 KS je stekel v oddelku za vrezovanje vijakov 28. avgusta, drugi za 30 KS pa se je zavrtel pri vijakičnih stiskalnicah 31. avgusta in nato v septembru še štirje. Elektrifikacija tovarne je bila zaključena 28. januarja 1929. leta, ko so montirali stikalno ploščo. Elektriko za razsvetljavo pa je dobila tovarna še 1906. leta iz spodnjega mlina, kjer so vgradili vodno kolo.

Zadruga je v letu 1930 nabavila nekaj strojev za hladno stiskanje. Prvi stroj za hladno stiskanje vijakov je stekel 1. maja 1930. leta. Svetovna kriza je najbolj prizadela delavce 1932. leta. Nastopila je velika brezposelnost. Konec decembra je imela zadruga le še 181 delavcev, v marcu 1932. leta pa šamo še 86. Nato se je stanje izboljšalo in je decembra delalo že 105 delavcev, v juniju 1933. leta pa je bilo sprejetih še 42 delavcev.

Prvega septembra 1934. leta je postala zadruga članica Mednarodne zadrugne zveze v Londonu.

V letu 1936 se je začelo raziskovanje pogojev za uvedbo umetnega kovaštva, kot prvi korak v smeri razvo-

ja ustvarjalnega bogastva kroparskih kovačev. Poprečni mesečni zaslužek v letu 1935/36 je bil 706 dinarjev, ki je do leta 1940 narasel na poprečno 1000 dinarjev mesečno. Za otroške dodatke je bilo v letu 1940 izplačanih 141.350 dinarjev, podpore združnim upokojencem 56.272 dinarjev, za tridnevni dopust delavcem pa 28.500 dinarjev.

V začetku 1939. leta je »dobila tovarna novo ime »PLAMEN«. Posebno skrb je zadruga posvečala vzgoji kadrov. Leta 1936 je bila ustanovljena industrijska šola in je delovala, razen med okupacijo, do 1951. leta in dala Plamenu, kakor tudi drugim podjetjem, dober strokovni kader. Učenci Industrijske kovinarske šole Plamen Kropa so do 1951. leta na vseh republiških tekmovanjih dosegali prva mesta in se vedno vračali s tekmovanj v Kropo s priznanji. Zanimivo je, da so v šolski delavnici z zastarelimi stroji in primitivnimi orodji delali razna orodja, stružnice, pomična merila, logaritmične računalnike itd. Vse potrebne pripomočke za izdelavo merilnega orodja sta izdelala mojstra Rozman in Župan, zato sta bila proglašena za inovatorja. Veliko absolventov Industrijske kovinarske šole Plamen Kropa se je pozneje izobraževalo ob delu do višje in visoke izobrazbe in so danes v raznih delovnih organizacijah na zahtevnih vodilnih delovnih mestih.

Med okupacijo so delavci, moški, ženske in mladina pomagali OF z zbiranjem materiala, hrane, obke in zdravil ter orožja za partizanske enote. Delavci pa so odhajali v partizane. V tovarni so med okupacijo popravljali orožje, tiskarske stroje in tudi del proizvodnje je šel za potrebe NOB. Za partizansko »delavnico v Cerku« so dali tri stroje. Kropa je bila od vsega začetka odpora proti fašističnim osvajačcem in pravo žarišče partizanstva.

Po osvoboditvi so se delavci še z večjim elanom vključili v delo, zavedajoč se, da je ves napredek in izboljšanje življenjskih razmer odvisen od dela in delovnih ljudi.

Pred petindvajsetimi leti se je delovni kolektiv odločil za večjo rekonstrukcijo tovarne. V letu 1960 so začeli graditi nove obrate za hladno proizvodnjo vijakov in matic in nabavili nove stroje, za kar je imel največ zaslug takratni direktor Nace Majcen. Delovni uspehi so bili po dograditvi novih obratov in nabavi novih strojev zelo ugodni. V letu 1963 je količinska proizvodnja znašala 3.239 ton raznih izdelkov. Pri minimalnem povečanju števila zaposlenih je bila količinska proizvodnja v letu 1973 že 7.366 ton raznih izdelkov, čeprav so prenehali delati vijake nad M16, maticne na M20, tirfene in razne druge izdelke tople proizvodnje večjih dimenzij.

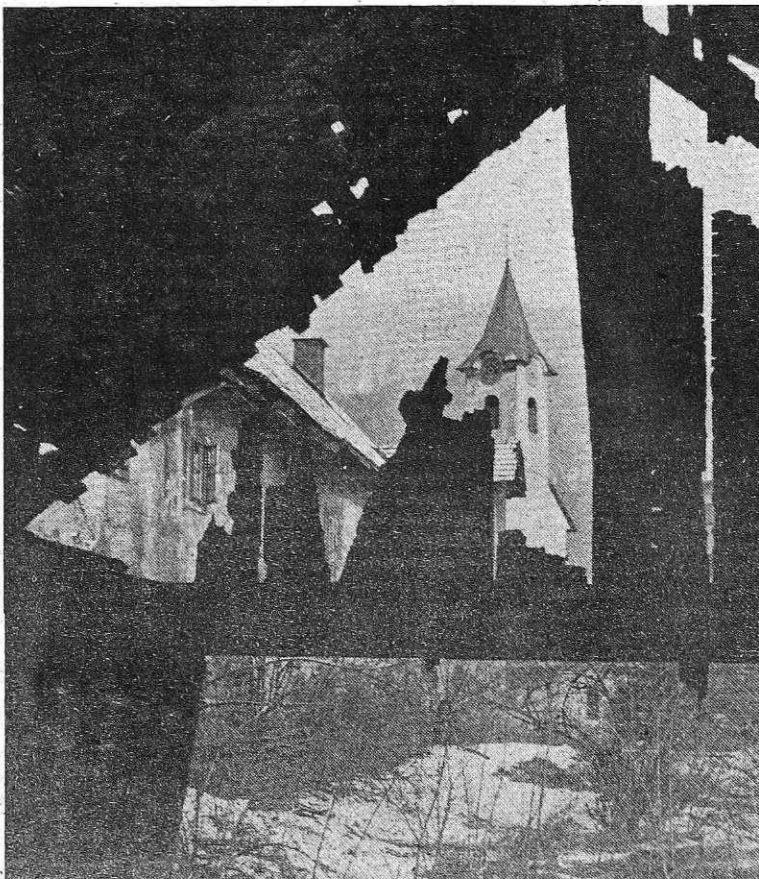
Tudi v letu 1973 se je delovni kolektiv odločil za večjo rekonstrukcijo. Porušili so stare, dotrajane obrate za tople proizvodnjo vijakov in matic ter raznih izdelkov za jugoslovanske železnice in zgradili novo, sodobno halo za proizvodnjo matic, v kateri so v letu 1975 začeli redno obratovati. Zadruga je leta 1947 prešla v državni sektor. V letu 1950 je bil izvoljen prvi delavski svet, ki se je sestel na prvi seji šestega septembra 1950. leta.

V novembru 1973 je podjetje postalo član SOZD Slovenske železarne Ljubljana, ki je združevalo vse tri slovenske železarne in predelovalna podjetja Plamen Kropa, Veriga Lesce, Žična Celje in Tovil Ljubljana ter Metalurški inštitut Ljubljana. Plamen je imel 550 zaposlenih delavcev.

Plamen izdeluje maticne in vijake srednjih dimenzij za široko porabo, zakovice, vključno s programsko preusmeritvijo na področje specialnih veznih elementov in dokovkov ter predstavlja trenutno eno večjih podjetij na področju vijake proizvodnje v Jugoslaviji.

Zlasti je pomembna programska usmeritev, začeta v letih 1977/78, na področju specialnih veznih elementov in odkovkov, to je na dohodkovno intenzivni proizvodni program. Podjetje je posebne pomena zlasti za celoten zgornji del Lipniške doline; to je širše območje Kroke. Vključevanje podjetja v reševanje vseh pomembnih problemov in nalog v življenju in dogajanju v Lipniški dolini pomeni ne le vraslost podjetja v Kropi in okolico, ampak zagotavlja tudi vitalen razvoj krajev pod Jelovico. Prav ta ozka povezanost s krajevnimi skupnostmi, vračatenost v družbenopolitična dogajanja, razvoj materialne baze podjetja ter iskanje novih dolgoročnih proizvodnih usmeritev zagotavlja tudi nadaljnjo rast Plamena.

(Iz Plamenovega arhiva)
Ciril Rozman

Pogled na zvonik starosavske cerkve (foto S. Kokalj)

OKUPACIJA JAVORNIKA

Tam pa je bila kuhinja polna ljudi, kakor da je kdo na parah. Iz skatle pa je škrtal glas, da je general Simović rešil ubogega kralja Petra II, pogнал »izdajničku kliku« ter da je pakt z Nemčijo preklican. Da pa se bodo dobri odnosi z Nemci, ki niso bili s tem prekinjeni, nadaljevali v obojestransko veselje — in korist.

Živela kraljevina Jugoslavija! Živel kralj Peter II!

Živio! so zaklicali vsi v kuhinji. Potem smo zaslišali množico ljudi, ki so rjovele: Bolje rat nego pakt! Škrt, škrt, in oddaje je bilo konec. Kuhinja se je počasi spraznila, ostali smo sami domači, stara mama, mama, stric, ki je že nosil bele dokolenke, neka pusta teta, ki bi jo lahko uporabil za kitanje oken, ter jaz.

Glej ga, malavdra! se je ovedla moje navzočnosti mama, sem je prišel, pustil je Elico, samo... Takoj domu!

Domu pa je bilo seveda takoj za steno.

Oh, oh, so se ji ulili vdanostni glasovi in solze, vedela sem, vedela, Petrika se nam je manjkalo, on, in ne knez, je Aleksandrov sin. In kralju Aleksandru sem jaz podržala vrč z vodo pri gospodu Šusteršiču, in mi je rekel, fala, gospodjice.

Teta, ki bi jo lahko uporabili za kit, je bila maminega mnenja — Jugoslaviji je manjkal le kralj Peter II. Izhenada smo na dnu tega otroka vsi začutili svojo lastno moč.

Oh, oh, je hlipala dalje mama in solze so ji obilno pritekale.

Gredoč domov sva srečala Finžgarico, ki je tudi že vedela, da je mladi kralj na krmilu Jugoslavije oziroma mojega Javornika.

Zdaj jim bomo pa dali, se je zarežetala po možko, misleč seveda na Nemce, ter pokazala proti Tepljevim v baraki, ki so bili znani kot folksdojč.

Ja, je rekla mama, samo Petriček nam je manjkal.

Samo ta, je pritrdila starka, neumna ko noč, in odšla zibaje se na vodnjak po vodo.

Oh... oh... Elica je še vedno veselo grlela, bila je vsa smrdeča, ročice pa je imela rumene, kot da si jih je namakala v rumenjaku, in tudi obraz je imela premazan od tega rumenjaka.

Mojbog! je zakričala mama. Vidiš, ko si jo zapustil, ubožico!

Pa kaj, sem se uprl, naj bi jaz sral namesto nje!

Kako pa govoriš z mano! Ali sem jaz tvoja sužnja?

Nisi.

No! Joj! Takoj se preobleci, ali ne vidiš, koliko je ura! Mojbog... oh... oh... in Petriček... zdaj pa še ti, smrdljivka. Slišiš, v šolo boš šel ti, ne jaz.

In kaj naj jem? sem vprašal, ko sem se potaknil v boljšo obleko.

Mislil sem, da bo rekla, kamen, kakor naš Gospod v puščavi, pa je le podržala nad umivalnikom golo Elico, ki je smrdela, kakor da je gnil kvargelj.

Ocvri si jajce! je vprasnila z glasom med smrdjenjem.

(Za to jed sem, tako in tako vedel, da mi jo bo priporočila, in to ravno zdaj.)

Ali ne bi mogla hoditi na stranišče! sem jezno zadrževal glas in dih.

Ja, ja, je ugovarjala mama, en, dva meseca stara naj gre na stranišče... In že jo je štipala, malo presičko, z belim, dišečim pudrom, jo zavijala v belo plenico, jaz pa sem medtem že razčesnil jajce in ga spustil na vrelo mast, da je kipljivo zavrcalo.

Seveda nisem mislil čisto resno, da bi sestra opravljala potrebo na našem stranišču, ki je bilo sploh nekaj posebnega. Prvič je bilo na štrbunk, drugič, čisto na koncu barake, največja težava pa je bila, da smo si ga morali deliti še z dvema strankama.

Grozno!

Ko si ga recimo najbolj potreboval, je bilo vedno zasedeno. Na tisti dolgi deski se je nekaterim zdelo lušno sedeti, no, pa tudi jaz sem bil med tistimi, ki sem rad posedal dolgo, dolgo, ne glede na letni čas.

Pozimi, kadar je bilo pod ničlo, je klobasa gredoč zmrzovala in odpadla v globino kot ledena sveča. Zaslišali so se samo zvoki ledu.

Najdlje se je zasedeval stari Sirc, pa tudi moji strici. Da bi to nekako skrajšal, sem potuhtal, da bi z odvrženo žagico za železo, če bi jo potisnil v ozko odprtino, lahko privzdignil kaveljček, s katerim so se z notranje strani zapirali. Nato pa bi vrata odprl na stečaj in zbežal. To bi skrajšalo nekaterim veselje dolgega posedanja. Take, razgaljene, bi jih videli tudi drugi, zakaj tam mimo je vodila pot, mnogi bi tako imeli kino čisto zastoj.

Lahko si predstavljate, kako je ta monodrama odjeknila, ko so jo drug za drugim začeli odigravati pred mimoidočimi, nič hudega slutečimi Dobravci.

Začetek je bil povsod isti. Ko sem z žagico odsunil kaveljček in odprl vrata na stečaj, je prizadeti zarjval, ko da bi dobil iz jame sunek v zadnjico; v zadregi se je še zapletel v spodnjice in kazal svojo golo rit vsem, ki so to želeli pa tudi ne, sledilo je zmerjanje, preklinjanje in klicanje na pomoč.

Nobeden od mimoidočih pa ni bil toliko priseben, da bi nesrečnežu pomagal, mi priprl vrata in skrajšal muke, niti enemu se ni približnilo, za kaj gre, oziroma zakaj so vrata odprta; vsi so mislili, da jih je prizadeti pustil sam odprta, ker je pijan ali kaj.

Zanimivo pri tem pa je to, da so najprej za vse to osumili mojega ta neumnega strica, potem nekega mlajšega možkega z drugega konca barake, češ da prihaja na naš konec delat zgago, nazadnje, kakor je že v navadi, in to opevajo tudi basni, pa sem se ujel sam. Ko sem pripravljval zadnjo predstavo za mimoidoče, nisem vedel, da je na stranišču ravno moja stara mama. Ta je še ujela s

pogledom moj rokav jopice, ki mi jo je ona splela. V naslednjih sekundah je bil barakarski Jack Razparač razkrinkan, nato je sledilo še nekaj ur premora preden so me prekršpali, da so vmes res nad menoj počivali ter si hladili tace.

Moje vpitje je privabilo skoraj celo barako na naš prag poslušat, kaj se godi. Nekaj med njimi jih je le bilo, ki me ne bi pustili kar tako pokončati. A stara mama je pred prgom pojasnjevala navzočim, zakaj tako huda martra, in že so me vsi zapustili in odšli.

Po obilnem klečanju sem moral ves zabuhel še na križev pot. Obiskati sem moral vse stranke na našem koncu, tudi tiste, ki niso uporabljali našega skupnega stranišča, ter jih kleče prositi odpuščanja. Ta čas so bili že vsi seznanjeni, da sem jaz zrežiral njihove straniščne monodrame, toda ko so me videli, kako dobro so me starši izplačali za vse njihove zadrega in strah, so mi bili pripravljeni odpustiti, rekoč, no ja, ustani, odpuščen si ti tvoji... prestopki. Zdaj pa tega ne delaj več.

In res nisem.

Proti pričakovanju pa sem nekaj le dosegel, odslej je vsak svojo potrebo vendarle skrajšal na najnujnejše, nič več niso hodili na stranišče na odhiti. Vsa od teh je poslej le imel bojazen, kaj pa, če mi še enkrat, ali pa komu drugemu, pade v glavo in se vse spet začne znova. Sicer pa so kaveljček takoj zamenjali s ključavnico in poslej je vsak imel svoj ključ, a kljub temu so vendarle s strahom posedevali na doli.

Kajpak, da nisem mogel naše Elice poslati tja lulat in kakat; kako le naj bi se vzpela na smrdljivo luknjo.

Naposled sem bil naređ za v šolo, počen, nakrmljen z jajčkom in smešno, presmešno oblečen. Imel sem rjave nogavice na elastiko kakor dvorski paž ter kratke hlače. Mama mi je seveda hotela vsiliti celo žabe, nekakšen delovni pajac, kate-rega nožni kraki so se na nogah grbili in bi vsi imeli vtis, da imam krčne žile. Samo enkrat sem šel tako našemljen v šolo. Kajpada sem zbudi salve smeja in posmeha. Tistega dne nisem upal iz klopi niti na stranišče. Takoj ko sem prišel domov, sem pajaca-gate zabil s sebo, in dopovedal mami — če sem ji — da so se mi vsi smejali, kar je bilo res, in da se raje dam prebičati, kakor še kdaj to nase.

Drugače pa pajac kot spodnje perilo niti ni bil smešna krojaško-modna muha. Bil je povzet po žabi, pravzaprav njeni koži, zato so mu tudi rekli »žabe«. Najprej si v to iznajdbo Kraljevine Jugoslavije vtaknil roke, potem noge, ostalo pa se je privilo nate kakor diš bombaža. Na hrbtu so bili gumbi, zadaj pa odprtina za zadnji krajček, ki je bila lunasto spotegnjena do srednjega dela, da si lahko opravljal tudi malo potrebo. A če si imel pumparice, potem so bile žabe lepo zastrite, nihče ni vedel, da jih imaš, toda spomladi, ojoj, ko so nastopile kratke hlače in nogavice na podvezico, pa so žabe udarile na dan kot krčne žile.

V šolo nisem šel sam; kot vi, sem tudi jaz šel klicat prijatelja, Cenčka in Vika.

Cenčku je mama vedno še slinila črne, vražje kodre in mu jih razčesavala, vmes sedeč na skrinski mlaskala kakor kamela. Zdelo se mi je, da bi Cenčka najraje pojedla.

(nadaljev.)

MRTVI NE LAŽEJO

povest

A takih misli se je hitro otresel, kajti spravljale so ga v slabo voljo. Kaj bi bilo laže, kakor tod okoli postavljati zasede. Kako lahko bi ga ujeli.

Zato je poredko obiskoval Martino; le kadar je bilo nujno in potrebno. Toda kdo bi mogel in znal razločevati med potrebnim in nepotrebnim, kaj komu koristi in kaj škoduje, med pravico do ljubezni in dolžnostmi, ki jih je vsiljeval boj? Saj si je že tako očital, da ne dela prav. Sredi odpovedi, sredi tveganja in vojne napetosti je tudi to pot popustil in ugodil neugnani želji po dekletu. Mar ne bi mogla tega urediti kako drugače! A je storil tako kakor kdaj poprej, ko ni tvegala drugega, kot nekaj ur spanja in opravljanja, če bi ga morda opazila kaka vaska radovednica.

Preveč si je dovolil: Saj res ne bi bilo treba dosti, pa nikoli več ne bi nikogar objel. Sicer pa ni prišel le zaradi dekleta. Martina je vendar še nekaj drugega kot samo njegovo dekle! Je tudi njihov pomočnik! Toda tožnik v njem mu ni prizanašal. Tovarišem iz čete nikoli ne bi dovolil česa podobnega. A kaj bi, ko pa fantje nimajo takih deklet, kot je Martina.

Zato se je ob slovesu nasmehnil njenim besedam in rekel: »Saj veš, da predrnih bogovi ne zapuste!« Besede si je zapomnil iz pogovora z izobraženim sosedom in bile so mu všeč. Hotel je, da slovo ne bi bilo pretežko.

Potem je začutil, da mu je v roke stisnila še dva zavojčka cigaret in se spet oklenila njegovega zagorelega vratu.

»Vzemi, da ne boš nemiren zaradi kaje. Le zakaj te že prej nisem odvadila kaditi.«

Aleš jo je strmo pogledal, in čeravno je bil dekletov glas dobrohoten, je takoj vzkipeł.

»Kot da tega že nisem poskušal. In govoriš, kakor da si moja žena, starokopitna in ozkosrčna!«

»Aha, spet stara rana: osebna svoboda...« Aleš se je zavedel, da zdaj ni časa za prerekanje, zato jo je objel.

»Vedno me presenečaš in razvajaš!«

»Malenkost. Zate bi storila vse! Zapomni vsi: vse!«

Aleš jo je nekaj časa tiho gledal in potem resnobno rekel: »Najbrž bo tudi treba. Pa ne zame. Za našo stvar. Poti nazaj ni!«

Martina je pokimala, vendar so oči izdajale majhno začudenje. Saj mora vendar biti vojne kmalu konec!

Zdaj se mu je resnično že mudilo. Ne le zaradi tega, ker se je čutil kriv, temveč tudi zaradi dogovora s Filipom, njenim polbratom.

»Čim več bo storjenega, prej boš tudi ti pri nas!«

Vedela je, da ji bo na koncu rekel nekaj podobnega, zato je spet samo prikimala, potem pa opozorila:

»Ne pozabi, kod se Nemci najraje potikajo!«

Aleš je že hotel oditi, pa je za hip še postal in šepnil:

»Če bo kaj novega, sporoči! In pazi nase! Nemci so nam zadnje čase zaprli že preveč ljudi. Ne morem si dopovedati, da to ni izdajalcevo delo.«

»Vidiš, ali ne bi bilo bolje, da me takoj vzameš s seboj?«

»Ne sili v nekaj, kar je sklenjeno. Nekdo mora tvegati. Razumeš?«

»Skušam, pa se mi ne posreči. Odleglo bi mi.«

»Razumi vendar, da je to stvar zrelosti in odgovornosti pred seboj in pred vsemi. Kdor se prej zave, je prej dolžan kaj storiti.«

Dekletu je zmanjkalo besede, zato je Aleš dodal:

»Tudi to ne bo trajalo dolgo. In nikomur besedice o tem, da sva bila skupaj.«

Počakal je še trenutek, da si je Martina ogledala okolico, potem pa je smuknil iz hiše kakor tat.

Noč se mu je zdela prav takšna, kakršna je bila tedaj, ko sta se prvič sprehajala ob reki. Hodila sta mirno in šepetala kot nocoj. Besede so jima kar same vrele iz srca, kajti dotlej sta si veliko prikrivala. Bile so sicer nepomembne, toda besede, ki jih je porajalo novo in veliko čustvo.

Kmalu je vse to spremenila vojna. Aleša niti ni preveč presenetila. Tudi Martina je kazala, da razume vsaj večino tega, kar ji je tolikokrat in tako vneto razlagal Aleš. In potem je zvedela, da je kmalu po okupaciji navezal stike s prvimi »gošarji«. Vselej je občudujoče govoril o teh prvih upornikih, ki se jim je kmalu tudi sam pridružil.

»Poglej,« se je ogreval za Rdečo armado, »čeravno je Hitler videti tako močan in nasilen, ne more biti dolgo. Zapomni si tole: kar se zdaj godi, je začetek njegovega konca! Rdeča armada ga bo kmalu strla!«

Martini so bile neznansko všeč njegova gorečnost, prepričljivost in prepričanost. Nekaj tega se je oprijelo tudi nje, slepili pa sta jo nemška moč in oblast, da ni mogla razumeti vsega. Pritrjevala mu je predvsem iz nagnjenosti. O razvoju družbe, o premikih in napredku ter silah, ki to zavirajo, ji je govoril že pred vojno. Večkrat ji je napovedoval: ko bo čas dozorel, se bomo udarili in obračunali z gospodo, zjutraj pa bo oblast v naših rokah!

Po nekaj mesecih skrivnostnega partizanstva, ko je bila zemlja tu in tam že oblita s krvjo, in nekaj mesecih vojne z Rusijo, vsega tega vendarle še ni bilo konec.

Nadaljevanje

IZIGRANA SMRT
IN SUŽNOST

(IZBRANI ODLOMKI)

Čas je že bil, da se vojaki spravijo k počitku, kajti verjetno bodo zgodaj zjutraj odšli na pot. Pripravili so si ležišča na klopih in se pokrili s svojimi na pol posušenimi plašči.

Hitro so zaspali, saj so bili utrujeni od dolge poti, le Marko ni mogel zaspati. Gledal je skozi okno v temno noč, misli pa so mu hitele k Janini. Ko je v mislih obudil vse lepe trenutke z njo, je začel razmišljati, kaj se dogaja na mejah z Italijo in Nemčijo, kje so v tem trenutku Nemci in Italijani. Novic že dolgo ni bilo nobenih, radia ali časopisov niso imeli, kmet pa tudi ni vedel povedati ničesar novega. Marko je posumil, da se umikajo v neznano, brez cilja, v negotovost in da imajo pri tem umiku prste vmes petokolonaši. Z grenkobo je pomislil na dopoldansko dogodke v Štepanji vasi, kakšna je morala, kako je bil vesel, da je vojak v teh usodnih časih in da gredo nad Italijana, sedaj pa je ležal tu ob peči brez morale. Marku se je nenadoma pričela porajati zelo nevarna misel, misel na samoohranitev in dezertirstvo. Kaj če so Nemci že zasedli Gorenjsko, kam naj bi šel, kako se pretolči domov, da ga sovražnik ne bi opazil in zajel. Izdelal si je načrt. Če bo zvedel, da so Nemci ali Italijani zasedli Gorenjsko ali pa celo Ljubljano, se bo izgubil iz enote in se po gozdovih vračal proti Gorenjski, za pot pa je določil dolenjske gozdnate griče, Ljubljanski vrh, Dolomite, nato škofjeloške hribe, na kraju pa še Jelovico, v nočnih urah

pa bi se prebil do doma. Upal je, da mu tega ne bo treba storiti in da bo zjutraj enota izvedela, kam gre in da bo konec tega brezglavega umikanja pred sovražnikom. Ta čas ni vedel, kje je brat Beno, prijatelj Slavko, Joža, Tone, Hubert, Lojze, Savo in drugi. Ali se bodo še kdaj našli?

Marko se je v tej noči večkrat prebudil na trdem ležišču in poslušal veter, kako je zavijal okoli vogalov in preklinjal Hitlerja in Musolinija. Po glavi so se mu motovile še druge čudne misli in noč je minila brez pravega spanja.

Bila je še tema, ko je nekdo potrkal na okno. Jože je bil takoj na nogah in kar v temi se je dotipal do hišnih vrat in skozi kuhinjo do vežnih vrat, katere je odprl in pogledal, kdo trka. Pred njim je stal vojak in pozival k zajtrku. Jože se je brez besed vrnil v že razsvetljeno sobo in iz kota vzel vse porcije. Nek vojak je skočil za Jožetom kar v nogavice in pomagal prnesti polne porcije. Za zajtrk je bila nekakšna bela polenta, spet brez kruha.

»Ob devetih bo zbor enote na kraju, kjer smo se včeraj ločili,« je sporočil Jože naročilo raznašalec zajtrka. Še nekaj časa so posedeli za mizo in se pogovarjali o vsem mogočem, največ pa o vojni. Nobenemu se ni nikamor mudilo, saj so imeli še čas. Počasi so se urejali in vzdihovali ter preklinjali, ko so na noge vlekli še vlažne škornje.

Skozi okno je bilo videti snežno brozgo. Vreme je bilo megleno in pusto, posebnega mraza ni bilo in tudi veter se je utišal.

Še pred osmo uro so se vojaki uredili, vrgli puške na rame in se poslovili, zahvalili kmetu in kmetici za gostoljubje, nato pa so se zdrenjali skozi vežna vrata in odšli k svojim vozom, da pomagajo, če bo treba.

Marko in Jože sta še nekaj časa ostala v topli sobi ob kmečki peči in se po slovesu od kmeta in njegove žene ter otrok nekaj pred deveto uro napotila po snežni brozi na zborno mesto. Jože in Marko nista imela posebnih obveznosti, ker sta imela tudi svoje pomočnike, ki so namesto njiju opravili dolžnosti, le novim rezervistom sta Jože in Marko morala razdeliti vojaško opremo in orožje, vendar novincev že od prejšnjega dne ni bilo, zato sta bila več prosta kot drugi.

Izvršni svet OS Radovljica je na 106. seji 22. januarja obravnaval predlog dogovora o skupnih izhodiščih za določanje stanarin, cen komunalnih storitev ter mestnega in primestnega prometa v letu 1985 in osnutek predloga sprememb in dopolnil odloka o komunalnih taksah v občini. Sprejel je odredbo o preventivnih cepljenjih in diagnostičnih ter drugih preiskavah v letu 1985 in potrdil spremembe vojne organizacije, sistematizacije in kadrovske popolitve v vojni. Sprejel je sklep o ustanovitvi enote za zvezo in kriptozoščitno in ustanovitvi ter delovanju centra za opazovanje in obveščanje. Imenoval je šestčlansko komisijo za varstvo pred nalezljivimi boleznimi in svoje predstavnike v razne delovne skupine in telesa.

Predsedstvo občinskega odbora ZZB NOV Radovljica je na januarski seji obravnavalo vlogo odbora skupnosti borcev Prešernove brigade, v kateri opozarja na nerazumljivo odlašanje postopkov za realizacijo načrta obnove in ureditve spominskega parka na grobišču padlim borcem III. bataljona te brigade na Goreljku. Predsedstvo je izrazilo nezadovoljstvo zaradi neažurnosti pristojnih upravnih organov pri urejanju lastninskih in drugih dokumentov, kar ovira začetno akcijo na Goreljku. O svojem stališču do tega problema bo posredovalo vlogo na izvršni svet občinske skupščine Radovljica. Predsedstvo tudi upa, da bodo pristojni delavci upravnih služb letos to nalogo izvršili.

Na 18. srečanju duhovnikov in predstavnikov verskih skupnosti v Radovljici, ki ga ob novem letu sklicujeta koordinacijski odbor OK SZDL za urejanje odnosov med samoupravnimi skupnostjo in verskimi skupnostmi in komisija občinske skupščine za verska vprašanja, so bili navzoči predstavniki štirih verskih skupnosti, vseh občinskih DPO, nekateri člani izvršnega sveta, RK SZDL Slovenije in predsednik občinske skupščine Radovljica. Spregovorili so o tekočih vprašanjih medsebojnih odnosov. Največ govora je bilo o problemu spomeniškovarstvenih posegov na kulturnih objektih, o zbiralnih akcijah, pogrebnih svečanostih in povezovanju predstavnikov verskih skupnosti na ravni krajevnih skupnosti. Ocenili so, da so odnosi v občini tradicionalno dobri.

Na sedežu občinskih družbenopolitičnih organizacij v Radovljici je bil 23. januarja delovni razgovor med predstavniki občinskih DPO in člani predsedstva RK SZDL Slovenije. Med gosti so bili sekretar RK SZDL Geza Bačič, član izvršnega odbora RK SZDL Slavko Osredkar, predsednik MS SZDL Vili Tomat in sekretar MS ZK Štefan Nemec. Beseda je tekla o usklajevanju stališč frontno organiziranih DPO v okviru SZDL ter o pripravi na volitve delegatov v letu 1986.

Ker je zaradi nesklepčnosti 11. seja skupščine samoupravne interesne komunalne skupnosti Radovljica v decembru odpadla, je bila ponovno sklicana 22. januarja. Delegati so obravnavali poročilo, program dela in aktivnosti, uresničevanje plana investicij v letu 1984. Potrdili so realizacijo plana komunalne skupnosti in delovne skupnosti za leto 1984, razen tega pa tudi smernice za pripravo dolgoročnega plana ter program skupne porabe za letos.

Sekretariat in predsedstvo OK ZSMS Radovljica sta na 4. seji 18. januarja obravnavala predlog priprav na zasedanje občinske konference ZSMS, ki bo 8. februarja. Vse člane predsedstva so konkretno zadolžili za pripravo gradiv. Razpravljali so o predlogu resolucije o družbenem planu občine za leto 1985 ter presojali delo članov predsedstva in sekretariata OK ZSMS v minulem obdobju, zlasti njihov delež pri nudenju pomoči OO ZSMS, za katere so bili določeni.

Pohoda po poteh partizanske Jelovice se je v nedeljo, 13. januarja, udeležila tudi petčlanska skupina mladincev iz pobratene občine Svilažne. Podali so se na pot iz Škofje Loke do Dražgoš. Po proslavi so se s člani predsedstva OK ZSMS Radovljica pogovorili o nadaljnjih programih sodelovanja. Med drugim so sklenili, da v februarju obišče Svilažne skupina OO ZSMS BEGUNJE.

Na 12. seji komisije za kulturo pri občinskem svetu zveze sindikatov Radovljica 24. januarja so presojali uresničitev programa kulturne akcije v letu 1984 ter sprejeli predlog programa te akcije v letu 1985. Ocene za lani so zelo spodbudne, zato letos verjetno ne bo dosti vsebinskih in številčnih sprememb. Dogovorili so se o obravnavi gradiva za razpravo o kulturi, ki jo organizira CK ZKS.

V resoluciji o družbenem planu občine Radovljica za leto 1985 na področju kmetijstva načrtujejo proizvodnjo in odkup osem milijonov litrov mleka, proizvodnjo in odkup 150 tisoč kg mlade pitane in druge pitane govede, razen tega pa še odkup 60 ton pšenice, 200 ton semenskega in prav toliko krompirja za trg ter odkup 60 ton ribeza.

Komisija za računalništvo pri Izobraževalni skupnosti Radovljica je 24. januarja organizirala prvo strokovno posvetovanje o uvajanju računalništva v osnovne šole. Te so že nabavile računalnike za pouk. Posveta so se udeležili predstavniki izobraževalne in raziskovalne skupnosti, ravnatelji in mentorji računalniških krožkov iz vseh osnovnih šol, predstavniki Zavoda za šolstvo in DO Intertrade, občinskega izvršnega sveta in Delavske univerze Radovljica.

Po podatkih kopališkega odbora pri svetu krajevnih skupnosti Radovljica, ki je pristojen za vodenje in poslovanje letnega kopališča in kampinga v Radovljici, je bilo lani od junija do septembra, kolikor traja poletna sezona, v kampu 2.356 tujih gostov, ki so ustvarili 7.546 nočitev in le 53 domačih gostov z 853 nočitvami. Skupaj je lani 2.409 gostov ustvarilo v kampu 8.399 nočitev, kar je za okoli 28 % več nočitev, kot jih je bilo leto prej.

V radovljiškem letnem kopališču so lani prodali nekaj nad 9.200 vstopnic za otroke in 7500 za odrasle kopalce. Pri tem niso upoštevali kopalci s popustom ali režijskimi oz. društvenimi kartami. Kar 250 kopalcev je imelo sindikalne karte s 40 % popustom. Brezplačno se je kopalo nekaj nad 8.400 kampistov in 45 otrok članov domačega plavalnega kluba. Čeprav so načrtovali, lani zavoljo pomanjkanja denarja niso uspeli zagotoviti naprav za sončno ogrevanje vode v bazenu.

V okviru prireditve ob 40-letnici Elana Begunje so organizirali delovno skupino za sklic prve javne tribune za člane kolektiva. Izhodišče razprave je bila tema o računalništvu in računalniško podprtem informacijskem sistemu v DO Elan. Namesto prvotno sklicane tribune 21. je bila 29. januarja. Za to vrsto razprav vlada med elanovci veliko zanimanje.

Lani so v tovarni Elan Begunje načrtovano število smučí dosegli 96,30 %, po vrednosti pa 101 %. Načrtovali so namreč proizvodnjo 216.440 parov alpskih smučí, izdelali pa so jih 210.589 parov. Tekoških smučí so načrtovali 76.620 parov, izdelali pa so jih 71.544 parov. Poleg navedenega števila smučí je bilo izdelanih še 9.682 parov KID smučí, v LK Kočevje so izdelali okoli 30.000 parov tekoških smučí kot polizdelek, v lastni tovarni pa je bilo kot polizdelek izdelano še okoli 62.000 parov alpskih smučí.

Na osnovi decembrskega referenduma v DO LIP Bled - TO Tomaž Godec Bohinjska Bistrica in DO Filbo Bohinj so s 1. januarjem v Bohinjski Bistrici ustanovili novo TOZD LIP Bled, ki se imenuje Temeljna organizacija Filbo, proizvodnja strojev in naprav, n. sol. o. Bohinjska Bistrica. Razen dosedanje DO Filbo so se v novi TO združili tudi delavci kovinskega obrata TO Tomaž Godec. To je bila največja organizacijska sprememba, odkar so pred leti priključili obrate Jelka in Kmetijsko zadrugo Mojstrana k LIP Bled.

Blejski turistični delavci so se temeljito pripravili tudi na zimsko sezono 1984/85. Izdali so ličen prospekt v slovenskem in tujih jezikih s podrobnimi podatki in napotili za športno, kulturno in zabavno rekreativno ponudbo, prometnimi in drugimi potrebnimi informacijami in programi za Bled in okolico. Žal je sneženju, ki je dober teden razveseljevalo dopustnike in otroke na počitnicah, sledilo neprijetno deževje, ki ga je sneg pregnal šele 24. januarja. Namesto na smučanje so šolske in druge skupine množično obiskovale muzeje in galerije in seveda tudi zaprte prostore za rekreacijo in zabavo.

V okviru programa izobraževalne in propagandne dejavnosti je Planinsko društvo Radovljica letos pričelo s poljudnimi potopisnimi predavanji že v začetku januarja. V dvorani graščine je 17. januarja posredoval svoje vtise in doživlja s popotovanj po Maroku in na Visoki Atlas ing. Miha Žumer iz Gorij. Predavanje je popestril z 250 diapozitivi. Prvega letošnjega predavanja se je udeležilo nad 60 poslušalcev.

Na jubilejnem 30. sejmu MODA 85 od 14. do 17. januarja na Gospodarskem razstavišču v Ljubljani sta med osmimi nagrajenimi tekstilnimi delovnimi organizacijami prejeli diplomu »Ljubljanski zmaj« tovarna Sukno Zapuže za rustikalno tkanino iz 100 % domače mikane volne in Almira Radovljica za celotno razstavljenko kolekcijo svojih pletenin.

V krajevni skupnosti Gorje, ki ima okoli 2.800 prebivalcev, imajo kar dve krajevni knjižnici, V Zgornjih Gorjah, kjer je knjižnični prostor še kar zadovoljiv, je na voljo okrog 1.950 knjig. Knjižnico, ki je tedensko odprta dve uri, obišče razen 97 rednih članov tudi precej drugih ljubiteljev knjig. Lani so imeli nad tisoč obiskov, izposodili pa so 3.046 knjig. V Spodnjih Gorjah so uredili knjižnični prostor v pritličju tamkajšnega kulturnega doma. Osnovna zaloga iz potujoče knjižnice je tisoč knjig. Rednih članov so imeli 57, obiskov pa 818. Lani so v tej knjižnici izposodili bralcem 2.100 knjig.

S 1. februarjem bo v novozgrajenem poslovnem objektu v Cankarjevem naselju v Radovljici Ljubljanska banka TBG - Poslovna enota Radovljica odprla svojo novo ekspozituro. Glede na izredno gosto naseljenost tega dela Radovljice bo to dobrodošla pridobitev za vse občane, ki so se morali doslej pogosto drenjati v že kar pretesnih prostorih bančne hiše v Radovljici.

DELOVNI DNEVI LEŠKIH OSMOŠOLCEV

Učenje mi včasih zraste čez glavo in kdaj si močno želim, da bi že šla v službo.

Delovni dnevi so zato zanimiva in koristna popestritev šolskega vsakdana. (Mateja)

V sedmem in osmem razredu sem obiskala kar precej tovarn. Najprej Verigo, nato Elan in letos še Vezeni- no na Bledu. (Irena)

Tudi letos so na šoli organizirali v sodelovanju z delovnimi organizacijami delovni dan. Razporedili so nas glede na naše poklicne želje. (Roman)

Napočil je dan, ko smo morali na delo. Vseh sedem nas je sedelo v sprejemni pisarni. Priznati moram, da me je bilo pošteno strah, čeprav tega nisem pokazal. Strahu še sam nisem prav razumel. Morda sem se bal zato, ker sem tukaj prvič delal, morda pa zaradi tega, ker sem slišal, da je delo v Elanu naporno. (Iztok)

Tako kot lani sem tudi letos delal v tovarni Elan, le da sem bil tokrat na drugem delovnem mestu. Tu so delali višinska krmlila s stabilizatorji in krilca na krilih. Najprej sem s smolo premazoval negativne, polagal vanje vlakna, jih prelepil z gumo in jih priključil na vakuumsko napravo, ki izsesa zrak, da se tako ustvari vakuum. Ta poskrbi, da se tkanina natanko prilaga kalupu. (Roman)

Z Matjažem in Primožem smo bili v lesnem oddelku za športna orodja. Najprej smo pomagali pri pakiranju in opremljanju sank, nato pa smo do konca delali za strojem, skozi katerega smo spuščali lesene polobroče. Delo ni bilo težko. Večkrat smo se osvežili s pijačami iz avtomata. (Primož)

Delal sem na oddelku za telovadna orodja. Iz stroja sem pobiral deske za sani. To delo je bilo dokaj lahko. Lepe deske sem zlagal na paleto, tiste, ki so bile slabše, pa sem izločal na voziček. (Blaž)

Ves dan sem zlagal smučí. Nepričakovani počitek se mi je prilegel. (Fredri)

Odločil sem se, da vam bom opisal delo v modelarni. Delavci dobijo načrt čolna in vse kasnejše delo je odvisno od njih. Najprej morajo narediti model, ki je v naravni velikosti. Izoblikovati ga morajo tako lepo kakor negativ in pozitiv pri filmu. Biti mora gladek kot steklo. Za tako delo je potrebna velika natančnost in smisel za oblikovanje. Sam nisem veliko delal, več sem opazoval. (Dean)

Več fantov iz našega razreda je odšlo v Verigo, v TOZD Vijakarna. Delavci pri stroju sem pomagal razvrščati matice. (Primož)

V skladišču sem razvrščal bate, matice, vijake in jih spravljval v najrazličnejše škatle. (Milan)

Odšel sem štet vijake, Tomaž pa je pakiral dele za bate. Delo mi v začetku ni šlo kaj prida od rok, pozneje pa sem se privadil in je steklo. Po sto vijakov sem razvrščal v vrečko. Ko je Tomaž opravil svoje delo, sva morala oba prebirati vijake, kar je bilo zelo dolgočasno in zamudno. Kmalu sva se znašla. Prešlela sva sto vijakov, ostale pa sva stehala. Če je recimo sto vijakov tehtalo en kilogram, sva drugi vrečki toliko časa dodajala vsebino, da je tehtala en kilogram. V njej je bilo seveda 100 vijakov. (Boštjan)

Tovariš nas je peljal v skladišče. Tam sem kmalu dobil delo. S kleščami sem pulil sponke. Zlatko je trgal lepilni trak, drugi pa so menjavali listke v škatlah z verigami. Kuharice so nam pripravile čaj, ki se nam je zelo prilegel in nam omočil suha grla. Tudi malica se je prilegla. (Matjaž)

Odločila sem se, da bom šla v tovarno Sukno v Zapuže. Še pred tovarno me je mučil spanec. Kmalu je bilo bolje. Strokovna delavka nam je povedala o zgodovini tovarne in nas uvela na delovna mesta. Z Veroniko sva pregledovali in izločali blago, ki je bilo preprejeno z neenakomernimi nitmi. (Vilma)

Dodelili so me v skladišče blaga, kjer dela tudi moj stric. Tam sem zlagala blago in odeje. Delo je bilo

zelo zanimivo. Stric me je odpeljal v šiviljski oddelek, kjer iz blaga z napakami spretno šivilje krojijo razna oblačila. Ogledala sem si tudi vzorčni oddelek. Tu delavke razvrstijo v posebne mape nove vzorce blaga, ki jih namenijo trgovcem. Ti po vzorcih naročajo želeno blago. (Nataša)

Delovni dan sem preživel v Vezeni- nah na Bledu. Razdelili so nas v dve skupini. Do malice sva s Polono delali škatle. Delo je bilo zanimivo. Preden smo se po malici zamenjali z Ireno in Marjeto, so nama dali robčke v spomin. Po malici sva odšli v predilnico, kjer se je vse spremenilo. Dolgi stroji za predenje so močno ropotali. V prostoru je bil neprijeten vonj. (Maja)

Z Marjeto sva stopili v obrat in ob- jel naju je hrup strojev. Razvrščeni so bili v vrsti po vsem prostoru. Delavke so na blago vezle raznobarne vzorce. Ob steni so bili razvrščeni zaboji s sukancem, malo naprej pa so na dolgi mizi ležale bale izvezenege blaga. In prav tu so nama odredili delo. Iz blaga sva vlekli odvečne nitke, nato pa sva ga zlagali. Morda bi kdo rekel, kako lahko delo je to. A ni tako! Blaga je bilo na kupe, stroji pa so izdelovali še novega. Kmalu so me začele boleti roke in nato še noge, kajti delala sem stoje. Komaj sem čakala malico, ko sva dobili delo v šivalnici. (Irena)

Z Lili sva delali v Almiri. Zanimivo je bilo sedeti med delavkami. Sprva nama je bilo nerodno in sva zardevali. (Lili, Veronika)

Raznovrstne gumbes smo štele osem ur, zato mi lahko verjamete, da sem že takrat sklenila, da se bom raje učila. Še sanjalo se mi je v številkah. (Suži)

Tudi v Otočah je bilo zanimivo. V Iskri izdelujejo aparate, ki jih potrebujejo električarji. V ležaje sem zavijal vijake. Delal sem tudi v oddelku plastike. (Primož)

Štiri sošolke smo natančno ob sedmih jutraj stale pred GRAND HO- TELOM TOPLICE. Zunanost hotela še ne pove dosti, šele ko vstopiš, ti razkrije svojo pravo podobo. (Petra)

Hotel je urejen v baročnem stilu in vzbuja vtis domačnosti. Ogledali smo si najdražji apartma v hotelu, ki ga izbirajo le petičneži. Najlepši se mi je z žel bazen, ki je en sam mozaik. Poleg je tudi prostor za kitajsko medicino. Vsa privlačnost hotela je v

tem, da prav vsi delavci skrbijo za dobro počutje gostov. Teža seveda visi na natakarih. (Mateja)

Če ne opravljajo dela natančno in vestno, jim odrgajo od mesečnega osebnega dohodka. (Maja)

Dobili smo okusen zajtrk in po opravljenem delu še kosilo. Brisali smo jedilni pribor. (Andreja)

Učenci si želimo delovnih dni, saj so le-ti zelo poučni in koristni, hkrati

pa so sprememba, ko učenje in šolo nadomesti delo v tovarni. (Milan, Nataša)

Spoznal sem, da delo v tovarni ni lahko. (Borut)

Bil sem vesel, da smo delali in tako sami zaslužili del denarja za zaključno ekskurzijo. (Tomaž)

Učenci 8. a in 8. b
OŠ F. S. Finžgar Lesce

BO TO DOBRA REŠITEV ZA BLEJSKE VODOVODARJE?!

Pred kratkim so brali v Gorenjskem glasu, da se predvideva sprememba pri enoti vodovodarjev na Bledu, ki sicer spadajo h komunalnim službam v Radovljici. To enoto z Bleda naj bi v celoti premestili v Radovljico, v naslednji fazi reorganizacije pa bi v Radovljico potegnili še vodovodno enoto iz Bohinja. Ta predlog je pred kratkim potrdila tudi Skupščina občine Radovljica.

S premestitvijo blejske vodovodne enote v Radovljico bi odpadla ena skladiščna in ena materialna kartoteka, morda bodo nižji stroški nabave, manj bo faktur za nabavljeni material, zmanjšale se bodo zaloge in hitreje se bodo obračale, sedanji prostori (skladiščni) na Bledu bi bili delno na razpolago za druge dejavnosti, vodovodno delavnico na Bledu bi bilo možno uporabiti za druge potrebe (garaže) in z združitvijo delavcev, orodja in strojev, bi nastala enotna vodovodna inštalacijska skupina, ki bi občasno lahko prevzemala tudi večja investicijska dela.

Pri vsem tem pa se bodo pokazale tudi slabe strani tega posega. Vedeti moramo, da kako veliko in obširno vodovodno omrežje sedaj skrbijo blejski vodovodarji: celotno gorjansko, zasipško, blejsko in ribniško področje, vse tja do Bohinjske Bele in Soteske. Zato se bodo povečali prevozní stroški delavcev in materiala, slabše bodo povezave z vzdrževalci na terenu zaradi povečane oddaljenosti, kontrola na črpalnicah bo otežena zaradi pomanjkljivih signalnih naprav glede na oddaljenost in odprava napak na širšem območju bo časovno daljša in dražja. Že sedaj je jasno, da bo reorganizacija terjala dražje usluge.

V zadnjem obdobju se je gradilo veliko novih stanovanj na območju Gorij, Zasipa, Bleda in Ribenga in

poraba dobre, zdrave pitne vode silovito narašča. V nekaterih predelih Gorij (višja naselja) že sedaj v poletnih in sušnih zimskih mesecih zelo primanjkuje vode.

Vodovodna enota z Bleda je imela v zadnjih letih dovolj dela, da tega perečega problema na območju Gorij, Zasipa, Bleda in Ribnega ni več. Na Zg. Lazih so zgradili samostojno zajetje in bazen za vodo, tako da ima tudi ta gorska vas dovolj vode. Z vključitvijo programa »TROČINA« v vodovodno omrežje so tudi navedena območja preskrbljena z dovolj pitne vode. Talno zajetje vode na Tročini (v Sp. Radovni), bo dajalo dovolj vode vsaj za naslednjih dvajset let. Ta vod je že priključen na območje Bleda in Ribnega, gradi pa se še vod od tega zajetja proti Lescam. Po predvidevanjih bo tudi v Lesce pritekla v mesecu maju letos tako težko pričakovana voda iz Tročine, kasneje pa menda tudi v Radovljico. Sicer je projekt »Tročina« precej draga stvar, toda če upoštevamo dolgoročne potrebe po zdravi pitni vodi, širjenje industrije in zidavo novih stanovanj, posebno v Lescah, potem ta naložba ni tako draga, kot je nujna.

Jože Ambrožič

PREPREČUJMO ŠIRJENJE NALEZLJIVE ZLATENICE

V jeseniški občini, predvsem v mestu, se je v zadnjih mesecih povečalo število obolelih prebivalcev za nalezljivo zlatenico. Med obolelimi je bilo največ šolarjev in manj otrok iz vzgojnovarstvenih ustanov. V tem času sta zdravstvena služba na Jesenicah in higiensko epidemiološka služba pri Zavodu za socialno medicino in higieno Gorenjske Kranj opravili vse potrebne ukrepe, da se bolezen čimprej zatre.

Da bi se znali varovati pred nalezljivo zlatenico, je potrebno, da se seznanite z načinom širjenja okužbe in osnovnimi varovalnimi ukrepi. Nalezljiva zlatenica je nalezljivo vnetje jeter. Povzročitelj je virus, ki se naseli v bolnikovih jetrih in jih okužuje. Vir okužbe je bolnik, ki izloča virus v velikih količinah z blatom že dva tedna pred pojavom zlatenice, to je v času, ko še nima bolezenskih znakov. Po nastopu zlatenice se količina virusov v blatu postopoma zmanjšuje in po treh tednih bolnik navadno preneha izločati virus, kar pomeni, da ni več kužen. Pri nalezljivi zlatenici in kroničnih izločevalcev oziroma nosilcev virusa. Okužba z nalezljivo zlatenico se širi tako, da se vnese virus, ki ga bolnik izloča z blatom, v usta zdravega človeka. Načini prenosa virusa so različni. Najpogostejši način širjenja okužbe je prek z virusom okuženih rok ali predmetov, lahko pa se okužba širi tudi prek hrane ali vode, če pride virus v ta živila.

Virus nalezljive zlatenice je precej odporen, saj lahko preživi tudi več dni izven človeškega telesa. Uničijo ga klorovi preparati kot npr. Hazocid ali Izosan, na druga razkužila pa je odporen. Za preprečevanje širjenja okužbe prek pribora, dudk, steklenič ali hrane je pomembna njegova lastnost, da ga enominutno kuhanje uniči.

Ko pride virus v telo, mine 15 do 40 dni do pojavnosti prvih znakov bolezni. Po tem času se pri okuženem pojavijo prvi znaki bolezni: povišana telesna temperatura, bruhanje, bolečine v trebuhu, slabost, pomanjkanje apetita. Ti znaki se ne pojavijo vedno vsi hkrati, bolnik ima lahko le nekatere od navedenih težav. Po nekaj dneh se pri bolniku pojavi zlatenica, ko porumenelost očesne beločnice, in koža. Če smo pozorni, lahko opazimo, da postane nekaj dni pred pojavom zlatenice bolnikovo blato svetlejša in urin temnejši.

Pri polovici vseh obolelih se po začetnih težavah ne pojavi zlatenica. Tak bolnik je prav tako kužen kot bolnik z zlatenico in enako nevaren za širjenje okužbe v svojem okolju. Bolezen traja približno šest tednov od pojavnosti bolezenskih znakov. Bolezen navadno ne pušča posledic, je pa lahko zelo nevarna za nosečnice in nekatere bolnike s kroničnimi boleznimi. Če so v tesnem stiku z bolnikom jih zaščitimo z gama globulini (protitelesa).

Ker je glavni vir okužbe bolnikovo blato, se pred nalezljivo zlatenico varujemo tako, da preprečimo raznos virusov prek okuženih rok, hrane, vode ali predmetov v usta zdravega človeka. Pri preprečevanju širjenja okužb ima zato pomembno vlogo osebna higiena, predvsem higiena rok, higienski način pripravljanja hrane in pravilno odstranjevanje bolnikovega blata ali drugih izločkov.

Eden od osnovnih zaščitnih ukrepov je temeljito umivanje rok z milom pod toplo tekočo vodo pred pričetkom pripravljanja hrane, pred jedjo, po uporabi stranišča in po delu, pri katerem smo prišli v dotik s človeškim blatom. Pri mlajših otrocih moramo umivanje rok nadzorovati. Da se izognemo širjenju okužbe prek brisač, mora imeti vsak član družine svojo brisačo, tudi za brisanje rok. Isto velja za šole, vrtce ali druge kolektive.

Če je v družini bolnik z nalezljivo zlatenico, se mora njegovo osebno in posteljno perilo po uporabi čimprej oprati in prelikati. Pripravo hrane in drugo delo v kuhinji sme opravljati le zdrava oseba. Dudke, stekleniče in drugo posodo, ki jo uporabljamo za dojenčke, pomivamo posebej in če posoda to prenese, prekuhamo.

MED 10. IN 11. URO 21. JANUARJA PRED 40 LETI...

Pred 40 leti so v globokem snegu v Medjem dolu omahnili v smrt trije kurirji kurirske postaje G 22 tretje gorenjske relejne linije. S kurirji je padel tudi komandant linije in nekaj ur pred njimi tudi obveščevalec Kokrškega odreda. Še pet borcev je s krvjo napojilo in označilo kurirsko pot, ki je bila žila naše NOB in jo je povezovala v celoto.

Ne mislim opisovati tragedije, ki je že dokaj dobro opisana. Morebitne dopolnitve pa bi prav gotovo najbolj natančno dal še živeči udeleženec te tragedije, komisar tretje gorenjske relejne linije tovariš Izток.

K pisanju me je prisililo razmišljanje prav na dan po 40 letih od tega dogodka. Sedaj, ko to razmišljam in pišem, se tako živo spominjam tistega dopoldneva na naši kurirski postaji G 10, ki smo jo imeli v grapi pod Križevci. Kuhinjo (z dvema pogradoma) smo imeli zelo dobro. Napravili smo jo celo iz desk, ki nam jih je navozil Jože Klinar-Budnar. Vzel jih je pri transformatorju, kjer so bile zložene za okupatorja. V tej kuhinji smo imeli takrat tudi dva ranjenca. In sicer komandirja naše kurirske postaje G 10 tov. Radovana in kurirja Jaka Razingerja. Zdravi kurirji pa smo zaradi varnosti prebivali v skromnih šotorih, v katerih je bilo zaradi globoke snega še kar toplo. Šotori so bili več deset metrov narazen, tako da nas sovražnik ne bi mogel presenetiti skupaj ali nas celo uničiti, če bi bili izdani.

Tri dni pred tragedijo v Medjem dolu sta prišla komandant in komisar tretje gorenjske relejne linije, da bi nas spodbudila, vtila poguma in dokazala, kako pomembna je brezhibna kurirska zveza in da ne sme prenehati niti za en dan. Komandant Štefan je ostal pri nas do usodnega dne, komisar Izток pa je naslednji dan odšel na kurirsko postajo G 22.

Ker se virus nalezljive zlatenice izloča z bolnikovim blatom, je za preprečevanje nastanka novih okužb še posebej pomembna higiena stranišč. Ta morajo biti zavarovana pred muhami in glodavci, da ne pride do raznosa povzročitelja bolezni.

Stranišče pomivamo z vročo vodo in detergentom, razkužujemo ga le, če ga uporabljamo bolnik. Pomivamo predvsem sedno desko, potezno vrvičico z ročajem in kljuko. Seveda si moramo po čiščenju temeljito umiti roke. Stranišča ne smemo čistiti v obleki ali predpasniku, ki ga uporabljamo pri delu v kuhinji.

Poleg izpolnjevanja navedenih ukrepov, ki veljajo za posameznika, je za uspešno preprečevanje obolenj potrebno vsem prebivalcem zagotoviti življenje v higiensko urejenem okolju. To pa pomeni, da ima vsak na razpolago zadostno količino zdrave pitne vode, da živi v okolju z urejeno kanalizacijo in smetišči in da zaradi neznanja sam ne okužuje svojega okolja.

Dr. Alma Vadnjal
Zavod za socialno medicino in higieno Gorenjske Kranj

Usodnega dne, 21. januarja 1945, je zjutraj komandant vprašal, katera dva kurirja imata ta dan zvezo z G 22, ob kateri uri in kje? Z Verijem sva povedala, da greva midva in da se s kurirji iz G 22 dobimo na javki na Križevcih ob 10. uri. »Odločil sem se, da grem naprej proti kurirskim postajam G 22, G 17 in G 14«, je izjavil komandant in se začel pripravljati za pot.

Ob 10. uri smo bili že na javki. Kurirjev iz G 22 še ni bilo, čeprav so nas ob tej uri že vsak dan čakali. To sem povedal komandantu, ki pa me je zavrnil in mi predlagal, da malo potrpi, saj v tako globokem snegu pač ne morejo priti pravočasno. Čakali smo in molčali. Gledali smo v smeri, od koder naj bi prišli. Ob 10. uri in 15 minut pa je to tišino prekinilo streljanje v Medjem dolu. Spet sem se oglašil in spet me je komandant zavrnil. Opozoril sem ga namreč na streljanje v Medjem dolu. Komandant pa je trdil, da ima nemška posadka v Javorniškem rovtu vaje. Verjetno ni mislil tako, ampak s tem naj bi preprečil mene in tudi sebe, da ni nič nevarnega ali celo takega, kar bi onemogočilo kurirsko zvezo. Minute po tem so bile dolge in mučne. Komandant je nemo zrl v sneg, ki ga je s stopalom ravnal pred seboj.

Natančno ob 10. uri 30 minut se je dokončno odločil. »Tovariš Veri, daj pošto Jaku in vrni se v taborišče, ti Jaka pa me boš vodil do kurirske postaje G 22.« Prav zaradi tega ukaza sem si tako zapomnil te trenutke pred 40 leti. Slutil sem namreč nevarnost. Kurirjev ni bilo, pokanje v Medjem dolu in še izkušenejši Veri se bo vrnil, jaz pa sam v negotovost. Še tretjič sem se oglašil in tudi to me ni rešilo. Rekel sem namreč komandantu, da ne vem, kje je kurirska postaja G 22. »Ti bom že jaz povedal«, je dejal. Z nahrbtnikom na hrbtu, v levi roki s kurirsko torbo in v desni s puško sem krenil.

Kakšno olajšanje sem čutil čez približno pol ure nekeje za Čopovimi lepeni, ne morem povedati, ko me je komandant poklical in povedal, da sva prispela. Poklical je in iz gozda nad potjo je prišel komandir G 22 Janko Vilman-Cvetko in raportiral, da sta oba kurirja zjutraj na poti proti G 17 padla v sovražnikovo zasledilo in da se eden od kurirjev ni vrnil. Ob 10.15 pa je v Medjem dolu zopet pokalo in da ne ve, kaj je bilo. Takrat je prišel tudi komisar Izток. Komandant ga je vprašal za mnenje. Izток je skomignil z rameni, da ne ve, kaj v tem trenutku storiti.

Čez nekaj časa se je komandant odločil: »Če so bili sovražniki zjutraj in malo prej, potem bodo prav gotovo sedaj odšli. Izток, pripravi se, ti, Cvetko, pa pripravi tri kurirje. Zveza mora teči!«

Potem se je obrnil k meni in mi rekel: »Oddal si pošto. Sedaj se lahko vrneš.«

Kako sem jo ucvrl proti svojemu taborišču, si lahko le mislite. Slutil sem nevarnost, nikoli pa take tragedije, kot se je zgodila nekaj ur po moji vrnitvi.

Tovariši Štefan, Ivan, Tine, Jože in Franci so v naših spominih še danes po 40 letih prav tako živi, kot da se je tragedija zgodila včeraj, kot da smo bili skupaj na javki še včeraj in se skupaj veselili svobode, ki je bila že tako blizu.

Jaka Klinar

V JUNIJU PRVE VRTINE ZA KARAVANŠKI PREDOR

V sredo, 23. januarja, se je na Jesenicah sestala jugoslovansko-avstrijska komisija za izgradnjo cestnega predora skozi Karavanke, ki sta jo vodila Andrej Grahor in Erich Binder.

Po ogledu gradbišča in pozdravnem govoru predsednika Skupščine občine so si člani skupne komisije ogledali projekt predora na naši strani. Predor je dolg 7,8 kilometra, od tega ga je 3,4 kilometra na naši strani. V predoru bo dvopasovna hitra cesta, komori za zrak pa bosta omogočali prečno zračenje predora. Na obeh straneh predora bosta centrali za krmiljenje in nadzor, tako da bodo nadzorovali in kontrolirali predor izmenoma avstrijski in jugoslovanski delavci. V pogodbi je tudi dogovorjeno, da si obe državi solidarno pomagata ob izpadu ali redukciji elektrike.

Ob predoru bodo zgradili tudi vse objekte, ki bodo potrebni za gradnjo, vzdrževanje predora ter opravljanje carinskih obveznosti in urejanje tranzitnega prometa. Tako bo na mejnem platoju poleg carinske kontrole tudi prostor za pobiranje cestnine in vzdrževalna baza, špedicija, parkirišča za tovorna in osebna vozila in poslovalnica Kompas.

Ob vhodu v predor je še zgrajena pilotna stena, tako da bodo z vrtnjem začeli že junija. Naše delavce čaka še veliko težav, saj je na naši strani predora geološka sestava zemeljskih plasti zelo zahtevna. Del predora tik pred državno mejo bo potekal skozi plasti karbonskih skril-

ljavcev, zato bodo ob vrtnanju imeli težave zaradi plina, vode, blata in globinskih pritiskov.

Ob gradnji predora bo treba najprej speljati obvoznico mimo Jesenic do Žirovnice, kjer naj bi zgradili nov most čez Savo. Do sedaj so na Hrušici, kjer je predor, že regulirali štiri kilometre Save in postavili ceste, zgraditi pa morajo še predor pod železniško progo Jesenice-Področca. Republiška skupnost za ceste je zgradila sedem kilometrov ceste do prezračevalnega jaška. Postavili so transformatorsko postajo in odkupili ali rezervirali potrebna zemljišča za mejni plato in ostala delovišča ter stanovanja delavcev.

Skupna jugoslovansko-avstrijska komisija je ugotovila, da priprave na obeh straneh potekajo po načrtih in da ni nobenih ovir za prve vrtine. Na naši strani bodo predor gradili v dveh fazah, za kar bodo potrebovali 140 milijonov dolarjev. Za prvo fazo izgradnje je denar že zagotovljen zato predvidevajo, da se bodo skozi predor prvi turisti prepeljali poleti leta 1990.

Avstrijci bodo dela opravili v eni fazi, graditi pa naj bi začeli leto kasneje kot mi. Predvidevajo, da bodo za svoj del predora porabili tri milijarde šilingov.

Lilijana Kos

O DELU ODREDA TABORNIKOV »PLAVŽ«

Kakor se čudno bere, sem vendar dobil ob branju poročila tabornikov odreda PLAVŽARJEV za leto 84 občutek, da so preskromni in preveč samokritični. Delujejo, zavedajo pa se, da bi lahko naredili tudi več. Vendar sami tega niso krivi, saj ne naletijo na nobeno širšo družbeno podporo in zanimanje. Le nekaj zanesenjakov se iz leta v leto ukvarja z njimi, potrebovali pa bi mentorstvo, določeno vzpodbudo od starejših, ki bi jih na področju njihovega delovanja uvažal in jim pomagal.

Sicer pa program njihovega delovanja ni bil skromen:

V letu 84 se je izvršni odbor odreda sestel petkrat, vodniškega tečaja se je udeležilo 15 članov, formirali so dve četi: Planina pod Golico in Tone Čufar, pa tudi družino Murnov. Organizirali so izlet na Golico, pa skozi Vintgar in čez Poljane nazaj. Ob dnevu republike so prižgali taborni ogenj, mladi člani so ob njem položili zaobljubo. Imeli so šahovski turnir. Vodnice so ob novem letu po vrtcih izvedle lutkovno igrice, decembra so obiskali graničarje, januarja se je 34 tabornikov udeležilo prireditve v Dražgošah, pozimi pa so imeli program izdelovanja ptičjih krmilnic, ki pa se ni preveč obnesel. (Pomislite samo na cene sončničnega semena ob današnjem standardu!) V pustnih dneh so imeli tekmovanje za najboljšo masko, ki je zelo uspelo, otroci se vedno radi šemijo. V februarju so se trije udeležili pohoda na Stol in tudi na občinskem tekmovanju v smučanju na Poljanah so tekmovali dokaj uspešno. Postavili so prvomajski kres na Žerjavcu s krajšim kulturnim programom, šli so ob žici okupirane Ljubljane, eno predajo štafete mladosti so prevzeli oni, organizirali so propagandni tabor na Pristavi ob dnevu mladosti in se se-

veda udeležili tudi pohoda. Junija so tekmovali v mnogoboju v Škofji Loki, kjer pa razen Murnov niso dosegli vidnih rezultatov.

Iz poročila je razvidno, da so bili zelo dejavni, čeprav se obtožujejo, da so premalo resni. Vendar so prepuščeni sami sebi in se v teh, za večino nerodnih letih ne da narediti več. Zato velika zahvala tistim tovarišicam iz vrtca in učiteljem, ki so kljub službeni obremenjenosti pripravljali pomagati. Jeseniška občina je dovolj močna, da bi morala bolj skrbeti za delo tabornikov, saj imamo sociologe in politologe, ki dobro razumejo potrebo po taborniški organizaciji in bi morali pomagati. Taborniki letos načrtujejo opravljanje različnih veščin in bivanja v naravi, kar bo vezano na razne stroške in tudi na določene težave (narava ni več tako svobodna kot pred dvajsetimi leti).

Prav bi bilo, če bi si naši občinski možje ogledali pogoje dela tabornikov po Sloveniji in domačim fantom in dekletom pomagali, kadar so v mladostni zadregi. Saj poznamo tisto storijo o nekontroliranem pohajkovanju, pa o mamilih... Zato raje spoštujemo in pomagajmo vsaj tistim, ki kažejo veselje do dela pri tabornikih.

J. Jekler

PRISPEVKI ZA MEDICINSKE APARATURE:

V mesecu januarju so za medicinske aparature v jeseniški bolnici darovali:

Rezka PREŠEREN, Jesenice, C. m. Tita 18, namesto noveletnih čestitk — 1.000 din;

Dijaki 8. a razreda letnik 1982/83 OŠ Tone Čufar — ostanek denarja od zaključne ekskurzije — 1.020 din;

Sodelavci TOZD HV Jesenice, namesto venca in pomoči ob smrti sodelavca Janeza SRNA — 12.450 din;

ROBIČ Franciška, Žirovnica 106, namesto venca pokojni Mariji Golmajer iz Zgoše — 300 din;

OBBERMAJERJEVI iz Žirovnice 106, namesto cvetja na grob pokojni Mici Golmajer — 2.000 din;

Sosedje in vaščani Breznice, poleg venca na grob pokojnemu Antonu Strajnjarju — 9.100 din.

Mila in Grega WEIS, prispevek namesto cvetja na grob prijateljici Anici ZUPAN — 1.000 din;

Skupna vsota zbranega denarja znaša 412.843,50 dinarjev. Delavci splošne bolnice Jesenice in uredništvo Železarja se zahvaljujemo za prispevke!

Pridružite se tudi vi in prispevek namesto vencev in cvetja na grob pokojnim ali namesto drugih volil, čestitk in podobno, nakažite na žiro račun: SPLOŠNA BOLNICA JESENICE, štev. 51530-603-31205, z navedbo: »namesto venca za tega in tega... darila in podobno.«

ODLAŠANJE Z VARNOSTJO

V Logu pri Kranjski gori je nevarna cestni ovinek, kjer se pozimi, ko je poledica ali mokra cesta, in tudi poleti, ob deževju zgodi največ nesreč v jeseniški občini. Ze pred leti so sklenili, da bodo vijugasto magistralno cesto med Ratečami in Jesenicami malce zravnali, najnevarnejše ovinke pa »odrezali«. To je navsezadnje magistralna cesta, ki mora poleti »požreškoraj neprekinjene turistične kolone, ki hitijo k morju, pozimi pa tiste, ki se jim mudi na smučanje.

Ovinke v Logu je zelo nevarno, nepregledno in če pomislimo, da cesta ni vselej najboljše očiščena in vzdrževana, je vožnja po njej zares igra na srečo! Na tem odseku pa trči včasih tudi po več vozil na dan. Škoda je velika in če bi seštel, koliko denarja so izplačale zavarovalnice za škodo, bi s tem zneskom ovinek že zdavnaj lahko primerno uredili. Omenimo še to, da večkrat kakšno vozilo zgreši ovinek in se zapelje v katero od hiš, ki stojijo v bližini, tako da se ovinka bojijo tudi lastniki hiš.

A. Kerštan

SPOMINSKA — RETROSPEKTIVNA RAZSTAVA SLIK LOJZETA VIŠNARJA

Jutri, v petek, 1. februarja, bodo ob 18. uri v razstavnem salonu DOLIK na Jesenicah odprli spominsko-retrospektivno razstavo slik pokojnega člana in predsednika likovnega kluba DOLIK LOJZETA VIŠNARJA. Krajši koncert ob otvoritvi razstave, ki je prirejena v počastitev kulturnega praznika Slovencev — 8. februarja, bo izvajal vokalni oktet DPD Svoboda France Prešeren Žirovnica-Breznica pod vodstvom Marjana Jemca.

Natanko 35 let za tem, ko je Lojze Višnar kot prvi Dolikovec imel samostojno razstavo svojih slik na Jesenicah in 34 let po njegovi smrti, so člani likovnega kluba DOLIK pri DPD Svoboda Tone Čufar Jesenice pripravili spominsko — retrospektivno razstavo njegovih slik. Sicer pa se je prvič predstavil s svojimi slikami na prvi skupinski razstavi, ki jo je organiziral likovni klub DOLIK od 25. avgusta do 8. septembra 1946 v okviru »kulturno — prosvetnega festivala« na Jesenicah in na kateri je sodelovalo 19 slikarjev.

Lojze Višnar je bil rojen 25. maja 1899 na Jesenicah. Bil je eden tistih, ki so v sebi nosili slikarski talent in slo po ustvarjanju in ki so šele po osvoboditvi domovine dobili možnost organiziranega delovanja. Zato je razumljivo, da je bil 16. februarja 1946 med ustanovitelji likovnega kluba DOLIK in od leta 1948 do svoje mnogo prežgodnje smrti tudi njegov predsednik. Umrli je za zadržbo boleznijo 26. februarja 1951, v času svoje največje kvalitete rasti.

Njegovo slikarsko šolanje je potekalo v trdem delu s paletto v roki, v stiku s prijatelji slikarji samouki in ob strokovnih nasvetih šolanih slikarjev, ki so se povezovali z jeseniškim DOLIKOM. Zelo strog in kritičen je bil do svojih slik in se je hotel čim prej pretolči do lastnega slikarskega izraza. V letu 1946 se je udeleževal celo predavanj uglednega slo-

venskega slikarja Božidarja Jakca v Ljubljani.

»Višnarjeva prva razstava slik je bila ne le njegov, temveč tudi kulturni praznik Jesenic, saj so takrat prvič doživele, da je razstavljal svoje slike en sam slikar, vrhu vsega samouk, ki pa se je povzpel visoko nad poprečni »diletantizem«, čigar izdelke ali »proizvode« smo tolikokrat videli v raznih izložbenih oknih, izdelke narejene brez ljubezni... S svojo prvo samostojno razstavo je postal kulturni pionir domačega kraja,« je takrat zapisal jeseniški razumnik, lekarnar Ivo Koželj in nadaljeval: »Lojze se je šele v svojih zadnjih petih letih ves posvetil svoji ljubezni do slikanja, ker prej v borbi za vsakdanji kruh tega ni mogel, predal se je umetnosti prav z mladostnim ognjem, sledeč klicu v sebi, ki ga je vodil k lastnemu ustvarjanju. Tega klica ni mogel preslišati, ker ni mogel v sebi zatreti talenta, ki mu je bil dan in bil celo v krvi in rodu: tako se je prvotno slikanje za zabavo spremenilo v ustvarjanje iz notranje potrebe, v ono notranjo sprostitve strasti in ognja, ki vre in plapolja v človeku, ki išče svojim občutjem in razpoloženjem primeren izraz...«

Višnarjeva umetnost, je menil Koželj, je lirčna intuicija (intuicija pa je otrok resnice in življenja), neposredno življenje, ki nas obdaja. Ona je kot dih večne lepote narave, ki objema ves svet, ki se dviga nad

razbičano zemljo in orje brazde novih dob človeškega duha in razvoja. »V kratkih letih, v katerih se je popolnoma posvetil svojemu poslanstvu, je zorel od slike do slike... Tako iskrene in pristne v svojem izrazu so vse njegove slike, domače goranske, kot je bil pristen Gorenjec Lojze Višnar.«

V obsežnem spominskem sestavku po njegovi smrti, objavljenem v knjigi Preprosto življenje, pa je Ivo Koželj zapisal: »Njegov oseben in duhovni lik bo ostal kot svetel zgled neutrudljivega snovalca in pogumnega delavca — samorastnika, ki je črpal svojo moč iz ljubezni do domačije in umetnosti, ker le s to vero v srcu se je na svoji težki in strmi poti mogel povzpeti do svojih svetlih jashin... Ničesar si ne morem želeti bolj, kot to, da bi Višnarjev domači kraj čimprej počastil njegov spomin, spomin domačega kulturnega pionirja, s posmrtno razstavo njegovih zbranih in izbranih del, da bi tala razstava vzgajala in obenem zgovorno pričala o upornem, trdem delu samorastnika, o njegovi ljubezni do domačih tal...«

Mnogo let je preteklo, da Dolikovci in razstavniki salon izpolnjujejo ta dolg do enega od jeseniških pionirjev likovne ustvarjalnosti, čeprav ta misel v teh letih ni nikdar zamrla. Izpolnjujeta pa v bistveno drugačnih pogojih, kot je Lojze Višnar razstavljal pred 35 leti, č. novem razstavnem salonu DOLIK.

Spominska — pregledna razstava slik pokojnega Lojzeta Višnarja bo odprta do vključno 13. februarja vsak dan, razen nedelj, praznikov in sobot popoldan, od 9. do 12. ure in od 16. do 19. ure.

Lojze Višnar pred eno od svojih slik

ŠE NEKAJ POJMOV ZA LJUBITELJE SLIKARSTVA — SLIKARSKE ZVRSTI

ABSTRAKTNÁ UMETNOST, absolutna, nepredmetna (nefigurativna) umetnost, smer v modernem slikarstvu in kiparstvu, ki jo je razvil okoli 1. 1910 Vassilij Kandinsky, ruski slikar, in je temeljnega pomena za razvoj moderne umetnosti. Razvijala se je iz deloma nasprotujočih si, deloma pa iz izrazito sorodnih umetnostnih hotenj in v stopnjah od ekspresionizma, kubizma in orfizma preko konstruktivizma, konkretne umetnosti in surrealizma do tašizma in informela.

Zahteva po navezanosti na naravno predmetni zunanji svet, da bi lahko tako s soglasjem ali z nasprotjem ritmičnih razvrstitev barv, oblik in linij prikazali duhovni svet v sestavi umetnine, je vodila bodisi k izrazito miselno teoretično usmerjeni umetnosti ali pa h glasbi podobnim učinkom (značilni naslovi slik: »Kompozicija«, »Variacija«). V zvezi s tem dve temeljni usmeritvi: racionalno konstruktivna z geometričnimi oblikami (Modrian, Doesburg, Lisicki, Moholynagy, Baumeister) in usmeritev, ki izhaja iz duševnega doživljanja (Kandinsky, Klee). Podobna prizadevanja zasledimo tudi v kiparstvu: prostor in čas sta kot dve novi dimenziji vključeni v oblikovanje telesnosti, tako npr. Arhipenko, Arp, Bill, Boccioni, Brancusi, Calder, Gabo, Hartung, Lipschitz, Moore, Pevsner in Uhlmann.

ABSTRAKTNÍ EKSPRESIONIZEM, informel, action painting.

Action painting, akcijsko slikarstvo, dejavno slikarstvo, tudi abstraktni ekspresionizem, improvizirajoča psihografska smer moderne slikarstva, nastala v ZDA po letu 1940. Značilnosti: nove izrazne oblike (drip-painting J. Pollocka), neposredni prenos vitalnosti ustvarjalnega procesa, pa tudi izrazov človekove tesnobe in upora v umetnino. Najpomembnejši predstavniki: Kline, de Kooning, Motherwell, Bazites, Tobey in Still, posebej močno je action painting učinkoval na informel in tašizem.

DRIPPAINING, slikarska metoda, ki jo je razvil J. Pollock. V ritmičnih, zavestno kontroliranih nihanjih je iz situ podobne posode ali s spontanimi kretnjami vlival in kapal barvo na platno.

PREGOVORI, DOMISLICE IN REKI V ŠALJIVI PREOBLEKI

»Oj, TRIGLAV...«: obljubljam, da bom do smrti oddajal samo na tvoji valovni dolžini... (ob 20-letnici jeseniškega radia)
Če vse natanko premislite, je res najbolje, če nič ne mislite.
Tisoč žalosti preboli človek v enem samem srečnem trenutku.
Ljudstvo, ki ne zna združiti neba in zemlje, je izgubljeno.
Ste kdaj razmišljali, kako bi bilo, če bi bila prihodnost dedna?
Bili so nič — in ostanejo: z vilami in mercedesi...
Ko se izniči v vas vse barve, ostane na bojišču belina rojstva in smrti: odeta v meseni hlad noči.
Niso ga naučili loviti ribe, temveč krasti... Benjamin Gracer

DRUŠTVO UPOKOJENCEV JAVORNIK-KOROŠKA BELA SE ZAHVALJUJE

Še enkrat se Društvo upokojencev Javornik-Koroška Bela najlepše zahvaljuje vsem, ki so v soboto, 19. januarja, sodelovali na glasbenem večeru v gledališču Tone Čufar na Jesenicah, na srečanju, ki ga je organiziralo društvo v izvedbi ženskega pevskega zbora društva. Zahvaljujemo se moškemu pevskeemu zboru Vintgar z Blejske Dobrave, moškemu pevskeemu zboru DU Jesenice, pihalnemu orkestru Jeseniških železarjev in vsem solistom, kakor tudi ženskemu zboru in ženskemu sekstetu društva. Najlepša hvala tudi vsem delavcem gledališča Tone Čufar, ki so popestrili glasbeni večer in prispevali k uspehu. Hvala tudi vsem gledalcem in poslušalcem, ki so napolnili dvorano in izrazili priznanje za dobro izvedeno organizacijo in program. Sredstva, ki smo jih s tem večerom pridobili, bomo namenili za razvoj kulturne dejavnosti in za pomoči ostarelim in bolnim članom društva. Hvala za solidarnost. Odbor DU Javornik-Koroška Bela

AFORIZMI

Zmaga v prerekanju ne vodi k sreči.

Tagore

Kako strašno sam je tisti, ki nima tovariša sredi neizmerne mnogoternosti življenja.

Tagore

Oni, ki hočejo vladati, se ne bojijo neresnice. Verige resnice so namenjene tistim, ki bodo padli pod njihovo oblast.

Tagore

Dokler smo za resnico nedostopni in potrebujemo hipnotičnih dražil, da nas poganjajo, toliko časa moramo vedeti, da nismo zreli za samoupravo.

Tagore

PRIREDITEV OB SLOVENSKEM KULTURNEM PRAZNIKU NA BREZNICI

V dvorani DPD SVOBODA France Prešeren na Breznici bo v soboto, 2. februarja, ob 19. uri proslava v počastitev slovenskega kulturnega praznika z nastopom treh pevskih zborov in recitatorjev.

Peli bodo: moški zbor Hotič-Kresnice, ženski zbor Kresnice in oktet domačega društva.

Počastimo spomin na našega velikega rojaka s številno udeležbo!

SLIKE RUDOLFA ARHA NA OGLED V ISKRI BLEJSKA DOBRAVA

Od ponedeljka 4. do 18. februarja bo v prostorih ISKRE TOZD Tovarna posebnih telekomunikacijskih naprav na Blejski Dobravi razstavljal svoje slike član likovnega kluba DOLIK pri DPD Svoboda Tone Čufar Jesenice RUDOLFA ARHA. To je že njegova 41. samostojna razstava.

Razstavo organizira osnovna organizacija zveze sindikata te temeljne organizacije v počastitev kulturnega praznika Slovencev — 8. februarja.

AMATERSKO GLEDALIŠČE TONE ČUFAR NA OBISKU V DOMU UPOKOJENCEV DR. F. BERGLJA

V teh dolgih zimskih dneh, ko so za oskrbovance vrata doma dr. Franceta Berglja praktično zaprta, saj skoraj nihče ni več tako močan in spreten, da bi se lahko odpravil po slabo očiščenih jeseniških cestah kam na sprehod, se priplazi v sobe doma malodušje, osamljenost in žalost.

Verjetno so taki dnevi najtežji tako za oskrbovance kot za delavce. Ker pa vemo, da sta vsem ljudem, predvsem pa starejšim ljubezen in prijateljstvo najmočnejši sredstvi za premostitev občutka osamljenosti in zapučenosti, se vsi po svojih močeh v domu trudimo za čimbolj lep in ljubezniv odnos do naših oskrbovancev.

Ker pa imajo ti, ki so praktično rešeni vsake obvezne delovne aktivnosti, zelo veliko prostega časa, jih v domu skušamo čim bolj zaposliti s kulturnim in družabnim življenjem.

Trudimo se, da bi našim oskrbovancem nudili čim več kulturnih prireditev, vendar smo pri tem precej finančno omejeni. Prav zato smo zelo hvaležni amaterskemu gledališču Tone Čufar, ki je resnično razumelo naš trud: nuditi oskrbovancem več kot samo posteljo, hrano in nego.

Prvič so se jeseniški gledališčniki predstavili konec lanskega leta z enodejanko Podlaga zakonske sreče, drugič pa letos 19. januarja prav tako z enodejanko Rendez vous. Potem-

dili smo se, da si je igri lahko ogledalo čim več oskrbovancev, tako da smo tudi nepokretne (ki jim zdravstveno stanje to dopušča) pripeljali z vozički.

Igralci so se resnično potrudili. Morali so se omejiti v prostoru, saj naša jedilnica, ki se je tokrat spremenila v gledališče, ni preveč velika. Tudi glasovno so morali dati vse od sebe, saj so se zavedali, da jih poslušajo tudi precej naglušna ušesa. Vendar pa so jih v zahvalo obakrat spremljali srečni in nasmejani obrazi oskrbovancev, ki so zelo pozorno sledili obema predstavama. Tudi ploskanje med igro in ob koncu predstave je bilo največ, kar so lahko dale tresoče in oslabiljene roke.

Zato izrekamo jeseniškim gledališčnikom še enkrat najtoplejšo zahvalo za njihov nastop z VELIKO ŽELJO, da nas čimprej ponovno obiščejo. Naši oskrbovanci jih z velikim veseljem težko pričakujejo.

Oskrbovanci
in delavci doma

OBČINSKA PIONIRSKA FOTO RAZSTAVA '85

Foto klub Andrej Prešeren z Jesenic in šolsko kulturno društvo Josip Vandot osnovne šole Jeseniško-bohinjskega odreda iz Kranjske gore organizirata občinsko pionirsko foto razstavo 1985, ki jo bodo odprli 8. marca za dan žensk v osnovni šoli Jeseniško-bohinjskega odreda v Kranjski gori.

Razstave se lahko udeležijo posamezniki in člani foto krožkov osnovnih šol jeseniške občine, mlajši od 16 let. Tema razstave je svobodna. Foto krožek lahko pošlje 80 fotografij, posameznik pa največ osem. Velikost fotografije mora biti 18 x 24 cm in ne smejo biti nalepljene na karton ali papir, na hrbtini strani vsake fotografije pa naj bodo podatki: priimek in ime avtorja, naslov fotografije in ime šole.

Fotografije, ki so že bile razstavljene na dosedanjih občinskih pionirskih foto razstavah, bodo zavrnjene.

Fotografije bo za razstavo odbral Vitomir Pretnar, fotomater I. stopnje, ki bo tudi razvrstil krožke in posameznike ter podelil priznanja za posamezne fotografije in kolektive (tri fotografije).

Fotografije, dobro pakirane, je treba poslati na naslov: Šolsko kulturno društvo Josip Vandot — osnovna šola Jeseniško-bohinjskega odreda Kranjska gora, najkasneje do 28. februarja letos s pripisom »za foto razstavo«.

A. Kerštan

KOLEDAR PROSLAV IN PRIREDITEV V JESENIŠKI OBČINI V LETU 1985

Člani koordinacijskega odbora za praznovanja in proslave pri občinski konferenci SZDL Jesenice si prizadevajo, da bi imeli na razpolago kar najbolj popoln in natančen koledar najpomembnejših proslav in prireditev, ki naj bo predvsem kašipot vsem delovnim ljudem in občanom, kdaj bo kakšna prireditev in v čigavi izvedbi, da bi bilo to v pomoč organizacijam pri načrtovanju manjših prireditev. Doslej se namreč pogosto dogaja, da je več prireditev istega dne.

Člani koordinacijskega odbora so že konec lanskega leta zaprosili vse družbenopolitične in druge organizacije, da pošljejo program vseh proslav in prireditev, ki jih načrtujejo. Po večkratnem usklajevanju in tudi ponovnih prošnjah je sedaj, sesto-

vljen koledar, ki ga tudi objavljamo v našem glasilu. Program vsebuje najpomembnejše jubileje, proslave ob državnih, republiških in drugih praznikih, kulturne, športne in druge prireditve. Kot je razvidno, koledar zajema 41 večjih prireditev, na

vseh pa bo dan poseben poudarek 40-letnici osvoboditve. Člani koordinacijskega odbora se enkrat pozivajo organizatorje večjih prireditev, ki se niso zajete v koledarju, da se oglasijo, da bodo koledar še dopolnili.

Na zadnji seji so člani odbora, ki ima predvsem nalogo koordinirati delo prirediteljev, sklenili, da bodo nudili tudi pomoč prirediteljem, če bo potrebna, zavzemali pa se bodo tudi za boljše informiranje in obveščanje, da se bo lahko vseh prireditev udeležilo čimveč delovnih ljudi in občanov.

J. R

IZ VEZUVA SE KADI

(spominski zapis iz
druge svetovne vojne)

August 1943 v Avellinu pri Neaplju kazensko taborišče na ruski fronti razbite V. italijanske armade. Nekaj tisoč nas je, vojakov brez pušk in bajonetov, ki nas zasilne lesene barake sicer varujejo pred vročim italijanskim soncem, ne morejo pa nas pred komarji in malarijo, ki jo prinašajo, pa tudi ne pred drugimi boleznimi, ki se nas trumoma lotevajo ob slabi hrani in nezdravem podnebjju. Naš vsakodnevni jedilnik sestavljajo: cikorijska kava in kos kruha za zajtrk in redka zelenjavna juha za kosilo in večerjo.

A vsi se tolažimo s tem, da ta naša beda ne bo več dolgo trajala. Zaveznike sile so se namreč že izkrcale na Siciliji, fašistična diktatura je v zadnjih vzdihljajih.

In končno je napočil tudi praznični dan, ko so Angleži in Američani vkorakali na celino, zavzeli Neapelj in osvobodili tudi nas iz kazenskega taborišča v Avellinu. Ta dan je bil prazničen zlasti za nas, primorske Slovence in Istrane, prisilno mobilizirane v italijansko vojsko, ki smo Hitlerja in Mussolinija sovražili že pred vojno, med vojno pa seveda še toliko bolj; le malo se nas je namreč rešilo iz pekla ob Donu pozimi 1943. leta, in še te so nas pozneje deportirali v kazenska taborišča, saj nam fašisti v strahu, da ga ne bi uporabili proti njim, niso več zaupali orožja.

Cepprav je bilo v taborišču veliko bolnih in oslabelelih od malarije (tudi sam sem bil med njimi), smo vsi na nogah pričakali prihod zaveznikov. Zaveznike so pozdravljali tudi mnogi izmed tistih, ki so bolj zaradi kruha kot iz osebnega prepričanja še prejšnjih dan nosili črne srajce.

Po zavzetju Neaplja se je zaveznikom za nekaj časa zaustavilo prodiranje.

Pod obronki Monte Cassina so se precej namučili z Nemci in jim dolgo ni uspelo prebiti njihovih linij. Mi, osvobodjeni ujetniki, smo bili bolj ali manj prepuščeni sami sebi. Večina se nas je odločila za pot v Neapelj, kjer smo si obetali najti delo in kruh, četudi smo vedeli, da je večina tamkajšnjih prebivalcev brez dela in brez zaslužka in da v mestu vlada lakota.

Ves dan smo hodili pod vročim septembrskim soncem. Žejni, lačni in onemogli smo zvečer prispeli na cilj. V krčmah so točili vino, iz hiš je dišalo po makaronih — za boglonaj pa seveda nikjer nič ne dobiš. Pred mestom nas je zaustavila patrula Badaglijevih enot v službi zaveznikov. Našo, približno tridesetčlansko skupnico primorskih Slovencev so odvedli v veliko hišo, slab kilometer oddaljeno od пристanišča. Med potjo skozi mesto smo se previdno držali skupaj, saj smo vedeli, da naredi lakota tudi iz sicer poštenih ljudi tatove in roparje; v tistih mesecih so že marsikoga kar sredi ulice do golega slekli in sezuli.

Glavna mestna ulica je bila prenatrpana z zavezniki tovornjaki, oklopniki in tanki. Čez nekaj dni so nas uvrstili v polvojaške enote, ki so pomagale pri iztovarjanju orožja z zaveznških ladij. Naša skupina je z ameriške tovrne ladje Washington raztovarjala topovske granate. Pred vsakim odhodom na delo so nas se-

veda strogo pregledali in nam porabili cigarete, vžigalice, vžigalnike, skratka vse vnetljive in eksplozivne stvari, ki bi utegnile ogroziti dragoceni tovor.

Mi, Tolminci, vajeni garanja v gozdovih in na senožitih, se dela nismo ustrašili, a granate le niso bukovca polena, ki jih lahko mečeš, kamor pač pade. Previdno smo jih jemali iz skrbno zloženih in zavarovanih skladovnic v podpalubju in jih nalagali v košare, ki so jih potem z dvigali dvigali in prenašali na vagonne in tovornjake na pomolu.

Skozi ograjo pristanišča se je vsak dan stegovala množica rok, ki so prosile denarja, kruha in čokolade. Med potjo domov so nas brivci brez dela na vsak način skušali privabiti v svoje brivnice. Spominjam se obokanega dečka, ki nas je obletoval z nekakšnim papirjem v roki, češ da je to zdravniški recept za njegovo na smrt bolno mamo in naj mu za božjo voljo damo deset lir za zdravlila, ki bi ji rešila življenje.

Jedli smo kar razkošno: italijanske špagete z dodatkom ameriških mesnih konzerv, celo »repete« je bilo kdaj pa kdaj moč dobiti. V primerjavi z ameriški mornarji pa smo bili seveda še kljub temu pravi siromaki. Ti gospodje so se namreč vsak večer podajali v sestradano in obubožano mesto s šopi bankovcev, steklenicami viskija in škatlami čokolade. Neapelj jim je ležal pod nogami, še zlasti ženske.

Iz Vezuva v daljavi se je kot iz velikanske pipe tobaka dan na dan valil dim, kar pa ni motilo vinogradnikov, ki so v vinogradih na njegovih pobočjih trgali grozdje, iz katerega so delali dobro belo vino, ki ga imenujejo Kristusove solze.

V časopisih, ki so nam bili dostopni, smo lahko prebrali, da imajo jugoslovanski partizani v svojih rokah že eno tretjino našega ozemlja, da rdeča armada potiska Nemce nazaj na vsej črti od Baltika do Črnega morja in da roji zaveznških bombnikov spreminjajo nemška mesta v prah in pepel.

Seveda smo tudi mi želeli z orožjem v roki sodelovati pri obračunu z nacizmom in pri osvoboditvi domovine. Nekega večera se nas je približno trideset primorskih Slovencev in Istranov zbralo v neki zakotni predmestni krčmi, da bi se pogovorili o vključitvi v prekomorske brigade in o vrnitvi v domovino. Sestanek je vodil Ciril Kos iz Nemškega ruta pod Rodico, brat Simona Kosa, ki je bil na znamenitem predvojnem tržaškem procesu proti članom slovenske protifašistične organizacije TIGR (Trst, Istra, Gorica, Reka) obsojen na smrt in ustreljen. Zadeva je stekla in že čez nekaj dni smo se v okrilju noči skrivoma vkricali na dva vojaška tovornjaka in se odpeljali z njima čez Apenine do Foggie in potem do Barija, kjer je bil zbirni center prekomorskih brigad. Od tod smo odšli v Jugoslavijo, kjer smo se tudi mi, nekdanji prisilni mobiliziranci v italijansko vojsko, vključili v vrste Titovih partizanov in tako pomagali pri dokončnem obračunu z okupatorji in domačimi izdajalci.

Anton Torkar

POHVALE ZA SODELOVANJE V AKCIJI »LEPE ROŽE IN VARSTVO OKOLJA

Komisija za izvajanje akcije »Lepe rože in varstvo okolja« pri Turističnem društvu Jesenice je ugotovila, da so bili v letu 1984 posebno prizadevni pri okrasitvi Jesenic z rožami in zelenjem naslednji prebivalci:

V KRAJEVNI SKUPNOSTI MIRKA ROGLJA-PETKA: Minka PESJAK, Joži RAZINGER, Damjana KAVALAR, Anemari KLINAR, Borut RAZINGER, Slavka ČUFAR, Ela KELVIŠAR.

U ILICI STANETA BOKALA: Marija BREZOVEC, Nada BRANC, Anica BAZNIK, Lojzka BINDAR, Milka BEZNIK, Rozalija DIVJAK, Vinko FLORJANČIČ, Ema DELAVEC, Marija GASPERŠIČ, Boga JUNEŠ, Ivanka JELOVČAN, Štefka JUH, Fani KUS, Marjeta KOŠIR, Marija KOŠIR, Karolina KLEMENC, Rudi KOČEVAR, Francka KOBALAR, Renata LAZAR, Katarina LIČOF, Marija MIRTIC, Micka MEDVED, Pavla MOHORIČ, Mici RAJHMAN, Rajka PEJČIČ, Fani ROŽIČ, Vida ROBIČ, Jelka SIVEC, Nada ŠMID, Ljuba SPENDAL, Nada TOMAZIN, Vinko VEBER, Anica ZIMA, Barbara ŽGALEC, Ema DEBEVEC in ČUFARJEV VRT.

NA ZGORNJEM PLAVŽU: Judita SALBERGER, Tončka ŠTUPAR, Francka DEMŠAR, Anica ROBIČ in Vanda ŠRANC.

Vsem navedenim je komisija izrekla posebno pohvalo.

B. B.

KAM NA REKREACIJO?

SMUČANJE

Za žičnice v Kranjski gori imamo na voljo vozovnice z 20 % popustom, in sicer po ceni:

— dnevna vozovnica (za vse žičnice)	500 din
— dopoldanska vozovnica (za vse žičnice)	250 din
— popoldanska vozovnica (za vse žičnice)	300 din
Točkovna vozovnica — velja samo za vlečnici Planica in Mojstrana ter se- dežnico Španov vrh (100 točk) ... 400 din.	
Na sindikatu Železarne Jesenice lahko dobite na posodo brezplačno vozov- nico za vse žičnice v Kranjski gori (telefon 3266).	

KOLEDAR PROSLAV IN PRIREDITEV V OBČINI JESENICE ZA LETO 1985

Proslava in prireditev	Organizator	Nosilec programa	Datum
DRŽAVNI, REPUBLIŠKI IN OBČINSKI PRAZNIKI			
1. Ustanovitev OF — 27. april	OK SZDL Jesenice	ZKO Jesenice	26. april
2. Praznik dela — 1. maj	OK ZSS Jesenice	ZKO Jesenice	1. maj
3. Dan borca — 4. julij	OO ZZB NOV Jesenice	ZKO Jesenice	4. julij
4. Občinski praznik — 1. avgust	SOb Jesenice	SOb Jesenice	1. avgust
5. Dan republike — 29. november	OK SZDL Jesenice	ZKO Jesenice	28. november
6. Dan JLA — 22. december	OO ZRVS Jesenice	ZKO Jesenice osnovne šole	20. december
POMEMBNEJŠE PRIREDITVE			
7. 75-letnica rojstva Edvarda Kardelja (27. 1. 1910)	DPO in KS Rateče	OŠ Jes.-boh. odreda Kranjska gora	27. januar
8. Osrednja republiška proslava ob 40-letnici osvoboditve	RK SZDL Slovenije		17. maj
9. Dan mladosti	OK ZSMS Jesenice	ZKO Jesenice	25. maj
10. Zbor aktivistov in borcev NOV Gorenjske	OK SZDL, OK ZSMS in OO ZZB NOV Jesenice	OK SZDL Radovljica	9. junij
11. 50-letnica stavke kovinarjev (12.—19. julija 1935)	Konf. OO ZSS Železarne Jesenice	ZKO Jesenice	12.—19. julij
12. 80-letnica rojstva Toneta Čufarja (14. 11. 1905)	ZKO Jesenice	ZKO Jesenice	14. november
OSTALE SPOMINSKE, KULTURNE IN ŠPORTNE PRIREDITVE			
13. Po stezah partizanske Jelovice	OO ZZB NOV Jesenice	OO ZZB NOV Škofja Loka	13. januar
14. 3. mednarodno sankško tekmovanje v spomin Jožeta Jelovčana	SK Jesenice	Organ. odbor	2. februar
15. 29. tradicionalno mednarodno tekmovanje za pokal mesta Jesenic	SK Jesenice	Organ. odbor	3. februar
16. Spominska svečanost v Svečah	OO ZZB NOV in OK ZSMS Jesenice		3. februar
17. Slovenski kulturni praznik	ZKO Jesenice	GTČ Jesenice	8. februar
18. Kurirski smuk	KO ZB E. G. Javornik-Koroška Bela		10. februar
19. Tek treh dežel	Občinska tur. zveza Jesenice; SOb Jesenice	TD Kranjska gora	17. februar
20. Tradicionalna prireditev »Svinjska glava«	PO Črni vrh	PO Črni vrh	17. februar
21. Zimski pohod na Stol	KO PD Jesenice		23. in 24. februar
22. Pohod na Arihovo peč	OO ZZB NOV in OK ZSMS Jesenice		3. marec
23. Dan žena — 8. marec	Svet za družbeno akt. žensk pri P OK SZDL Jes.		8. marec
24. Pohod na Porezen	KO PD Jesenice		marca
25. Svetovno prvenstvo v smučarskih poletih — Planica 85	Planiški komite		14.—17. marec
26. Evropsko prvenstvo v kegljanju na ledu	Športno društvo Jesenice		22.—24. marec
27. Dan brigadirjev	OK ZSMS Jesenice	MS ZSMS za Gorenjsko	1. april
28. Mednarodni dan invalidov	Društvo invalidov Jesenice	DI Jesenice	12. april
29. XII. mednarodni festival amaterskega filma	ZKO Jesenice	organizacijski odbor	15.—21. april
30. Štafeta mladosti	OK ZSMS Jesenice		april
31. Turistična prireditev ob cvetenju narcis	OTZ Jesenice	PD Planina pod Golico	maj
32. Cicibanova olimpiada	ZTKO Jesenice	VVO Jesenice	maj
33. Srečanje planincev občine Jesenice na Golici	KO PD občine Jesenice	PD Jesenice	2. junij
34. Srečanje z zamejskimi slovenskimi planinci v stari Gorici	KO PD občine Jesenice	PD Jesenice	10. junij
35. Kmečki dan	TD Mojstrana	TD Mojstrana	julij
36. Dan graničarjev	DPO občine Jesenice		15. avgust
37. Srečanje na Tromeji	Občinska turistična zveza, SOb Jesenice	TD Kranjska gora	14. september
38. Živinorejski bal v Završnici	TD Žirovnica		september
39. Spominski pohod po poteh partizanskih kurirjev NOB	KO ZZB NOV Dovje-Mojstrana		28. september
40. Spominski pohod A. Moreta-Gandija	Planinsko društvo Jes.	AO Jesenice	oktober
41. Zmaga mrtvega bataljona — Pokljuka	OO ZZB NOV Jesenice	ZKO Jesenice	december

BLIŽA SE SUPER FINALE

Prejšnji teden je bil pravzaprav zelo neuspešen za jeseniški hokej. Seveda, če govorimo le o tednu, sicer pa smo z izkupičkom naših hokejistov v letošnji sezoni zelo zadovoljni. Kljub težavam, ki se vrstijo kar po tekočem traku, so Jeseničani na čelu razpredelnice. Kranjska gora pa se je klub neizkušenosti in mladosti uvrstila med štiri najboljša moštva v Jugoslaviji. Če k temu dodamo resno delo v hokejski šoli, v pionirskih in mladinskih vrstah, potem lahko zapišemo, da sta HK Jesenice in HK Kranjska gora povsem upravičeni pričakovanja pri vzgoji mladih sportnikov.

Pa se vrnimo k morda najbolj neuspešemu tednu v letošnji sezoni. Jeseničani so doživeli poraz v Beogradu proti Crveni zvezdi z rezultatom 5:6. Kompas Olimpija je visoko odpravila Kranjsko goro v dvorani v Podmežakli z 9:2, mladinsko moštvo Kranjske gore pa je doživelo dva poraza na prijateljskem gostovanju v Beogradu, kjer so jih premagali vrstniki Crvene zvezde v prvem srečanju kar s 15:2, v drugem pa s 6:3.

Za nepoznavalca bi ti rezultati lahko pomenili marsikaj. Toda na začetku smo rekli, da gre za kratko časovno obdobje enega tedna. Seveda pa imajo tudi ti porazi svoje objektivne in subjektivne vzroke. Našteli jih bomo le nekaj.

Dvajsetkratni prvaki so povsem sami krivi za poraz v Beogradu, ki ne bi smeli imeti nobenih posledic, kajti jeseniški hokejisti imajo še vedno tri točke prednosti pred drugouvrščeno Crveno zvezdo. Če bo vse normalno potekalo, bi morali biti Jeseničani ob zaključku drugega dela na prvem mestu, Beograščani pa na drugem. To bi bila lepa prednost, kajti prvo tekmo super finala bi moštvi igrali v dvorani v Podmežakli. Če se bo vse normalno odvijalo, pomeni, da bodo jeseniški hokejisti morali zagotovo premagati Kranjsko goro in iztržiti še dve točki ali proti Olimpiji v Ljubljani ali proti Crveni zvezdi na Jesenicah.

Rekli smo, da je bil njihov poraz v Beogradu povsem zaslužen, saj so igrali preveč posamično. S posamičnimi napadi so skušali premagati Crveno zvezdo, kar pa jim ni uspelo. Vodili so z 2:0 in 4:3, toda ob koncu so je doživeli poraz. Za neuspeh je najbolj »kriva« slaba igra Jeseničanov v obrambi, kjer je bilo veliko spodrsiljav.

Opravičilo za poraz ni, ker to ni nobena tragedija, toda treba je omeniti tudi zelo slabo sojenje, predvsem v škodo jeseniškega moštva, kar je tudi vplivalo na slabo igro Jeseničanov.

Zaradi slabega in pristranskega sojenja bo HK Jesenice v teh dneh obvestili sodniško organizacijo, da zahteva, da sodniki: Priboj in Dvornik iz Subotice ter Vidič in Julovski iz Beograda ne sodijo več tekem, v katerih nastopajo Jeseničani.

O Kranjski gori ne bomo izgubljali veliko besed. Pred srečanjem s Kompas Olimpijo so imeli Kranjskogorci neprijeten »izlet« v Italijo, kjer so zaradi snega ostali na cesti. Sploh niso prišli do cilja in so se premraženi in lačni vrnili na Jesenice šele v petek. To je vsekakor največji vzrok, da so v soboto igrali proti Kompas Olimpiji zelo slabo in so doživeli visok poraz.

Kar pa zadeva gostovanje mladinskega moštva Kranjske gore v Beogradu, kjer so Kranjskogorci doživeli dva prepričljiva poraza, je treba vedeti, da na pot nista odšla Tišler in Razingar, ki sta skupaj s Smolejem udarna moč ne le mladinskega ampak tudi članskega moštva Kranjske gore. Poleg tega se je v prvem srečanju našim mladim hokejistom poznala utrujenost od dolge vožnje.

To so torej opravila in objektivni vzroki. S tem pa seveda ne smemo tolažiti, kajti v Beogradu delajo z mladimi zelo dobro in strokovno. V našem glavnem mestu so ubrali edino pravilno pot. Delo z mladimi. Kot smo slišali pred tedni od predsednika HK Crvena zvezda tovariša Atanasijevića, pri Crveni zvezdi ne varčujejo z denarjem pri vzgoji najmlajših. V hokejski šoli imajo skoraj sto malčkov, dve pionirski moštvi in okrog trideset igralcev mladinskega moštva. Imajo pet trenerjev, ki se ukvarjajo z najmlajšimi, pri tem pa pomagajo tudi Kovač, Sekelj in trije tuji. Slišali smo tudi tole mnenje tovariša Atanasijevića: »Vsakega igralca, ki ga bomo pripeljali iz jugoslovanskega kluba ali iz tujine, bomo izkoristili, da bo vsaj del svojega znanja prenesel na naš hokejski rod. Zato tudi ne skoparimo z denarjem, kar pa se nam bo še kako obrestovalo.

Pametna politika, bi lahko rekli, politika in izkušnje, ki so pravzaprav že davno preizkušene na Jesenicah. Imamo toliko naslovov državnega prvaka, veliko reprezentantov in uspešnih nastopov v inozemstvu, vse to po zaslugi dobrega dela s številnimi generacijami najmlajših hokejistov, ki so začeli svojo pot v Podmežakli. Tudi na Jesenicah imamo delo z najmlajšimi zelo dobro organizirano, še posebej po zaslugi strokovnega dela tre-

»POKAL REPUBLIK IN POKRAJIN« ZA PIONIRJE V UMETNOSTNEM DRSANJU

Prejšnji konec tedna so se najmlajši jugoslovanski drsalci v Zagrebu pomerili na tekmovalno »pokal republik in pokrajin«. Prvenstva se je udeležilo 36 pionirjev iz BiH, Hrvatske, Slovenije, Srbije in Vojvodine.

Med pionirji B je prvo mesto prepričljivo osvojil predstavnik Hrvatske, Zagrebčan Igor Belošić. Daleč najboljši je bil tako v obveznih likih kot v prostem programu. Jeseničan Peter Novak, ki letos prvič tekmuje v tej skupini, je s četrtem mestom zadovoljil. Z nekoliko več zbranostjo pri obveznih likih in zanesljivosti v prostem programu bi lahko posegel tudi po medalji.

Tudi med pionirkami v isti starostni kategoriji je prvo mesto ostalo v Zagrebu, vendar so se tu po kvalitativni slovenske tekmovalke še najbolj približale hrvatskim. Zmagala je Kristina Tadić pred klubsko tovarišico Ivo Ivančič, tretje me-

sto pa je osvojila Celjanka Špela Perc, ki je imela celo drugi najboljši prosti program. Aleša Stanovnik in Mojca Kopač (obe iz DKK S. Bloudek Ljubljana) sta tekmovalje končali na zelo dobrem 4. oz. 5. mestu.

V skupini pionirjev A je blestel tekmovalček Hrvatske Zoran Marković, ki bi se s svojim prostim programom lahko kosal tudi z juniorji. Odlični tretji je bil tokrat Luka Klasine (DKK S. Bloudek), ki je navdušil v prostem programu.

V skupini pionirk A so bile tekmovalke Hrvatske za razred boljše od tehničar. Gabi Jurković je bila v obeh delih tekmovalja nepremagnljiva, Gregoričeva in Vrzačeva pa sta za njo le malo zaostajali. Vse-akor bomo o teh drsalcih v prihodnosti še dosti slišali. In kako so se tu odrezale slovenske tekmovalke? Celjanka Petra Prodan je bila zelo solidna četrtka, takoj za njo pa se je uvrstila Jeseničanka Alenka Hrovat. Obvezne like je spet odvozila zelo dobro, v prostem programu pa je napravila preveč napak. Tretja slovenska tekmovalka je bila tokrat Stanka Podlesnik z Jesenic, ki se je v republiško reprezentanco uvrstila namesto obolele Simone Čož. Zelo slabo je odvozila obvezne like, saj je delala povsem začetniške napake, zato pa se je s šestim prostim programom v skupni uvrstitvi prebila na deseto mesto.

Hrvatski pionirji so bili daleč najboljši in so ekipno zaslužno osvojili prvo mesto. Imajo najboljše pogoje za trening, mnogo trenerjev in širok izbor tekmovalcev. Zbrali so 84 točk in tako zmagali pred reprezentanco Slovenije s 54 točkami. Srbija je zbrala 32 točk, BiH 20 in Vojvodina 12 točk.

J. R.

A. Ilenič

ŠPORTNO REKREACIJSKA DEJAVNOST V ŽELEZARNI ŠTORE

Železarna Štore zaposluje 3.700 delavcev. Mnogi delujejo tudi v raznih društvih in sekcijah in pri dejavnostih športno rekreacijskega značaja.

V krajevni skupnosti imajo telovadno društvo Partizan Štore, ki tesno sodeluje z Železarno Štore. Imajo mnogo dobro urejenih športnih objektov, tako da so

pogoji za rekreacijo in šport res dobri in tudi zanimanja je dovolj.

V delovni organizaciji zelo dobro deluje komisija za rekreacijo in šport pri konferenci osnovnih organizacij sindikata in rekreator, ki to delo opravlja poklicno.

Železarji so za športno rekreacijsko dejavnost predvsem v letu 1984 pokazali veliko zanimanja in so množično sodelovali v različnih športno rekreativnih panogah.

V dvorani Narodnega doma v Celju je bila v januarju sklepna prireditelja »Telesna kultura 84«, kjer so izbrali najboljše športnike celjske občine, nagradili perspektivne delovne organizacije in posameznike na področju telesne kulture.

Med nagradenci je bila tudi delovna organizacija Železarna Štore, ki je prejela priznanje za množičnost na tekmovalnih, in sicer prvo mesto za moške in drugo mesto za ženske. Več priznanj za prva mesta so prejeli tudi v posameznih športnih panogah, tako da so z doseženimi rezultati zadovoljni, saj se zavedajo, da je krepitev telesnih sposobnosti delavcev potrebna. Veseli jih predvsem to, da ta ugotovitev prehaja tudi v zavest posameznikov.

J. R.

ŠPORTNA TEKMOVANJA V POČASTITEV MESECA MLADOSTI

Občinska konferenca ZSMS Jesenice organizira v izvedbi namiznoteniškega kluba Jesenice tekmovalje v namiznem tenisu v počastitev meseca mladosti.

Tekmovalje za mladince in mladinec bo v soboto in nedeljo, 16. in 17. februarja, v TVD Partizan Jesenice s pričetkom ob 14. uri.

Podroben razpored tekmovalja bo določen na osnovi prijav. Ekipa (moška ekipa trije tekmovalci; ženska ekipa dve tekmovalki) igrajo med seboj po corbillon sistemu na tri dobljene igre. Igralke oz. igralci igrajo med seboj na dva dobljena seta.

Vsak igralec oziroma igralka igra na lastno odgovornost. Prijave sprejema OK ZSMS Jesenice, Titova 86 (tel. 81-596) DO ČETRTRKA, 14. FEBRUARJA. KASNEJŠIH PRIJAV NE BOMO UPOŠTEVALI.

Komisija za telesno kulturo

nerjev nekdanjih preizkušenih hokejskih asov, kot so Viktor Tišler, Roman Smolej in Janez Mlakar, pri mladincih pa je to Matko Medja.

V Beogradu torej delajo po jeseniških izkušnjah, zdi se pa, da so jih oplemenitili z boljšo organizacijo, kot je pri nas. Če to v celoti ne drži, pa drži, da upravni odbor HK Crvena zvezda šteje veliko več ljudi kot na Jesenicah, še bolj pomembno spoznanje pa je to, da v Beogradu ti funkcionarji veliko več delajo in naredijo kot na Jesenicah. V Podmežakli skrbijo za klub, ki ima globoko tradicijo in toliko uspehov, kot vsi najboljši klubi v Jugoslaviji skupaj, le peščica ljudi. Kot kaže, je edina sreča, da so se v HK Jesenice vrnili nekdanji igralci in reprezentantje. Brez njih bi ta športna panoga — lahko odkrito rečemo — na Jesenicah zamrla.

CRVENA ZVEZDA : JESENICE
6:5 (3:2, 3:2, 0:1)

Dvorana Pionir, gledalcev 2000, sodniki Dvornik (Subotica), Julovski in Vidič iz Beograda; strelci: 0:1 Kopitar 5, 0:2 Magazin 5, 1:2 Česen 12, 2:2 Kovač 13, 3:2 Janković 20, 3:3 Horvat 22, 3:4 Hafner 24, 4:4 Kovač 26, 5:4 Salji 27, 6:4 Janković 39, 6:5 B. Pajić 53; kazenske minute: C. zvezda 10, Jesenice 20 min.

KRANJSKA GORA : OLIMPIJA
2:9 (1:2, 1:4, 0:3)

Dvorana v Podmežakli, gledalcev 200, sodniki: Grepl iz Siska, Čemažar in Petrič, oba z Jesenic; strelci: 0:1 Lepša 2, 1:1 J. Šturm 6, 1:2 B. Lomovšek 11, 1:3 Bratina 21, 1:4 Lepša 22, 1:5 Majnik 29, 1:6 Zupančič 33, 2:6 Brun 35, 2:7 Bratina 51, 2:8 Režek 52, 2:9 Režek 59; kazenske minute: Kranjska gora 4, Olimpija 8.

D.

HOKEJ NA LEDU

Pred super finalom se bodo na Jesenicah, v športni dvorani v Podmežakli zvrstila še naslednja srečanja — vsa s pričetkom ob 18. uri

— v soboto, 2. februarja,
HK KRANJSKA GORA : HK JESENICE

— v sredo, 6. februarja,
HK JESENICE : HK CRVENA ZVEZDA

Igralci obeh jeseniških moštev ponovno prosijo obiskovalce tekem, da ne mečejo na ledeno ploskev raznih predmetov, ker s tem ogrožajo njihovo varnost, hkrati pa lahko povzročijo izpraznjenje tribun.

PRVENSTVO ŽELEZARNE JESENICE V SANKANJU

Komisija za športno rekreacijo pri izvršnem odboru konference osnovnih organizacij sindikata Železarne organizira tekmovalje v sankanju za prvenstvo Železarne v soboto, 9. februarja, ob 10. uri pri Savskih jamah — Planina pod Golico.

Tekmovalje je ekipno in posamežno v moški in ženski konkurenci. Tekmuje se po pravilniku Železarne o DŠRI. Tekmuje se na lastno odgovornost! Moški tekmujejo v kategoriji do 35 let in nad 35 let starosti. Ekipa pri moških šteje dva tekmovalca iz vsake kategorije. Pri ženskah kategoriji ni in se štejejo tri najboljši tekmovalke. Število tekmovalcev je neomejeno.

Tekmovalci starejših letnikov lahko nastopajo v mlajših kategorijah, v katerih so tudi uvrščeni.

Poimenske prijave naj osnovne organizacije sindikata pošljejo na sindikat Železarne do srede, 6. februarja, do 12. ure, ko bo v sejni sobi zbiranje startnih števil.

Autobus bo tekmovalce odpeljal ob 8. uri s parkirnega prostora Železarne. Razglasitev rezultatov bo pol ure po končanem tekmovalju v hotelu Planina pod Golico.

V SOBOTO IN NEDELJO BO PRI SAVSKIH JAMAH VELIKA MEDNARODNA SANKAŠKA PRIREDITEV

Člani sankškega kluba Jesenice so sredi vnetih priprav na eno največjih prireditev v sankanju na naravnih progah pri nas. Za tretji memorial Joža Jelovčana in 29. pokal mesta Jesenic namreč vlada veliko zanimanje in se obeta enkratna mednarodna konkurenca. Da bi tekmovalje uspelo v zadovoljstvo vseh, člani organizacijskega odbora že precej časa resno delajo, saj ničesar nočejo prepustiti naključju.

Osrednja pozornost v teh dneh velja pripraviti naravne proge pri Savskih jamah. V lanskem letu so je temeljito preuredili, doslej pa so na njej izvedli že nekaj uspešnih domačih in mednarodnih tekem. Dolžina proge je 1020 metrov, višinska razlika pa 141 metrov. Najboljši tekmovalci porabijo nekaj več kot minuto od starta do cilja, rekord proge je 1:01.40 in ga je dosegel italijanski tekmovalček Severin Unterholzer. Priprava proge bo zaupana Alojzu Cesarju, ki je resnični strokovnjak, kar je že večkrat dokazal. Prav tako računajo na vso pomoč članov gasilske enote Jesenice-mesto pri polivanju in utrjevanju proge. Predvsem seveda pripravljajci prog upajo, da ne bodo imeli težav z muhastim vremenom.

Prirediteljev se bo začela že jutri, v petek, 1. februarja, ko bo od 9. do 13. ure uradni trening. Zatem bo razgovor vodil ekip in zbiranje startnih števil. V soboto, 2. in nedeljo, 3. februarja, bo obakrat ob 8.30 začetek tekmovalja. V soboto bosta najprej dve vožnji enosredov, ob 13. uri pa še ena vožnja dvosredov. Te tri vožnje tudi štejejo za memorial Joža Jelovčana, vsi najboljši pa bodo prejeli pokale. Na cilju bo ta dan ob 14.30 tudi razglasitev rezultatov.

V nedeljo bo še tretja vožnja enosredov in druga vožnja dvosredov. Ob 12.30 pa bo na cilju razglasitev rezultatov in podelitev priznanj 29. pokala mesta Jesenic.

Udeleženci bodo razdeljeni v naslednje kategorije: mladinke, članice, mladinci, člani, starejši člani in dvosedi. Za ekipno uvrstitev se bodo upoštevali najboljši časi dveh članov ali starejših članov, mladince, članice ali mladinke ter dvoseda. Tekmovalje za pokal mesta Jesenic se bo točkovalo tudi za pokal Koroške — Slovenije, in sicer posamezno ter ekipno za

reprezentanci Slovenije oziroma Koroške.

Kot smo že omenili, se na tem sankškem tekmovalju pri Savskih jamah obeta zares močna mednarodna konkurenca. Prijave so že poslali sankarji iz Italije in Avstrije, prihod pa je napovedala tudi reprezentanca Poljske. Predstavniki jeseniškega kluba so na januarski tekmi za evropski pokal v Italiji naredili veliko propagandno akcijo za Savske jame pri nastopajočih nacionalnih sankških zvezah in prihod so obljubili tudi tekmovalci iz ZRN, Norveške in še nekaterih evropskih dežel. Skromnejša udeležba bo samo v primeru, če bo prav konec tega tedna kakšna pomembnejša sankška prireditel v Evropi, ker jih je nekaj zaradi neugodnega vremena in pomanjkanja snega odpadlo in so bile prestavljene. Sicer pa je rok prijav do danes, četrtek, 31. januarja.

Ob odličnih tujih tekmovalcev se bodo za najboljšo uvrstitev borili tudi tekmovalci vseh najboljših slovenskih klubov: Tržica, Železnikov, Idrije in seveda domačini. Letošnji nastopi jeseniških sankštev so pokazali, da še niso v pravi formi. Medtem ko so na tekmovaljih več prvih mest osvojili mladi tekmovalci, pa so nekoliko razočarali člani. Ponovno moramo poudariti, da imajo jeseniški tekmovalci letos še premalo treninga za seboj, za vadbo pa imajo vse prej kot dobre pogoje. Medtem ko bi morali pri Savskih jamah trenirati, pa navadno delajo pri pripravljanju proge. V tako močni konkurenci bo seveda vsaka uvrstitev med prvih deset že lep uspeh, med prvih pet pa že kar pravi podvig.

Upati je le, da bodo ob koncu tedna vremenske razmere pri Savskih jamah ugodne, tako da bodo lahko izpeljali celotno tekmovalje. Če bo uspelo, bo to najlepša nagrada jeseniškemu sankškemu klubu ob letošnjem jubileju — 30-letnici ustanovitve.

Prispevek pa naj zaključimo z vabilom vsem ljubiteljem sankanja, da v soboto in nedeljo pridejo k Savskim jamam. Lahko bodo videli resnično prave evropske moštre, prevsem pa bodo seveda spodbujali domače tekmovalce. Nasvidenje torej na sankškem prazniku pri Savskih jamah.

J. R.

USPELO TEKMOVANJE ZA POKAL KRESA

V soboto, 26. in nedeljo, 27. januarja, je bilo izvedeno tekmovalje za pokal KRESA. Na veliko zadovoljstvo organizatorjev se je prireditelje udeležilo veliko število tekmovalcev in tekmovalcev od najmlajših do najstarejših.

Največ zaslug za uspešno izvedeno tekmovalje imajo prizadevni člani rekreacijskega centra KRES, člani TVD Partizan Javornik-Koroška Bela in predstavniki krajevnih skupnosti Edo Giorgioni Javornik-Koroška Bela.

Najboljši čas tekmovalja za prehodni pokal KRESA je dosegel SAŠO JEKLAR. Med učenci od 1. do 4. razreda je na krajši progi bil najhitrejši JURE KERŠMAN, na daljši progi za učence od 5. do 8. razreda pa DIMITRIJ LOKOVSEK.

REZULTATI (sobota):

DEKLICE 1977—79: 1. Tina Rajgelj 8,22, 2. Barbara Trček 8,53, 3. Saška Jeklar 8,78;

DEKLICE 1980—82: 1. Jana Brojan 8,64, 2. Barbara Kocjan 9,97, 3. Maja Jelenc 11,88;

DEČKI 1977—79: 1. Primož Reškovec 7,75, 2. Grega Kocjan 8,20, 3. Grega Veber 8,23;

DEČKI 1980—82: 1. Klemen Trček 7,64, 2. Blaž Reškovec 8,25, 3. Beno Bohinc 8,321;

MLADINCI DO 27 let: 1. Jure Svetina 18,67, 2. Miloš Ferk 18,92, 3. Franc Langus 18,93;

ČLANI 27—40 let: 1. Sašo Jeklar 18,62, 2. Janez Babič 18,93, 3. Slavko Panter 19,14;

ČLANI nad 40 let: 1. Rudi Noč 21, 21, 2. Marjan Kežar 22,98;

ČLANI RC »KRES«: 1. Boštjan Zidar 20,08, 2. Marko Resman 20,90, 3. Uroš Zidar 20,91;

MLADINKE (brez starost. omejitve): 1. Pika Ferk, 2. Olga Pervanja, 3. Damjana Pernuš.

REZULTATI (nedelja):

UČENKE 1.—4. razreda: 1. Erika Brojan 13,08, 2. Petra Pantar 13,30, 3. Smilja Dolgan 13,56;

UČENKE 5.—8. razreda: 1. Petra Pirc 20,64, 2. Romina Bregant 20,92, 3. Mateja Jansa 21,22;

UČENCI 1.—4. razreda: 1. Jure Keršmanec 12,52, 2. Uroš Por 12,82, 3. Andrej Ahčin 13,35;

Učenci 5.—8. razreda: 1. Dimitrij Lokovšek 19,59, 2. Janez Slivnik 19,96, 3. Gorazd Lah 20,87.

VATROSTALNA ZMAGALA NA TURNIRJU ZA POKAL BLEDA

Konec tedna sta bila na Bledu in Jesenicah dva mednarodna turnirja v kegljanju na ledu. V soboto, 26. januarja, se je za pokal Bleda pomerilo 20 ekip iz ZRN, Avstrije in domače ekipe iz Rateč, Kranjske gore, z Jesenic in Bleda. Ekipa so bile razdeljene v dve skupini. V A skupini je bila najuspešnejša jeseniška ekipa Murke, v B pa prav tako jeseniška ekipa Vatrostalna.

Tudi v finalu ni prišlo do bistvenih sprememb, zmagala je ekipa Vatrostalne, ki je nastopila v postavi: Milenko Perič, Ivan Železnikar, Ante Bazo in Rudi Šapek. Druga je bila ekipa Murke Jesenice, tretja ekipa Piber z Bleda, pohvaliti pa tokrat velja tudi zelo soliden nastop jeseniške ekipe Svetina (TOZD Hladna valjarna Jesenice), ki je zasedla četrto mesto.

V nedeljo je bil mednarodni turnir še v dvorani v Podmežakli pod pokrovitelstvom ekipe Zadruga. Nastopilo je 13 ekip iz ZRN, Avstrije in domače ekipe iz Rateč, Kranjske gore, z Bleda in Jesenic. Tokrat so bile uspešnejše gostujoče ekipe, najboljša domača ekipa pa je bila Vatrostalna na četrtem mestu.

REZULTATI — turnir na Bledu: A skupina: 1. Murka Jesenice, 2. Piber Bled, 3. SC Kreutzberg (Avstrija); B skupina: 1. Vatrostalna Jesenice, 2. Svetina HVJ

Jesenice, 3. Krivec Jesenice. Finale: 1. Vatrostalna Jesenice, 2. Murka Jesenice, 3. Piber Bled, 4. Svetina HVJ, 5. SC Kreutzberg (Avstrija), 6. Krivec Jesenice.

Turnir na Jesenicah: 1. ODK Celovec (Avstrija), 2. TSV Regen (ZRN), 3. SV Polizai Celovec (Avstrija), 4. Vatrostalna, 5. Murka, 6. Krivec, 7. Železar, 8. Zadruga (vse Jesenice), 9. Rateče, 10. Kranjska gora.

J. R.